

Miljø-
direktoratet

Årsrapport for Miljødirektoratet 2022

Innhold

1. Leders beretning	3
2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall.....	6
2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjonen	7
2.3 Utvalgte nøkkeltall	8
3. Effektrapportering av årets resultater	9
3.1 Overordnede resultater og måloppnåelse	9
3.2 Tverrgående	10
3.3 Naturmangfold	17
3.4 Friluftsliv	27
3.5 Forurensning.....	30
3.6 Klima	38
3.7 Polarområdene	44
3.8 Ressursbruk	46
4. Styring og kontroll i virksomheten.....	59
4.1 Risikostyring og analyser	59
4.2 Fellesføringer fra KDD.....	59
4.3 Evalueringer	60
4.4 Revisjonsmerknader og tilsynsrapporter	61
5. Vurdering av framtidutsikter	64
6. Ledelseskommentar årsregnskapet 2022	69
6.1 Formål.....	69
6.2 Bekreftelse	69
6.3 Vurderinger av vesentlige forhold.....	69
6.4 Tilleggsopplysninger	71
6.5 Prinsippnote til årsregnskapet.....	72
6.6 Bevilgningsrapporteringen.....	72
6.7 Artskontorrapporteringen	73
6.8 Bevilgnings- og artskontorrapportering 2022	74

Vedlegg:

1. Status styringsparametere 2022

2. Status oppdrag 2022
3. Annen rapportering på ulike fagområder 2022
4. Likestillingsredegjørelse 2022

1. Leders beretning

Miljødirektoratet jobber hver dag med å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning. Vi leverte i 2022 en stor bredde av tjenester til Klima- og miljødepartementet, andre sektorer, næringsliv, kommuner, privatpersoner og andre samarbeidspartnere.

Vi står overfor store klima- og miljøutfordringer framover, som danner grunnmuren i FNs bærekraftsmål. Vi skal omstille Norge til et lavutslippssamfunn, som tilpasser seg klimaendringene. Vi skal ta vare på økosystemene og naturmangfoldet. Vi skal utvikle en sirkulær økonomi som tar vare på ressursene og ikke sprer miljøgifter. Rollen vår som kunnskapsleverandør, myndighetsutøver og rådgiver er viktig på veien dit.

Miljøutfordringene griper inn i mange samfunnsområder. De må sees i sammenheng med hverandre, og i sammenheng med andre samfunnsutfordringer og mål. Det sektorovergripende perspektivet gjennomsyrrer derfor mye av arbeidet vårt, og vi har et godt faglig samarbeid med en lang rekke andre etater. Vi jobber ut fra et internasjonalt perspektiv og bidrar aktivt til å fremme norske miljøinteresser på den internasjonale arenaen.

Kunnskapen om miljøets tilstand og utvikling er bærebjelken i arbeidet vårt både nasjonalt og internasjonalt. Vi driver omfattende miljøovervåking og kartlegging. Vi jobber hele tiden for å forbedre datagrunnlaget, utvikle nye metoder og teknologi for å forbedre og effektivisere kunnskapsgrunnlaget. Vi har startet et arbeid med framtidens miljødata som skal bidra til å sikre en mer åpen, tilgjengelig og effektiv dataforvaltning på miljøområdet og være et grunnlag for å ta i bruk ny teknologi i kunnskapsproduksjonen.

Befolkningen har rett til kunnskap om miljøets tilstand. Vi formidler aktivt denne kunnskapen gjennom Miljødirektoratet.no og Miljøstatus.no, sosiale medier og andre kanaler og arenaer. Vi har i 2022 sett at kunnskapen spres i større grad, og at engasjementet øker.

Størstedelen av våre om lag 700 årsverk går til faste og lovpålagte oppgaver. Det innebærer blant annet å forvalte et bredt spekter av lover og forskrifter som ivaretar ulike miljøhensyn. Vi har i

løpet av året som har gått fattet flere tusen vedtak hvor vi stiller krav, gir pålegg, tillatelser og avslag. Vi fører også tilsyn med at miljøregelverket blir etterlevd. Det omfatter alt fra tilsyn med store industribedrifter på land og til havs, produktregelverket, tilsyn med ulovlig motorferdsel, lakseoppsyn, ulovlig bygging i verneområder og mye mer. Vi har også i år prioritert å følge opp stortingsmeldingen om miljøkriminalitet.

Jeg vil også trekke fram et utvalg av andre oppgaver som har vært særlig viktige i 2022.

På klimaområdet har vi utvidet analysearbeidet vårt fra å fokusere på tiltak og barrierer, som i Klimakur 2030, til i større grad å gjøre virkemiddelvurderinger. Vi har også hatt høy aktivitet på oppdrag om nye virkemidler, særlig omsetningskrav for biodrivstoff og ulike lav- og nullutslippsutredninger i transportsektoren og virkemiddelvurderinger innenfor skog og arealbruk. En del av det vi leverer, gjør vi i samarbeid med andre etater gjennom felles oppdrag. Vi har også lagt ned betydelig innsats i å gi innspill til andre etaters utredninger for å heve kvaliteten og bidra til samsvar mellom ulike utredninger.

Det er et betydelig behov for å styrke virkemidlene for å redusere klimagassutslippene fremover. De foreslåtte reguleringene fra EU-kommisjonen i klimapakken Fit for 55 vil innebære mye forberedelser og stor innsats, både før og etter implementering i norsk rett.

På naturmangfoldområdet har vi prioritert arbeidet med å utvikle en økosystembasert forvaltning. Det handler om å tenke helhetlig om forvaltningen av naturressursene, slik at økosystemenes funksjon og struktur opprettholdes. Som et ledd i dette er vi i gang med å klassifisere tilstanden i utvalgte økosystemer, og vi har også startet arbeidet med å vurdere hvordan vi kan utvikle et naturregnskap i Norge i tråd med FNs statistiske standard.

Vi har styrket og prioritert arbeidet med å forvalte verneområdene, ta vare på truede arter og naturtyper og restaurere natur. Hovedfokuset innen restaurering er fortsatt myr og vassdrag, men vi er i gang med andre naturtyper. Vi har også prioritert veiledningsrollen vår overfor kommunene på arealplanlegging og konsekvensutredninger. Kommunenes forvaltning av 83 prosent av landets areal i sin arealplanlegging er helt sentralt for muligheten til å nå flere av miljømålene. Rowiltarbeidet har som alltid hatt høy prioritet og inkluderer både arbeid i felt, myndighetsutøvelse, kunnskapsinnhenting, veiledning og faglige råd og analyser om rowilt. Vi har i 2022 i samarbeid med lokale krefter forberedt oss på å håndtere et stort innsig av pukkellaks i året som kommer.

Statens naturoppsyn har hatt stor feltaktivitet på mange områder gjennom hele året. Vi har sporet, kartlagt og felt rowilt, drevet skjøtsel i verneområder og bekjempet fremmede arter og drevet tilsyn og oppsyn, for å nevne noe.

Vi er sekretariat for Oslofjordrådet og har prioritert regjeringens tiltaksplan for Oslofjorden. Vi har også lagt ned en stor innsats for å legge til rette for å forenkle prosessene i Faglig forum for norske havområder.

Vi har bidratt til å styrke de europeiske og globale kjemikalier regelverkene, ved å fremme nye stoffer og stoffgrupper for regulering. Sentralt er også deltagelsen i arbeidet med EUs nye kjemikaliestrategi, som adresserer vesentlige endringer for et styrket og mer effektivt kjemikalier regelverk.

Vi har i året som gikk jobbet med å forberede nytt regelverk som kommer gjennom EØS-avtalen på blant annet avfall, sirkulær økonomi, kjemikalier og forurensing. De nye rammebetingelsene vil heve miljøstandarder på mange områder og vil omfatte både kommuner, næringsliv og forbrukere. Økt innsats med å regulere plastforurensningen nasjonalt og internasjonalt bidrar til smartere bruk og på sikt mer materialgjenvinning og reduksjon i den marine forsøplingen.

Vi har en kontinuerlig satsning på effektivisering, blant annet gjennom å digitalisere og forbedre arbeidsprosesser og tjenester. Økt produktivitet gjør at vi leverer på en større oppdragsmengde uten tilsvarende økning av driftsbudsjettet. Med stadig økende oppgaver og redusert driftsbudsjett vil vi kunne få utfordringer med å levere tilfredsstillende på alt, og det kan bli behov for at noen oppgaver faller bort.

Vi digitaliserer i stort monn. Mye av digitaliseringsarbeidet vårt kommer andre aktører til gode, for eksempel kommuner, fylkeskommuner, statsforvalteren, bedrifter eller allmennheten. Vi har også lagt stor vekt på arbeidet med klart språk og forenklede maler for enkeltvedtak.

Jeg vil avslutte med å si takk for innsatsen til alle medarbeiderne våre og alle vi samarbeider med. Til sammen har innsatsen vår stor effekt. Den fører til stadige miljøforbedringer, men utfordringene foran oss er mange og store. Vi ser fram til spennende og svært viktige oppgaver som venter på oss i året som kommer.

Ellen Hambro
Direktør

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Klima- og miljøpolitikken er delt inn i resultatområder med konkrete nasjonale effektmål. Vi skal bidra til å nå målene på disse miljøområdene:

- naturmangfold
- friluftsliv
- forurensning
- klima
- polarområdene

Innenfor alle miljøutfordringene vi jobber med, har vi følgende fem funksjoner:

Vi skaffer og formidler miljøinformasjon

Vi overvåker og kartlegger miljøtilstanden. Vi systematiserer og formidler aktuell og forståelig miljøkunnskap på ulike arenaer og i ulike kanaler.

Vi utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet

Vi forvalter lover, forskrifter og tilskuddsordninger og fatter vedtak etter disse. Vi legger til rette for og gjennomfører fysiske tiltak i naturen. Vi driver naturoppsyn og fører tilsyn med at krav og regler blir etterlevd.

Vi styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå

Statsforvalteren er vårt ytre apparat som vi styrer og veileder. Vi veileder også om viktige klima- og miljøoppgaver som er delegert til ulike regionale og kommunale organer, blant annet kommuner, fylkeskommuner, nasjonalpark- og verneområdestyrer og rovviltnemnder.

Vi gir faglige råd og analyser som underlag for politikkutvikling

Vi lager analyser og gir råd om videreutvikling av klima- og miljøpolitiske mål, foreslår tiltak og virkemidler og er en støttespiller for Klima- og miljødepartementet i utviklingen av klima- og miljøpolitikken.

Vi deltar i internasjonalt miljøarbeid

Vi deltar på vegne av Norge i internasjonalt klima- og miljøarbeid, blant annet under EØS-avtalen og globale konvensjoner og bidrar til å utvikle felles internasjonalt regelverk. Vi deltar i nordområdesamarbeid og samarbeider bilateralt med miljømyndigheter i andre land og er en partner i overføring av forvaltningskompetanse.

2.2 Organisasjonen

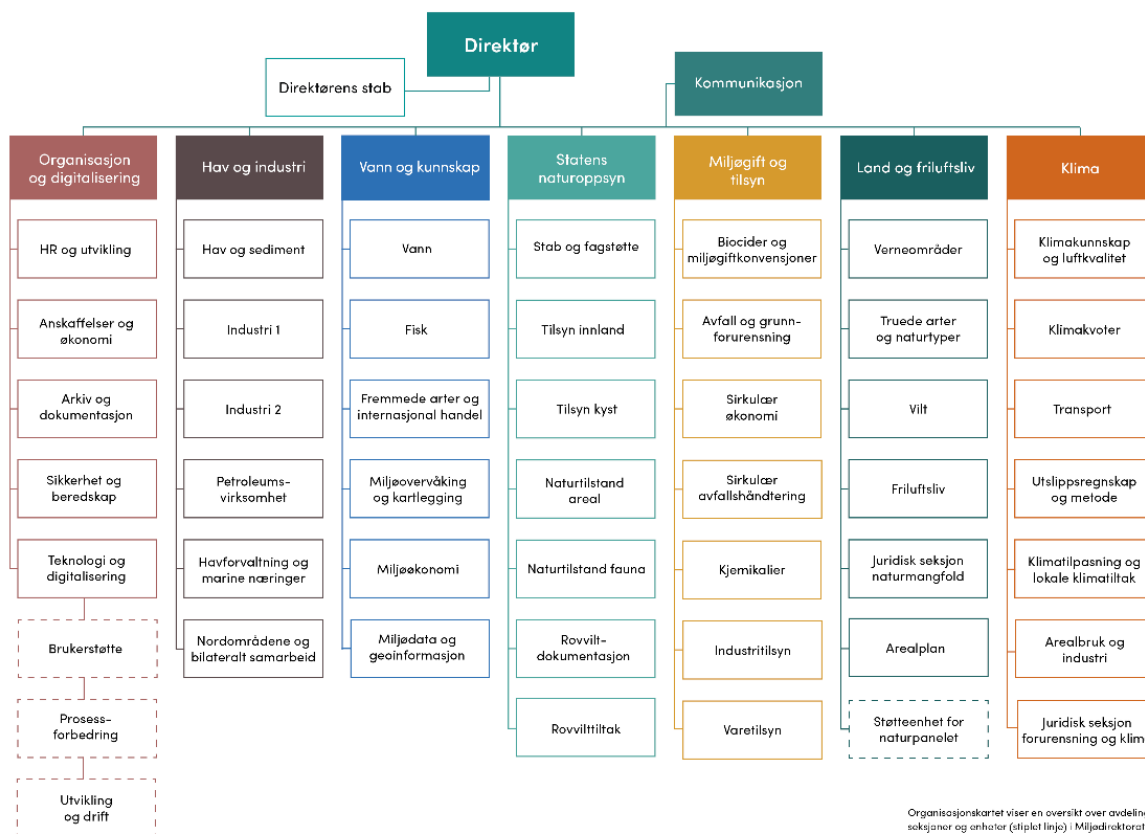
Miljødirektoratet er organisert i seks miljøfaglige avdelinger inkludert Statens naturoppsyn (SNO), som er feltapparatet vårt. I tillegg har vi direktørens stab, organisasjons- og digitaliseringsavdelingen og kommunikasjonsavdelingen.

Vi er omkring 700 faste ansatte ved kontorene våre i Trondheim og Oslo, og i Statens naturoppsyn, som er lokalisert i alle fylker.

Ledelsen

- Ellen Hambro, miljødirektør
- Signe Nåmdal, avdelingsdirektør i hav- og industriavdelingen
- Torfinn Sørensen, avdelingsdirektør i vann- og kunnskapsavdelingen
- Morten Kjørstad, avdelingsdirektør i Statens naturoppsyn
- Marit Kjeldby, avdelingsdirektør i miljøgift- og tilsynsavdelingen
- Ivar Myklebust, avdelingsdirektør i land- og friluftsavdelingen
- Siri Sorteberg, avdelingsdirektør i klimaavdelingen
- Linda Jacobsen, avdelingsdirektør i organisasjons- og digitaliseringsavdelingen
- Kjetil Hillestad, kommunikasjonsdirektør
- Pål Nordby Helle, stabsleder

Diagram 1. Organisasjonskart

2.3 Utvalgte nøkkeltall

I denne delen av rapporten viser vi utvalgte nøkkeltall, som antall årsverk, lønnsutgifter per årsverk, samlet tildeling og utnyttelsesgraden på ulike poster for perioden 2020-2022.

Tabell 1. Utvalgte nøkkeltall 2020-2022.

Nøkkeltall	2020	2021	2022
Antall årsverk	698	702	696
Samlet tildeling post 01-99*	5 961 327 000	7 027 342 000	8 296 321 000
Utnyttelsesgrad post 01-29*	96 %	93 %	96 %
Utnyttelsesgrad post 30-99*	92 %	94 %	92 %
Driftsutgifter	1 684 301 510	1 650 659 744	1 713 261 955
Lønnsandel av driftsutgifter ***	37 %	38 %	37 %
Lønnsandel kap. 1420 post 01***	75 %	76 %	73 %
Lønnsutgifter per årsverk***	881 818	902 010	914 045
Samlede inntekter post 01-09**	149 634 891	141 223 836	148 280 856

* Tallene inkluderer samtlige tildelinger og mottatte belastningsfullmakter.

** Inntektene inkluderer også høstbare viltressurser (kap. 4141 post 01) og kjemikaliekontroll (kap. 3640 post 04).

*** På grunn av ny beregningsmodell for pensjonspremie samsvarer ikke økningen i lønnsutgifter med lønnsveksten.

Analysen av de utvalgte nøkkeltallene finner dere under kap. [3.9 Ressursbruk](#).

3. Effektrapportering av årets resultater

Tildelingsbrevet fra KLD har 20 prioriteringer, 71 styringsparametere og 136 oppdrag. Vi rapporterer på prioriteringene i selve resultatrapporten. Styringsparameterne og oppdragene rapporterer vi på i egne vedlegg.

3.1 Overordnede resultater og måloppnåelse

Rapporten gir først en omtale av effektene av prioriteringene direktoratet blir styrt på, deretter følger kapitlet om styring og kontroll i virksomheten.

Vi rapporterer på effekten av innsatsen vår, i tråd med prioriteringene og de underliggende styringsparameterne. Oversikten over utviklingen for de nasjonale miljømålene er på [Miljøstatus.no](https://miljostatus.no), som er den viktigste kilden til kunnskap om miljøets tilstand og utvikling på hele miljøområdet: <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/>.

Kapittel 3.2 til 3.7 følger resultatområdestrukturen med tilhørende prioriteringer. De nasjonale målene er kun tatt inn som sitater for å henvise til disse i tråd med retningslinjene.

Selve samfunnsoppdraget vårt og aktivitetene våre bidrar til å oppfylle flere av FNs bærekraftsmål. Vi har synliggjort dette gjennom å henvise til relevante bærekraftsmål for hvert resultatområde. Vi har delegert ansvar for å rapportere på flere FNs bærekraftsindikatorer under temaene vann (mål 6), bærekraftige byer og lokalsamfunn (mål 11), ansvarlig forbruk og produksjon (mål 12), klimaendringene (mål 13), liv i havet (mål 14) og livet på land (mål 15).

I 2021 leverte vi en statusrapport på bærekraftsindikatorerne fra FN som vi rapporterer på. Disse handler om hvordan vi implementerer policy og regelverk i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser, internasjonalt samarbeid for integrert forvaltning og status på flere miljøparametere og eventuelle behov for å videreutvikle datagrunnlag. Miljødirektoratet bidrar også til oppfølging av bærekraftsmeldingen.

For å unngå gjentakelser har vi valgt å ikke gi en overordnet resultatrapport, men viser til leders beretning.

3.2 Tverrgående

Relevante bærekraftsmål:

Prioritering 1: Helheten i klima- og miljøpolitikken blir ivaretatt gjennom effektivt kunnskapsarbeid og bruk av strategisk viktige virkemidler

For å videreutvikle klima- og miljøpolitikken trengs et samspill mellom en rekke ulike tiltak, gjennomføring av virkemidler og bidrag fra alle sektorer. Det er avgjørende med god koordinering på tvers. Vi prioriterer tverrgående faglig innsats høyt, både internt og i samarbeid med andre sektorer.

Vi har bidratt til å kommunisere sammenhengen mellom klimaendringer og naturmangfold i ulike medier, arenaer og plattformer. Vi ser at kunnskapen, også hos beslutningstakere, øker og at helheten i klima- og miljøpolitikken blir ivaretatt på en bedre måte. Vi ser at vi lykkes godt med å få media interessert når vi kobler klima og naturmangfold i nyhetssaker, og vi antar dette bidrar til å øke kunnskapen i befolkningen.

Arbeidet overfor kommunesektoren er særlig viktig for å bidra til den helhetlige klima- og miljøpolitikken. Vi har ikke grunnlag for å si om kommunene over tid tar økende hensyn til miljø i sin arealplanlegging. Vi ser likevel at plankapasiteten, plankompetansen og lokalpolitiske prioriteringer av arealbruk i mange kommuner gir grunn til bekymring for hvordan klima- og miljøinteresser blir ivaretatt på lokalt plan. Kommunal- og distriktsdepartementets sterke vektlegging av den kommunale selvråderetten i innsigelsessaker forsterker denne bekymringen. Vi har blant annet levert forslag til forbedret innsigelsesrundskriv med flere tema og tydeligere beskrivelser, lansert kartverktøy for enklere oversikt over de mest verdifulle naturtypene etter NiN-systemet og publisert veiledning til de reviderte støyretningslinjene T-1442. Effekten er uklar og avhenger av i hvor stor grad kommunene faktisk følger opp våre anbefalinger. Vi vil fremheve at det er en betydelig avstand til ambisjonen i styringsparameteren om at kommunene i større grad skal ta hensyn til viktige klima- og miljøinteresser i sin arealforvaltning. Det er nødvendig med sterkere og tydeligere politiske signaler til kommunene for å nå denne ambisjonen.

Mange kommuner håndterer ikke kravet til konsekvensutredninger godt nok. Veiledning om konsekvensutredninger gjør det lettere for både kommunene og statsforvalterne å vurdere konsekvensene av aktuelle planalternativer, og senker terskelen for å foreta konsekvensutredninger. Vi ser at for å sikre bedre konsekvensutredninger, er det viktig å gi tydelige signaler til kommunene, styrke planarbeidet og styrke veiledning av og dialog med

kommunene. Ny veileder for konsekvensutredninger er snart ferdigstilt og vil bli mer brukervennlig og tilgjengelig.

Gode analyser på tvers er en forutsetning for å nå ambisjonene i prioriteringen. Vår vurdering er at systematisk arbeid med å integrere samfunnsøkonomiske analyser og verktøy i direktoratets utredninger har vært vellykket. Samtidig er det et kontinuerlig utviklingsbehov. For å treffe med våre samfunnsøkonomiske analyser er vi avhengig av oppfølging og løpende tilbakemeldinger fra departementet. Omfanget av nytt EØS-regelverk under EUs grønne giv er betydelig og vi må sammen med departementet se hvordan vi tilpasser arbeidet med konsekvensvurderinger til ny utredningsinstruks, når den blir vedtatt.

Politikkutviklingen på klima- og miljøområdet forutsetter at kunnskapsgrunnlaget er helhetlig og har legitimitet på tvers av sektorene. Uavhengige kunnskapssynteser er et sentralt verktøy for å sikre dette. Direktoratet må ha mer kunnskap om metodikken, forutsetninger og begrensninger ved kunnskapssynteser, og vi har arbeidet med å styrke vår bestillerkompetanse på kunnskapssynteser. Vi har konkretisert KLDs prioriterte kunnskapsbehov til et operativt nivå, der vi også har prioritert behov som skal dekkes av synteser og fått et bedre grunnlag for å bestille uavhengige kunnskapssynteser.

Arbeidet med miljødata krever en koordinert satsing for å etablere nasjonale infrastrukturer som sikrer rask, effektiv og sikker tilgang til miljødata av høy kvalitet. En slik satsing ble utredet av oss i samarbeid med andre etater, forskningsinstitutt og andre aktører. Dette er et langsiktig og komplekst arbeid som krever at KLD bidrar til å sette tydelig retning og ambisjon for arbeidet. Dette er grunnleggende for å sikre den videre utviklingen av et miljødatasystem som gir et relevant og etterprøvbart kunnskapsgrunnlag, som gjør det mulig å ta gode beslutninger om klima og miljø på tvers av sektorer. Grunnlagsarbeidet som er gjort, har bidratt til at miljødata er satt på dagsorden som en viktig del i kunnskapsarbeidet i utviklingen mot et mer datadrevet samfunn. Det er betydelig avstand til å oppnå de ambisiøse målene som ligger i prosjektet framtidens miljødata. Det vil kreve økte ressurser for å komme i mål med prosjektet.

Vi tar i bruk ny teknologi og kunstig intelligens for å automatisere overvåking og kartlegging. Det kan forbedre datainnhentingene våre og gi grunnlag for mer treffsikre tiltak og en mer effektiv forvaltning. Dette arbeidet vil kreve betydelige ressurser og en tydelig satsing, blant annet på å videreutvikle infrastruktur for å kartfeste og tilgjengeliggjøre data. I 2022 har vi lagt grunnlaget for å starte utviklingen av et heldekkende økosystemkart som kan styrke kunnskapen om naturarealenes utbredelse inn i arbeidet med økosystemregnskap, handlingsplaner og indikatorberegninger.

De årlige jordbruksforhandlingene påvirker flere fagområder i direktoratet. Vi har hatt god kontakt underveis i forhandlingsprosessen, og forhandlingene i 2022 resulterte i en betydelig økning i miljøtilskudd over jordbruksavtalen. Forhandlingsgrunnlaget ble styrket av vår leveranse til KLD med faggrunnlag og forslag til virkemiddelbruk.

Vi prioriterer høyt arbeidet med å tilpasse tiltak, virkemidler og kunnskapsgrunnlag til EUs ambisiøse arbeid med den grønne given. For å sikre korrekt og rettidig gjennomføring av regelverk må vi jobbe målrettet og aktivt følge opp arbeidet på områder som er viktig for Norge. Vi er på riktig vei, men ressursituasjonen har vært svært krevende i 2022. Økte ressurser i statsbudsjettet for 2023 vil bedre denne situasjonen fremover. Gjennomføring av regelverkene i Norge bidrar til at vi oppnår nasjonale miljømål, og for at norsk næringsliv får samme konkurransevilkår som europeiske aktører. Samtidig utfordrer regelverkene vår organisering med sektoransvar. For å kunne gjennomføre sentrale regelverk er det avgjørende å få på plass lovhjemler for regelverk begrunnet i ressurseffektivitet.

Vi bidrar til at offentlige anskaffelser brukes som et strategisk virkemiddel for å nå klima- og miljømålene. Vi støtter kommuner, som jobber systematisk med klimakrav i offentlige anskaffelser, gjennom Klimasats, veiledning og utvikling av kunnskapsgrunnlag i samarbeid med DFØ. Vi vurderer offentlige anskaffelser som mulig virkemiddel, når vi gjennomfører utredninger som grunnlag for politikktutvikling på klima- og miljøområdet. Internt jobber vi med å videreutvikle vårt digitale anskaffelsesverktøy til å gi enda bedre støtte og veiledning til klima- og miljøkrav i våre egne anskaffelser.

Oppsummert:

For å nå målene i klima- og miljøpolitikken er det nødvendig med sterkere politiske signaler til kommunene om å ivareta viktige klima- og miljøinteresser i arealforvaltningen. Det er behov for å styrke planarbeid og veiledning overfor kommunene, i tillegg til bruken av konsekvensutredninger. For å gjennomføre prioriteringen er det avgjørende å styrke det helhetlige kunnskapsgrunnlaget og arbeidet med kunnskapssynteser. Vi har kommet godt på vei med å innpasse samfunnsøkonomiske analyser i våre utredninger, men ser et behov for kontinuerlig oppfølging og tett samarbeid med departementet. Det er en omfattende oppgave å sikre gjennomføring av EUs klima- og miljøregelverk og flere virkemidler må utvikles. Operasjonalisering av KLDs kunnskapsstrategi vil kreve fortsatt innsats fremover, og det blir viktig å videreutvikle et miljødatasystem som gir tilstrekkelig kunnskapsunderlag på tvers av sektorer.

Styringsparametere under prioritering 1:

- 1.1 Kommunene tar i større grad hensyn til viktige klima- og miljøinteresser i sin arealforvaltning
- 1.2 Utredninger blir gjennomført i henhold til regelverket om konsekvensutredninger
- 1.3 Bruk av samfunnsøkonomiske analyser er godt integrert i direktoratets utrednings- og analysearbeid på alle områder
- 1.4 Et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag basert på utvikling og økt bruk av uavhengige kunnskapssynteser
- 1.5 Miljødata blir forvaltet mer koordinert og effektivt, i tråd med prosjektet Fremtidens miljødata
- 1.6 Økt integrering av ny teknologi, metoder og innovasjon i innhenting av data og kunnskap
- 1.7 Forsterket faglig grunnlag i forbindelse med de årlige jordbruksforhandlingene
- 1.8 Miljøforvaltningens tiltak, virkemidler og kunnskapsgrunnlag er bedre tilpasset en mer sirkulær økonomi
- 1.9 Offentlige anskaffelser er utnyttet mer aktivt av miljøforvaltningen som et strategisk virkemiddel for å fremme målene i klima- og miljøpolitikken

Prioritering 2: En effektiv og robust organisasjon med gode og brukervennlige tjenester

Miljødirektoratet jobber kontinuerlig med å sikre effektive prosesser, digitale verktøy og en robust bemanning. Endrede rammebetingelser, som svak kronekurs sammen med en sterk prisstigning, er krevende og påvirker farten i digitaliseringsarbeidet vårt. Oppgavemengden vår øker, blant annet som følge av EUs grønne giv. En økende digital portefølje som må forvaltes, sammen med tilførsel av stadig nye oppgaver, er krevende når bemanningsrammen ikke øker. Selv om vi kontinuerlig jobber for å forbedre våre arbeidsprosesser, kan vi ikke digitalisere oss ut av ressursknipen, som EUs grønne giv og økningen i oppgaveporteføljen medfører.

I 2022 har vi kartlagt og strømlinjeformet arbeidsprosesser for å optimalisere og effektivisere måten vi gjennomfører våre oppgaver på. Vi har videreutviklet både kompetanse og metoder som bidrar til effektiv samhandling og oppgaveløsning i direktoratet i 2022. Vi har gjort tiltak for å effektivisere møter og oppgaver som krever koordinering av flere bidragsyttere. Vi fatter en betydelig mengde enkeltvedtak i løpet av et år og vi bruker mye tid på saksbehandling. Vi har derfor prioritert å utvikle maler for enkeltvedtak for å standardisere og effektivisere saksbehandlingen. Vi har systematisert arbeid for å utvikle bedre og enklere språk i direktoratet. Vi mottar årlig svært mange telefoner og e-poster fra næringsliv og innbyggere, og vi har derfor prioritert å utvikle en digital løsning som skal gi effektiv håndtering av brukerhenvendelser. Dette vil frigjøre tid for ansatte og eksterne brukere, i tillegg til å øke tilgjengelighet og bedre brukeropplevelsen.

Vi bruker mer ressurser til IT-utvikling enn tidligere. Føringerne om å utvikle digitale tjenester med bruker i sentrum innebærer både økt behov for IT-ansatte og mer involvering av miljøfagansatte i utviklingsarbeidet. Arbeidsmetodikken "smidig utvikling" og kontinuerlig tjenesteutvikling innebærer at vi jobber tverrfaglig og dermed har større behov for ressurser enn tidligere.

Vi moderniserer virksomhetskritiske IT-løsninger og har i 2022 lagt ned betydelig innsats på å utvikle Tilde. Tilde skal brukes av næringslivet, statsforvalterne og oss. Løsningen er utviklet med sterk brukerinvolvering for å gi best mulig prosesstøtte til myndighetsutøvelse etter forurensingsloven, klimaloven, produktkontrollloven mv. Arbeidsprosessene som Tilde understøtter, er komplekse og krever derfor tverrfaglig samarbeid. Tilde skal sørge for at næringslivet effektivt kan sende inn søknader og rapportere. Tilde tilrettelegger også for effektiv planlegging og gjennomføring av tilsyn. Tilde vil frigjøre tid for alle parter, samtidig som prosessene blir mer sømløse og brukervennlige.

Vi har i 2022 utviklet et nytt digitalt verktøy som skal forenkle innmelding av tiltak som må gjøres for forvaltningsmyndighetene, og gi en bedre oversikt over oppdrag for naturoppsynet. Vi har kalt verktøyet Naturoppdrag. Brukertesting og brukerens behov har stått sentralt i utviklingen av denne løsningen. Det er tilrettelagt for at påloggede brukerne enkelt skal kunne gi respons på hvordan de oppfatter verktøyet og hva de ønsker skulle vært annerledes.

Vi setter brukeren i sentrum når vi utvikler tjenester. I tråd med digitaliseringsrundskrivet følger vi opp krav om universell utforming og bruker tjenstedesign som metodikk for å ivareta brukers perspektiv og behov. Dette øker imidlertid vår ressursbruk og kostnader til kjøp av konsulenttjenester på kapasitet og kompetanse, som direktoratet ikke har selv.

Vi legger om driften til skytjenester for å legge til rette for økt innovasjon, bedre sikkerhet og mer effektive IT-driftsprosesser. Overgangen krever store investeringer og innebærer en vesentlig økning i faste, løpende driftskostnader. Ansatte i IT-seksjonene er i gang med et omfattende kompetanseløft for å mestre nye oppgaver. Men det er svært ressurskrevende å sørge for stabil drift samtidig som mange ansatte er på kurs og opplæring.

En viktig målsetting i vårt digitale målbilde er å gå over til å bli et datadrevet direktorat. Vi er godt i gang med å etablere en datastrategi og et veikart som beskriver hva vi skal gjøre fremover for å nå målene. For å kunne tilby åpne data til andre aktører, må det gjennomføres et betydelig arbeid for å beskrive og tilgjengeliggjøre datasett. Automatisering av datastrømmer, som vil bidra til å effektivisere rapporteringsarbeid, innebærer store investeringer i dataplattform og tilhørende infrastruktur.

Samordningen av administrative funksjoner i sektoren har bidratt til mer effektiv ressursbruk for staten. Samtidig har vi fått på plass et mer robust driftsmiljø, som har fokus på standardisering og forenkling, økt fokus på IT-sikkerhet og en tidsmessig oppdatert arkivfunksjon med bedre driftsavtaler. Etableringen av en strategisk innkjøpsenhet har ført til bedre kvalitet i anskaffelsesprosessene og økt innkjøpsmakt for sektoren som helhet. Men vi bruker mer ressurser på å sørge for robuste tjenester og samtidig kontinuerlig standardisere og forbedre, enn det som ble tilført gjennom samordningsprosjektet.

Trusselrapport "Risiko" fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet og nasjonal trusselvurdering fra Politiets sikkerhetstjeneste påpeker at omfanget av cyberkriminalitet vokser. Sikkerhets- og beredskapsarbeidet har blitt mer krevende, og krigen i Ukraina har gitt oss et nytt nasjonalt trusselbilde. Sikkerhetsloven legger opp til en risikobasert tilnærming, og i vårt eget sikkerhetsarbeid jobber vi hele tiden med kontinuerlig forbedring i fokus. Vi har løpende dialog med våre samarbeidspartnere, og overvåker og responderer på hendelser fortløpende. Vi iverksetter anbefalte tiltak fra NSMs grunnprinsipper for IKT-sikkerhet og har et generelt godt sikkerhetsnivå i direktoratet. Samtidig har vi mange sikkerhetsrelaterte aktiviteter som pågår for at vi skal bli enda bedre. En endret sikkerhetssituasjon, både globalt og i Europa, har bidratt til at sikkerhet og beredskap står høyere på dagsorden. Dette bidrar både til at det er høyt tempo og press på de ansatte, og til at vårt sikkerhets- og beredskapsarbeid nå styrkes gjennom opprettelse av en dedikert seksjon med ansvar for sikkerhet og beredskap.

Oppsummert:

Endrede rammebetingelser er krevende for direktoratet og påvirker farten i digitaliseringsarbeidet vårt. Selv om vi kontinuerlig jobber for å styre ressursene effektivt, er det

ikke mulig å digitalisere og effektivisere bort ressursutfordringen som EUs grønne giv og økt oppgavemengde gir. Vi har gjort tiltak for å effektivisere møter og oppgaver som krever koordinering av flere bidragsyttere, og vi har utviklet maler for å effektivisere enkeltvedtak. Vi bruker digitalisering som et virkemiddel der nytten overstiger kostnaden. Arbeidet gir flere viktige effekter, men er også ressurskrevende. Vi bruker flere ressurser på fellesadministrative tjenester i miljøforvaltningen enn vi fikk tildelt. Krigen i Ukraina og økt omfang av cyberkriminalitet påvirker også Miljødirektoratet, og vi har forsterket sikkerhetsarbeidet, og opprettet en dedikert seksjon for sikkerhet og beredskap.

Styringsparametere under prioritering 2:

2.1 Effektiviteten i etaten er økt

2.2 Etatens tjenester til forvaltningen og befolkningen er mer brukervennlige og fremtidsrettede

2.3 Miljødirektoratets tjenesteleveranser til miljøforvaltningen er i tråd med digitaliseringsstrategien for miljøsektoren

2.4 Som et resultat av etatens samfunnssikkerhetsarbeid er risikoen for at det inntreffer uønskede hendelser redusert, og beredskapen ved uønskede hendelser styrket

2.5 Nasjonale sikkerhetsinteresser er ivarettatt i etatens arbeid med forebyggende sikkerhet

Prioritering 3: Styrket innsats mot miljøkriminalitet i tråd med Meld. St. 19 (2019-2020)

I 2022 har vi styrket innsatsen mot miljøkriminalitet i tråd med miljøkrimmeldingen. Vi arbeider kontinuerlig med kontroll og sanksjonering for å oppnå god etterlevelse av regelverket. Informasjon om regelverket, og visshet om at myndighetene fører tilsyn og håndhever regelverket, virker allmennpreventivt for å forebygge lovbrudd.

Tydeliggjøring og forbedring av regelverket, og økt kjennskap til CITES-regelverket gjennom formidling og tilsynsaktivitet, vises blant annet ved at antallet innførselstillatelser øker. Strategisk bruk av media og sosiale medier, ikke minst på naturmangfoldområdet, har hatt effekt på kjennskapen til regelverket og på forståelsen av risikoen for å bli oppdaget ved lovbrudd.

Regelverket for håndtering, inkludert eksport, av elektrisk og elektronisk avfall, er skjerpet og tydeliggjort. Kontrollaktivitet er styrket hos oss og Tolletaten på flere områder. Digitalisering har ført til bedre registrering og mer deling av data på tvers av forvaltningen i Norge og med EU, noe som øker mulighetene for å avdekke lovbrudd. Bruk av reaksjoner og offentliggjøring av virkemiddelbruken forventes å virke preventivt. Innsatsen mot miljøkriminalitet er styrket gjennom disse grepene.

Vi bruker teknologi for å håndtere en stadig økende netthandel, spesielt hvor de ansvarlige virksomhetene ikke er fysisk i Norge og i begrenset grad er underlagt norske regler. Søkeroboten vi har utviklet og tatt i bruk, bidrar til mer overvåking av nettet og gir grunnlag for å plukke ut tilsynsobjekter. Vi har landet felles retningslinjer med Finn.no om hvordan vi effektivt samarbeider om å fjerne ulovlige varer fra deres plattform. Det har dessverre ikke hittil vært mulig å få til tilsvarende dialog med Facebook Marked. Implementering av den nye markedstilsynsforordningen 2019/1020 vil gi tilsynsmyndighetene hjemmel til å stenge nettsider.

Dette nye virkemiddelet er et viktig signal i bekjempelsen av miljøkriminalitet på nettet. Regulering av netthandel på europeisk og internasjonalt nivå må imidlertid styrkes for bedre etterlevelse av miljøregelverket på nett.

Økt omfang av felleskontroller med politi, kystvakta og Fiskeridirektoratet har, i tillegg til SNO sitt løpende oppsyn, totalt sett bidratt til å dempe det ulovlige fisket i 2022 sammenlignet med tidligere år. Nedgangen gjelder både inndragninger og anmeldelser, og omfatter mesteparten av landet. Antall anmeldelser på motorferdsel ligger på omtrent samme nivå som i 2021, men økningen i overtredelsesgebyr (OTG) gjør at samlet antall overtredelser likevel ligger noe høyere i 2022.

Vi har i 2022 økt omfanget av ileggelse av OTG som administrativ sanksjon, særlig ved brudd på naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven. Forskrifter om overtredelsesgebyr etter forurensningsloven og produktkontrollloven er fortsatt ikke fastsatt. Det forventes at disse fastsettes i løpet av våren 2023, men det avhenger av prosesser i KLD. Vi utarbeider rutiner for å kunne ta virkemidlet i bruk straks forskriftene er fastsatt. Tabellen under viser oversikt over antall vedtak om overtredelsesgebyr for perioden 2017-2022 pr. lovverk.

Tabell 2. Oversikt over antall vedtak om overtredelsesgebyr for perioden 2017-2022

	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Motorferdselloven	11	1	7	10	34	18
Naturmangfoldloven	11					
Lakse- og innlandsfiskloven	24	4				
Klimakvotelloven		1				
Totalt	46	6	7	10	34	18

På kommunikasjonsområdet har vi oppnådd større eksponering enn før gjennom veiledere på nett, nyhetsmeldinger og filmer i sosiale medier. Vi vurderer at dette har ført til økt kjennskap om deler av miljøregelverket, som igjen kan ha bidratt til færre overtredelser.

Oppsummert:

Innsatsen mot miljøkriminalitet er styrket i 2022, som følge av skjerpet regelverk, styrket kontrollaktivitet og mer deling av data på tvers av forvaltningen i Norge og EU. Samtidig er det fremdeles utfordringer både på kontroll- og sanksjonssiden. Det samme gjelder utvikling av nye verktøy og digitale løsninger. Det er derfor avgjørende at oppsyns- og tilsynsarbeidet videreføres og styrkes ytterligere innenfor områder med store utfordringer, og at utviklingen av regelverk- og sanksjonsregime videreføres, sammen med nye verktøy og digitale løsninger.

Styringsparametere under prioritering 3:

- 3.1 Økt forebygging av miljøkriminalitet og redusert antall overtredelser som skyldes uvitenhet og/eller manglende respekt for regelverket
- 3.2 Tilsynspraksisen er justert i tråd med stortingsmeldingen
- 3.3 Sanksjonsregime som virker mer preventivt på overtredere er utviklet

Prioritering 4: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra i arbeidet med bærekraftig finans, herunder klassifiseringssystemet for bærekraftige aktiviteter og bærekraftsrapportering

Taksonomiregelverket er bærebjelken i EUs arbeid med bærekraftig finans, og vi ser at regelverket vil kunne ha stor betydning for oppnåelse av miljø- og klimamål. Regelverket stiller opp seks miljømål, som treffer alle våre hovedansvarsområder. Siden taksonomiregelverket på overordnet nivå ikke er vårt ansvarsområde, har vi ikke gitt det høy prioritet. Vi har imidlertid bidratt til utvikling av norske posisjoner ved å vurdere de foreslåtte kriteriene for hva som er miljømessig bærekraftig i henhold til regelverket, og kriterienes relevans for norsk kontekst.

Vi har gitt råd og hatt dialog med KLD for å bidra til at miljøintegriteten ivaretas i norske innspill til regelverk under EUs bærekraftsdirektiv, CSRD¹.

Styringsparametere under prioritering 4:

4.1 Relevante faglige leveranser til departementet om klassifiseringskriterier for bærekraftig økonomisk aktivitet

3.3 Naturmangfold

Nasjonale mål:

- Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
- Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres
- Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner

Relevante bærekraftsmål:

[Naturmangfold - Miljøstatus \(miljodirektoratet.no\)](https://miljodirektoratet.no)

Prioritering 5: Bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn med sikte på gode og effektive beslutningsprosesser

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er videreutviklet både på lokalt og nasjonalt nivå i 2022. Samlet sett mener vi at vi har forbedret kunnskapen både om naturmangfold og om dets betydning for økonomi og samfunn. Det er samtidig tidkrevende å utvikle ny kunnskap og etablere systemer for å bruke den.

¹ EUs bærekraftsdirektiv, CSRD, som er de nye reglene for bærekraftsrapportering, ble vedtatt i EU i november 2022. Direktivet har regler om hvem som blir rapporteringspliktige, når rapporteringsplikten inntreffer og hvem som kan attestere på bærekraftsinformasjonen.

På lokalt nivå er kunnskapen økt både på land og til havs gjennom kartlegging. Gjennom økologisk grunnkart-satsingen er det kartlagt naturtyper på land etter Miljødirektoratets instruks i hele landet. Kartleggingen gir beslutningsrelevant kunnskap til arealplanprosesser. I 2022 er det publisert et eget kart med naturtypenes verdi i konsekvensutredninger, som gjør det enklere for beslutningstakere å ta kunnskapen i bruk. Til havs er kartleggingen i MAREANO-programmet innrettet mot områder som er aktuelle for etablering av havvind, noe som vil gi bedre beslutningsgrunnlag for næringsvirksomhet til havs. Samtidig er kartleggingsmetoder for marine naturtyper videreutviklet i henhold til Natur i Norge, noe vil bidra til at NiN-basert naturtypekartlegging også kan fases inn i marin kartlegging.

I 2022 jobbet vi også med å etablere et rammeverk for å få kartfestet grønn infrastruktur på lokalt nivå. Målet var å få kartfestet viktig grønn infrastruktur, slik at dette kan ivaretas i arealplanprosesser og brukes som kunnskap inn i ulike virkemidler, som vern og restaurering. Arbeidet er ikke kommet langt nok til at kunnskapsgrunnlaget kan tilgjengeliggjøres i 2022, men det er publisert veiledning om viktigheten av å ivareta de grønne korridorene, som bidrar til økt kunnskap og oppmerksomhet.

På nasjonalt og regionalt nivå er det stor variasjon mellom økosystemene i hvor mye kunnskap vi har om den økologiske tilstanden. For noen økosystemer på land foreligger tilstandsvurderinger på nasjonal og regional skala. I 2022 har vi startet et arbeid for å forsterke kunnskapen i de resterende økosystemene på land, med mål om at vi etter 2023 kan få vurdert tilstanden på nasjonal og regional skala etter fagsystem for økologisk tilstand. Dette vil kunne danne grunnlag for å fastsette konkrete mål for tilstand i økosystemene på land. Per 2022 var det likevel usikkert hvorvidt faggrunnlaget vil bli tilstrekkelig, noe som blant annet skyldes mangel på overvåkingsdata. For havområdene vil tilstandsvurderinger ferdigstilles i løpet av våren 2023. Dette vil gi bedre beslutningsgrunnlag for forvaltningsplanene.

For å sette kunnskapsbaserte mål for tilstand, hvor ulike samfunnshensyn er tatt i betraktning, er det også behov for kunnskap om økosystemenes utbredelse og areal og leveranser av økosystemtjenester. Dette har vi ikke tilstrekkelig kunnskap om per i dag, men vi har igangsatt et arbeid for å få det på plass.

Gitt at vi har grunnlagsdata om areal, natur og økosystemtjenester vil et naturregnskap kunne bidra til å få bedre kunnskap om naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn. I 2022 har vi utredet konsepter for naturregnskap med ulike ambisjonsnivå. Vi tok utgangspunkt i internasjonale standarder, men søkte å ivareta nasjonale forvaltningsbehov og internasjonale forpliktelser. Et detaljert naturregnskap vil kunne bli svært nyttig for naturforvaltning på både nasjonalt og kommunalt nivå i Norge, men det vil være svært ressurskrevende og tidkrevende å få etablert et slikt regnskap da datagrunnlaget som kreves ikke finnes per i dag. På den annen side vil et mer overordnet naturregnskap kunne etableres raskere, men vil kun gi et oversiktsbilde av naturgrunnlaget og dets betydning for økonomi og samfunn. Som resultat av utredningen anbefalte vi at naturregnskap bør utvikles for å understøtte forvaltning helt ned på

kommunal skala. Et første steg vil være å lage et førstegenerasjons naturregnskap basert på tilgjengelig kunnskap på nasjonal og regional skala.

Vi har også forbedret kunnskapen om naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn gjennom økt kunnskap om virkemidler i 2022. En intern satsing i direktoratet har bidratt til at kunnskapen om sammenhenger mellom natur og klima er økt, og at vi løser oppgaver som er i skjæringspunktet mellom natur og klima på en mer systematisk måte. Sammen med utstrakt bruk av miljøøkonomiske metoder, har vi gjennom ulike utredninger økt kunnskapen om virkninger av ulike tiltak, på natur og klima. Eksempler er i vurderingene av utenlandske treslag og skogplanting som klimatiltak. Vi erfarer at det kan være vanskelig å finne "vinn-vinn"- tiltak. Framover er det derfor behov for å også videreutvikle kunnskap om tiltak som bidrar til "do-no harm" – altså ikke har vesentlige negative påvirkninger på natur eller klima.

Oppsummert:

Samlet sett mener vi at vi har forbedret kunnskapen både om naturmangfold og om dets betydning for økonomi og samfunn i 2022. Det er tidkrevende å utvikle ny kunnskap og metoder. Det er behov for et nasjonalt heldekkende kart over økosystemene, noe som vil kreve et videre utviklingsarbeid. Det er derfor per i dag fortsatt et godt stykke igjen før vi kan si å ha et fullgodt kunnskapsgrunnlag tilgjengelig for bruk i arealplanlegging. Et naturregnskap vil være viktig og nyttig. Det vil ta flere år å etablere grunnlaget for et naturregnskap som understøtter naturforvaltning på kommunal skala, og for å lykkes er det behov for en nasjonal satsing over 5-10 år. En slik satsing bør evalueres underveis på grunn av stor usikkerhet knyttet til tekniske muligheter og kostnader knyttet til utvikling av naturregnskapet.

Styringsparametere under prioritering 5:

- 5.1 Grunnlaget for et økosystemregnskap i tråd med internasjonale standarder og forpliktelser er etablert
- 5.2 Økt kunnskap om virkemidler som er positive både for natur og for klima eller klimatilpasning
- 5.3 Faggrunnlaget for å vurdere tilstand og sette mål for tilstand i økosystemene på land er forsterket
- 5.4 Videreutviklet kunnskap om viktige områder for marin natur, i forbindelse med økt næringsvirksomhet til havs
- 5.5 Kunnskapsgrunnlag for ivaretagelse av grønn infrastruktur er under utvikling og vil bli gjort tilgjengelig for bruk

Prioritering 6: Naturen blir forvaltet helhetlig, også på tvers av sektorer

Helhetlig forvaltning av natur på tvers av sektorer forutsetter en økosystembasert forvaltning, hvor berørte interesser er involvert og hvor det tas hensyn til samlet belastning, legges til rette for medvirkning og benyttes et omforent kunnskapsgrunnlag.

Se også rapporteringen på følgende prioriteringer:

- prioritering 1 om samordnet virkemiddelbruk
- prioritering 5 om kunnskapsgrunnlag
- prioritering 20 om polarområdene

Vi legger vekt på at en helhetlig forvaltning bør ta hensyn til ulike miljøutfordringer, ikke minst klima og naturmangfold, og til næringsvirksomhet og andre samfunnsinteresser. Nasjonalt mål om naturmangfold 1.1 sier at økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester. Det er ikke automatikk i at en økosystembasert og helhetlig forvaltning bidrar til dette målet, dersom det – politisk eller i dialog med andre sektorer – blir konkludert med at det skal tas mer hensyn til næringsvirksomhet og andre samfunnsinteresser. For vannforvaltningen og havforvaltningen, er det etablert omfattende prosesser og systemer som skal sikre god samordning for å nå politiske mål om arealbruk og miljøtilstand. Vi spiller en sentral rolle i denne forvaltningen, blant annet gjennom å utvikle det faglige grunnlaget, ha ansvar for en rekke egne tiltak og samordne vedtatte tiltak og planer på tvers av sektorer.

Regjeringens naturstrategi for våtmark er en felles plattform for miljøforvaltningens og sektorenes forvaltning av våtmark. Vi jobbet godt med å samordne oppfølgingen mot forvaltningen av andre hovedøkosystemer, og med tilstandsvurderingene og arealkartleggingen som skal dekke alle hovedøkosystemer, blant annet i arbeidet med økosystemregnskap og økologisk tilstand.

Arbeidet vårt bidrar til at utviklingen i miljøtilstanden i vann samlet sett beveger seg sakte i riktig retning. Miljøtilstanden i havet er god, men menneskelig aktivitet og klimaendringer truer i økende grad de rike ressursene og mangfoldet i norske hav- og kystområder. I havforvaltningsarbeidet jobbes det med å få mer kunnskap om særlig verdifulle og sårbare områder og med å se på samlet påvirkning. Arbeid med et havregnskap for Norge er påbegynt.

For helhetlig forvaltning av økosystemer på land, er vi kommet betydelig kortere enn for vann og hav. Ansvar og oppgaver for terrestriske økosystemer er fordelt på flere sektorer og tilhørende lovverk. Arbeidet med en helhetlig tilnærming til forvaltningen av økosystemene på land på tvers av sektorer, bør forsterkes. En løsning kan være flere naturstrategier av samme type som for den som ble lagt frem for våtmark i 2021. Å realisere en helhetlig forvaltning, stiller store krav til å samordne virkemidler og tiltak, spesielt for å håndtere målkonflikter på tvers av politikkområder. En helhetlig forvaltning forutsetter samordnet arealplanlegging i kommunene, og at de tar tilstrekkelig vare på arealer som er verdifulle for klima og miljø, se styringsparameter 1.6. Her spiller vi en viktig rolle, blant annet gjennom å veilede om konsekvensutredninger og ivaretagelse av klima- og miljøhensyn i arealplanleggingen.

De mest sentrale virkemidlene for å redusere den negative påvirkningen på miljøtilstanden, ligger ofte hos andre sektorer. Sektorsamarbeid om sentrale problemstillinger er derfor et viktig bidrag til en mer helhetlig forvaltning. Vi spiller en viktig rolle blant annet gjennom å utvikle det faglige grunnlaget og ved å samordne vedtatte tiltak og planer. Eksempler på dette er samarbeidet om fremmede skadelige organismer og om pollinerende insekter, hvor arbeidet vårt bidrar til mer samordnet og effektiv innsats mot fremmede skadelige organismer, og til å redusere den negative effekten av denne miljøpåvirkningen. Vi er bekymret for den økende trusselen av nye fremmede arter som pukkellaks og havnespy. Handlingsplan for pukkellaks vil

ligge til grunn for arbeidet med bekjempelse, og vi har etablert et samarbeid med relevante etater om utfordringene knyttet til havnespy.

På noen områder har vi et stort ansvar for aktuelle virkemidler og tiltak, som i forvaltningen av eksisterende verneområder og villaks. Tilgjengelige virkemidler for miljøforvaltningen er imidlertid ikke omfattende eller sterke nok til å begrense truslene mot miljøverdiene. Dette fører blant annet til store utfordringer med å nå målene for verneområdene og for villaksen. Det er bekymringsfullt at de negative påvirkningene i mange tilfeller forsterkes av klimaendringer.

Oppsummert:

Vi beveger oss i retning av mer helhetlig økosystembasert forvaltning på en del områder, og for hav og vann er det veletablerte, sektorovergripende prosesser. For noen terrestriske hovedøkosystemer mangler vi fortsatt viktig kunnskap om utbredelse og tilstand og dermed viktige forutsetninger for økosystembasert forvaltning. Det mangler et arealregnskap og gode tverrsektorielle mekanismer for forvaltning av terrestrisk natur. Kommunene har ansvaret for ivaretagelse av naturmangfold og klimahensyn på arealene de forvalter etter plan- og bygningsloven, som utgjør ca. 83 prosent av landarealet i Norge. Vi er bekymret for om insentivene er tilstrekkelige. Det kan stilles spørsmål ved om kommunenes arealforvaltning i tilstrekkelig grad bidrar til en helhetlig forvaltning slik prioriteringen signaliserer (se også prioritering 1 og styringsparameter 1.1). Oppfølging av naturavtalen fra Montreal forutsetter styrking av arbeidet med helhetlig forvaltning av naturen i årene fremover, og kommunenes bidrag i dette arbeidet er avgjørende.

Styringsparametere under prioritering 6:

- 6.1 Tilstanden i elver, innsjøer, grunnvann og kystvann er bedret
- 6.2 Forvaltningsmål for våtmark blir i økende grad nådd, i tråd med naturstrategi for våtmark
- 6.3 Det faglige grunnlaget for forvaltningsplanene for havområdene er videreutviklet i lys av havpanelets forskning og konklusjoner
- 6.4 Tilstanden for ville pollinerende insekter er bedret, i tråd med tiltaksplan 2021-2028
- 6.5 Den negative effekten av fremmede skadelige organismer er redusert, i tråd med tiltaksplan 2020-2025
- 6.6 Bedre bestandssituasjonen for villaksbestandene

Prioritering 7: Sikre flere arealer med natur

Sikring av natur krever i mange tilfeller virkemidler som går på tvers av sektorer. Områdevern er det eneste virkemiddelet som sikrer natur på lang sikt, på tvers av trusler og påvirkningsfaktorer. Det gir en konkret effekt ved å hindre arealdisponeringer og inngrep som fører til at naturmangfold går tapt. Områdevern bidrar også til å sikre sårbare og truede arter og naturtyper, opprettholde økologiske nettverk og bevare natur av nasjonal og internasjonal verdi. Et representativt vern av norsk natur bidrar til å bevare variasjonsbredden av arter, naturtyper og landskap. Tilrådingene våre om nye verneområder er beslutningsgrunnlag for KLD og regjeringen. Tilrådingene og anbefalingene følges opp i form av konkrete vernevedtak og

oppdrag om oppstart av nye verneprosesser. Dette bringer Norge nærmere målene om et representativt vern som også sikrer truet natur.

Det er flere risikofaktorer som påvirker Miljødirektoratets evne til å bidra til å sikre prioriterte arealer med natur. Mye av dette går på eksterne forhold, hvor blant annet lokal motstand mot nytt vern fører til langvarige verneplanprosesser, og til at vi ikke kan arbeide med de mest verdifulle områdene. Lokalpolitisk tilslutning blir tillagt stor vekt i vernesaker, og forsinker arbeidet med å nå det nasjonale målet og tilsvarende internasjonale mål. Resultatet kan bli redusert måloppnåelse gjennom at verneplanprosesser for verneverdige områder ikke igangsettes, eller at foreslåtte verneområder reduseres sterkt i areal eller ikke vernes for å imøtekomme lokale interesser. I tillegg kommer interne forhold i miljøforvaltningen, med blant annet mangelfulle kunnskapsgrunnlag og begrenset kapasitet hos statsforvalterne.

I dag er om lag 17,6 prosent av det totale landarealet vernet, men det er stor variasjon i hvordan vernet er fordelt. Vi har vernet mye fjell, men lite skog, kun 5,2 prosent, og marine områder, kun 4,5 prosent. Utviklingen er likevel positiv, og de siste årene har arealet som er omfattet av skogvern økt, og det er opprettet marine verneområder og nasjonalparker. Det er betydelige naturverdier utenfor territorialgrensen, men det er i dag ikke hjemmel for å opprette marine verneområder eller annet vern etter miljøvernlovgivningen i disse områdene. En ny havmiljølov kan gi nødvendige hjemler for dette.

Vi har ikke tilstrekkelig informasjon om tilstanden i norske verneområder. Vi vet imidlertid at det er store utfordringer knyttet til å redusere de viktigste negative påvirkningsfaktorene, som er effekter av gjengroing, fremmede arter og økt ferdsel. Miljøforvaltningen gjennomfører både mange og omfattende tiltak for å redusere eller fjerne truslene mot verneverdiene, og i mange av områdene er tilstanden bedret.

Restaureringstiltak forbedrer tilstanden i økosystemene. Gjenoppbygging av økosystemer er tidkrevende, og restaurering forutsetter at vi kan fjerne eller redusere de viktigste påvirkningene som er årsaken til at naturen har forringet tilstand. Arbeidet vårt med å restaurere vassdrag og våtmark bidrar til å gjenopprette økosystemer som er forringet eller ødelagt. Restaurering styrker naturmangfoldet og gjør økosystemene mer robuste mot klimaendringene. Restaurering av myr og andre karbonrike naturtyper kan også bidra til å ivareta store karbonlagre og dermed reduserte klimagassutslipp.

Nettogeinsten av restaurering kan imidlertid bli motvirket av nedbygging og forringelse av annen natur. Det trengs derfor virkemidler som stimulerer til en oppskalering av innsatsen på restaurering, blant annet i regi av kommuner og i øvrige sektorer. For å kunne måle nettoeffekten av restaurering, trenger vi mer kunnskap om hvor mye vi har av de ulike naturtypene og i hvilken tilstand disse er. For at restaurering skal kunne bidra til å sikre natur over tid, trengs gode mekanismer som gir sikkerhet for en langsiktig effekt av gjennomført restaurering.

Vi har et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å styrke innsatsen på naturrestaurering ytterligere. Det er imidlertid en utfordring å rapportere på globale mål om restaurering, da det ikke er nærmere definert hva som regnes som "forringet natur" eller hva som omfattes av begrepet restaurering. Faglig utvikling, som skal bidra til bedre rapportering på effekten av restaurering i Norge, pågår.

På kommunikasjonsområdet har vi oppnådd bred eksponering av Miljødirektoratets aktiviteter innen naturrestaurering i sosiale medier. Vi antar derfor at kjennskapen til naturrestaurering har økt.

Oppsummert:

Dersom vedtatte målsettinger for områdevern gjennomføres som forutsatt, vil vi være nær nasjonalt mål 1.3. Avstanden fra målet vil antagelig være lengst for marint vern og skog og pressområder i Sør-Norge. Risiko er særlig knyttet til politisk uenighet om konkret gjennomføring, og resultatet kan bli redusert måloppnåelse. Sterkere vektlegging av sektorinteresser enn miljøhensyn, øker risikoen ytterligere. Det globale målet og den nasjonale ambisjonen om å restaurere 15 prosent av forringet natur innen 2025 er ikke realistisk. Det er ikke avklart hva som regnes som forringet natur, ei heller hva som omfattes av begrepet restaurering. Restaurering av myr, våtmark, vassdrag og skog er kommet godt i gang. For andre naturtyper er omfanget av restaurering foreløpig begrenset, og det trengs mer kunnskap og bedre kapasitet. Det er behov for virkemidler for å kunne skalere opp innsatsen på restaureringen og for å ivareta restaurerte arealer. Den viktigste effekten av det langsiktige arbeidet med verneområder og restauring av natur, er at det bidrar til å redusere tapet av natur. Oppfølging av naturavtalen fra Montreal forutsetter styrking av arbeidet med sikring av flere arealer med natur, god forvaltning av naturen og styrket innsats på restaurering av natur i årene fremover.

Styringsparametere under prioritering 7:

7.1 Flere forringede naturområder er restaurert

7.2 Nytt verneareal som ivaretar truet natur og gir et mer representativt vern, ivaretar økologiske sammenhenger og gjør verneområdene mer klimarobuste, gjennom grundige og inkluderende verneplanprosesser

7.3 Forbedret faglig grunnlag for en mer systematisk tilnærming til bevaring av viktige områder for marin natur

7.4 Tilstanden i eksisterende verneområder er bedret

Prioritering 8: Bedre ivaretagelse av den mest truede naturen

Arealendringer er den faktoren som i størst grad bidrar til at arter og naturtyper blir truet. De viktigste beslutningene om arealbruk skjer i kommunene, som forvalter 83 prosent av Norges landareal. Vi ser imidlertid at andre samfunnshensyn ofte gis fortrinn på bekostning av naturmangfold. De fleste innsigelser er knyttet til planer om endret arealdisponering, og med Kommunal- og distriktsdepartementets sterke vektlegging av den lokale selvråderetten er det svært få som blir tatt hensyn til. Dette vil igjen øke risikoen for at statsforvalter hever sin terskel for å fremme innsigelse for forhold i strid med de nasjonale hensynene, jf. rundskriv T-2/16.

Videre er det trolig omfattende underrapportering av vedtak i miljøvedtaksregisteret², slik at vi mangler informasjon om omfanget av påvirkning på naturmangfoldet. Dette bildet gir grunnlag for bekymring.

Det er store variasjoner mellom kommunene i måten de håndterer kravet til konsekvensutredninger på. Miljøforvaltningen prioriterer arbeidet med å sikre et godt kunnskapsgrunnlag og veileder på hvordan dette kan tas i bruk i kommunene. Det er behov for å utvikle flere verktøy koblet til kommunenes arealforvaltning, eksempelvis økosystemregnskap og analyseverktøy for identifisering av grønn infrastruktur. Tilskuddet til å utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold som er gitt de siste årene vurderes som et meget positivt tiltak for flere og flere kommuner. Det er imidlertid fortsatt for tidlig å vurdere hvor stor effekt dette har.

Våre eksisterende virkemidler er viktige for å ivareta truet natur. Skogvern og utvalgte naturtyper er gode eksempler på dette, og her ivaretas leveområder for et stort antall trua arter. Mange relevante virkemidler administreres eller forvaltes av andre sektorer. Det er derfor behov for å videreutvikle og styrke sektorsamarbeidet, og ytterligere målrette bruken av tilgjengelige virkemidler både i miljøforvaltningen og andre sektorer. Den tverrsektorielle oppfølgingsplanen for trua natur er et viktig bidrag til en slik forpliktende og koordinert oppfølging av tiltak med virkemidler fra flere sektorer, men gjelder kun for et svært begrenset utvalg av de aller mest truede artene og naturtypene. Gjennomføring av oppfølgingsplanen for trua natur startet opp i 2021, men det vil ta tid før en kan vurdere effekten av tiltakene.

Et stort antall truede arter og naturtyper fanges ikke opp av oppfølgingsplanen. En del er allerede i oppfølging med våre og andre sektors virkemidler. Gjennomgang av miljøforvaltningens arbeid med trua arter og naturtyper beskriver våre prioriteringer i arbeidet med disse framover. Også her vil vi se nærmere på flere effektive løsninger sammen med sektorene, med mål om å bedre status.

Vi ser positiv effekt for artene og naturtypene som vi følger opp med juridiske virkemidler, utvalgte naturtyper og prioriterte arter, kombinert med konkrete tiltak gjennom økonomiske virkemidler eller i samarbeid med andre sektorer. Eksempler på dette er de utvalgte naturtypene slåttemark, slåttemyr og kystlynghei. Vår gjennomgang av miljøforvaltningens arbeid med trua natur viser at målrettede tiltak gjennom oppfølging av handlingsplaner med tilstrekkelige ressurser over tid, har god effekt. Fjellrev, elvemusling og slåttemark er gode eksempler på dette. Evalueringen av tilskudd til trua arter og naturtyper³ viser at tilskuddene utvilsomt bidrar til å ivareta truede arter og truede naturtyper. Tiltak i eksisterende skjøtsels- og handlingsplaner underbygger også dette. Likevel mangler vi konkret tallfesting av effekt og dette er en

---

² Enkeltvedtak knyttet til rovvilt, områdevern, utenlandske treslag, prioriterte arter og utvalgte naturtyper er blant vedtakene som skal registreres i Miljøvedtaksregisteret, jf. [forskrift 14. juni 2013 nr. 643 om Miljøvedtaksregisteret](#)

³ "Magnussen, K., et al 2019 Evaluering av tilskudd til trua arter og naturtyper. Menon-publikasjon nr.107/2019 M1588" [Evaluering av tilskudd til truede arter og truede naturtyper - Menon Economics](#)

usikkerhetsfaktor. Det er ikke etablert et formelt system for effektmåling av tiltak for trua natur, men metodikk er til uttesting for åpen grunnlendt kalkmark og fem trua arter. Vi har fått på plass rutiner for å rapportere effekt for tiltak gjennomført av statsforvalteren og er i ferd med å se på flere løsninger for effektmåling.

For å bidra til styrket måloppnåelse vil Miljødirektoratet spisse miljøforvaltningens arbeid med trua arter og naturtyper i tråd med vurderingene og prioriteringene i den interne gjennomgangen. Innenfor rammene av gjeldende budsjettammer vil dette innebære en langsiktig prioritering av innsats for et begrenset antall trua arter og naturtyper.

Oppsummert:

Arealbruksendringer er den viktigste påvirkningsfaktoren for trua arter og naturtyper. De viktigste beslutningene om arealbruk skjer i kommunene. Det er i dag få sterke insentiver for kommunenes ivaretagelse av truet natur, og vi ser at lokalpolitiske avveininger og beslutninger om ny arealbruk ofte går i disfavør av viktig naturmangfold. For truede arter og naturtyper som omfattes av egne forskrifter, kombinert med konkrete tiltak gjennom økonomiske virkemidler eller i samarbeid med sektor, ser vi en positiv effekt. Miljødirektoratets overordnede vurdering er at innsatsen med dagens nivå og tempo ikke vil være tilstrekkelig for å nå det nasjonale målet om at ingen arter og naturtyper skal utryddes.

Styringsparametere under prioritering 8:

8.1 Bedre tilstand for sterkt og kritisk truede ansvarsarter og truede naturtyper, i tråd med fastsatt oppfølgingsplan

Prioritering 9: Resultatet fra forhandlingene om nytt globalt rammeverk for natur er i tråd med norske prioriteringer

Etter en serie forberedende møter på våren og sommeren ble et nytt globalt rammeverk for natur ferdigforhandlet og vedtatt på partsmøtet COP 15 i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i Montréal i Canada i desember 2022. Vi har bidratt med faglige vurderinger av forslag til nye globale mål i henhold til bestilling fra KLD, samt som deltaker i forhandlingene. De norske posisjonene og prioriteringene er vurdert av KLD til å være godt ivaretatt i forhandlingene og det endelige resultatet.

Vi mener å se en økende kunnskap i befolkningen knyttet til naturpanelets arbeid. Vi ser at vi lykkes i å få media interessert, og at de bruker vårt kunnskapsgrunnlag i sin økende dekning av dette.

Oppsummert:

Forhandlingene om nytt globalt rammeverk i konvensjonen om biologisk mangfold ble sluttført i desember 2022. Vi har levert flere oppdrag som underlag for departementets arbeid med forberedelser av norske posisjoner og prioriteringer i forhandlingene, samt deltatt i forhandlingene. Utfallet av forhandlingene er i stor grad i tråd med norske prioriteringer.

Styringsparametere under prioritering 9:

9.1 God faglig støtte til utforming av kunnskapsbaserte norske posisjoner i forhandlingene

Prioritering 10: Å nå bestandsmålene for rovvilt og redusere tapene av beitedyr til rovvilt

Bestanden av **gaupe** er lavere enn nasjonalt bestandsmål på 65 årlige ungekull. Kvotejakt for gaupe fungerer godt i regionene hvor bestanden skal reguleres ned mot bestandsmålet, men det er fortsatt utfordrende å nå opp på bestandsmålet i region fire, sju og åtte. Region fem har oppnådd bestandsmålet på ti ungekull for første gang på fem år.

Bestanden av **ulv** reguleres også effektivt gjennom lisensfelling, men det er fortsatt uavklart på hvilket grunnlag lovverket åpner for lisensfelling av ulv innenfor sonen.

Bestanden av **kongeørn** ligger innenfor bestandsmålet, som er et intervallmål. Det er derfor ikke behov for konkrete tiltak for å bedre måloppnåelsen for kongeørn.

Vi ligger over bestandsmålet for **jerv** nasjonalt, men det er først og fremst i region fem, hvor antall årlige ungekull ligger over det regionale bestandsmålet. Dette er i områder innenfor forvaltningsområdet for jerv hvor det er svært begrenset med husdyr på beite og dermed begrenset hjemmelsgrunnlag for lisensfelling. Andelen av jerv som felles av lisensjegere har økt, men det er fortsatt behov for ekstraordinære uttak av enkeltdyr og hiuttak. Ekstraordinære uttak i regi av SNO avhenger av vær-, vind- og sporingsforhold på våren, og er ikke alltid mulig å gjennomføre.

Bestandsmålet for **bjørn** på 13 årlige ungekull har aldri vært oppnådd, og det er i region seks, sju og åtte bestandsmålet ikke oppnåst. Skadefellinger av binner, men også hannbjørner i prioriterte beiteområder i Norge eller på svensk side av grensen, har bidratt til en stagnasjon i bestandsutviklingen. Et tettere samarbeid med svenske myndigheter kan bidra til å bedre måloppnåelsen. Etablerte binner innenfor forvaltningsområdet har også benyttet egnede områder utenfor, forårsaket skader og blitt felt ved skadefelling. Dette er en utfordring med den avgrensingen for forvaltningsområdene, som er satt i disse regionene og med de virkemidler som benyttes i dag. Også mistenkt ulovlig aktivitet i forvaltningsområder synes å ha bidratt til en bestand i negativ retning.

For beitesesongen 2022 har det vært enkelte skadeutsatte områder, men generelt har tapene forårsaket av rovvilt gått noe ned. Erstatning for tap av sau og lam til rovvilt er lavere enn for beitesesongen 2021. Årsaken til dette er sammensatt. Effektive uttak av rovdyr og forebyggende tiltak bidrar vesentlig. I tillegg spiller tilfeldigheter, som for eksempel streifdyr av ulv og bjørn som gjør skade, inn i dette bildet.

Lokale skadefellingslag har blitt mer effektive, særlig i områder med årlige rovviltskader. Vi bør fortsatt jobbe med hvordan direktoratets fellingsveileder og NJFFs kurs omsettes i praksis i

konkrete fellings situasjoner, også i områder hvor skadesituasjoner oppstår mer sjeldent og uregelmessig.

Påviste rovvilt skader av tamrein har gått litt opp, hovedsakelig i Finnmark, og erstatning for tap av tamrein til rovvilt for reindriften i Norge er omtrent som foregående år, men noe flere erstattede dyr. De seinere år har det vært beitekriser i mange reinbeiteområder, og dette har hatt påvirkning for tapstallene også siste reindriftsår. Egnede forebyggende tiltak mangler for reindriften, og tap det enkelte år varierer i stor grad med naturgitte forhold som klima, beitegrunnlag m.m. Dagens erstatningsregelverk fungerer dårlig for å sikre en ordning som er rettferdig og forutsigbar, og som samtidig er gjennomførbar for forvaltningen og bidrar til tapsreduksjon i reindriften. Et nytt regelverk for erstatning er helt nødvendig for å forbedre situasjonen.

Oppsummert:

Jerv og bjørn er hovedutfordringene med tanke på å nå bestandsmålene. Jervebestanden er noe over bestandsmålet, dette gjelder først og fremst i region 5. Den nasjonale utviklingen mot bestandsmålet for brunbjørn går svært sakte. Skadefelling av binner, i prioriterte beiteområder i Norge eller på svensk side av grensen, vil ytterligere forsinke måloppnåelsen.

Utvikling i rovvilt skader på sau har gått noe ned, men på tamrein varierer skadene en del. Det er vanskelig å finne egnede forebyggende tiltak, og tap det enkelte år varierer i stor grad med naturgitte forhold som klima, beitegrunnlag m.m. Den beste forutsetningen for reduserte tap er en bærekraftig reindrift.

Styringsparametere under prioritering 10:

- 10.1 Bedre kunnskapsoverføring til fellingslagene for å bidra til effektiv skadefelling av rovvilt
- 10.2 Bestanden av jerv forvaltes så nærme bestandsmålet som mulig gjennom mer effektiv og målrettet lisensfelling av jerv og eventuelt ved økt bruk av ekstraordinære uttak der lisensfelling ikke gir tilstrekkelig skadereduksjon
- 10.3 Bedre bestandsutviklingen for bjørn og komme ned på bestandsmålet for ulv

3.4 Friluftsliv

Nasjonale mål:

- Friluftslivets posisjon skal ivareta og videreutvikles gjennom ivaretagelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftsområder, og stimulering til økt friluftaktivitet for alle
- Naturen skal i større grad brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge

Relevante bærekraftsmål:

Prioritering 11: Bedre tilgang til attraktive friluftsområder i og ved byer og tettsteder

Bedre tilgang til attraktive friluftslivsområder i og ved byer og tettsteder er sentralt for å styrke friluftslivets posisjon og øke deltakelsen i friluftsliv. Det er kommunenes arbeid med arealplanlegging og tilrettelegging for friluftsliv som er sentralt i denne sammenheng. Vi bidrar til effekt på området gjennom økonomiske virkemidler og målrettet informasjon og veiledning.

Effekten måles blant annet av SSB gjennom statistikk for befolkningens tilgang til leke- og rekreasjonsareal og nærturterreng. Denne viser at færre har tilgang til nærturterreng, og utviklingen går i feil retning. SSB måler også befolkningens tilgang til strandsonen. Statistikken viser at det er utfordrende å bedre tilgangen til attraktive friluftslivsområder, særlig langs kysten fra svenskegrensen til Sørlandet og generelt i tettstedsnære områder.

Det er vanskelig å fastslå vårt eksakte bidrag til utviklingen. Selv om utviklingen for flere indikatorer går i feil retning, betyr ikke det nødvendigvis at innsatsen vår ikke har betydning ettersom det er mange faktorer som virker i motsatt retning. Gjennom informasjons- og veiledningsarbeidet vårt bidrar vi til oppmerksomhet om viktige forhold for friluftslivet og synliggjør utfordringer for fylkene og kommunene. Fra og med 2022 er det i tillegg etablert en tilskuddsordning for kommunene som grenser til Oslofjorden, der de kan søke juridisk bistand i arbeidet med å bedre tilgangen for allmennheten til strandsonen. Effekten av ordningen med jusbistand er det litt tidlig å si noe om, men det har resultert i mange konkrete søknader og medieoppslag som bidrar til å øke oppmerksom rundt ulovligheter i strandsonen. Vi vurderer ellers at bruken av vår veiledning bidrar til å øke kunnskapen om allemannsretten og naturvennlig friluftsliv i befolkningen, og nettsidene våre om dette er blant de mest besøkte sidene våre.

By- og tettstedsnære områder er prioritert i arbeidet med statlig sikring av friluftslivsområder. Effekten av dette bidrar til en positiv utvikling både for strandsonen og for områder i og ved byer og tettsteder generelt. Det er imidlertid krevende å få sikret områder der behovet er størst og eiendomsprisene høyest med de rammene som er bevilget i dag.

Økt satsing på kartlegging, opparbeiding, skilting og merking av ferdsselsårer gjennom ferdsselsårerprosjektet bidrar til å bedre tilgangen til attraktive friluftslivsområder og ferdsselsårer. Effekten av skilting og merking er at flere føler seg trygge i naturen og bidrar til å øke bruken av eksisterende og nye ferdsselsårer.

Statlige tilskudd til organisasjonenes aktivitetsarbeid er viktig for god tilrettelegging av attraktive områder. Det samme gjelder tilskudd til tilrettelegging i de statlig sikrede områdene og til drift av Skjærgårdstjenesten. Økende råvarepriser på strøm, drivstoff og diverse materialer har blitt en stor utfordring for driftsenhetene i Skjærgårdstjenesten. Det er behov for mer kunnskap om

bruksomfang for ulike geografiske områder for å kunne målrette innsatsen enda mer innenfor alle deler av friluftslivsarbeidet.

SSBs levekårsundersøkelser blant voksne beskriver en relativt høy deltakelse i friluftsliv generelt sett, men viser en nedgang i hyppighet de siste ti årene. Når det gjelder organiserte aktiviteter viser SSBs siste undersøkelse om barns deltakelse i friluftsliv at deltakelsen i organiserte friluftslivsaktiviteter er relativt lav og utgjør 6-10 prosent, men med høyest deltakelse blant dem som ellers deltar minst i friluftsliv. Dette understreker effekten av de organiserte aktivitetene og tilskudd til disse for å øke deltakelsen i friluftsliv.

Informasjon og veiledning om allemannsretten både rettet mot kommunene og befolkningen generelt har effekt. Vi ser utfordringer med at slitasje og forsøpling m.m. i økende grad ønskes løst gjennom reguleringer som bryter med allemannsretten. Det vil derfor fremover være viktig med veiledning om besøksforvaltning som verktøy i arbeidet med tilrettelegging for friluftsliv i mye besøkte naturområder.

Bedre tilgang til attraktive friluftslivsområder krever også at kommunene ivaretar markaområdene sine. Miljødirektoratets markaveileder og veiledning om å kartlegge og verdsette friluftslivsområder bidrar til dette uten at det er mulig å fastslå eksakt hvor stor betydning veiledningen har. Direktoratets arbeid med kommunedelplaner for naturmangfold mener vi også bidrar til mer planmessig fokus på naturområdene i kommunen. Måloppnåelsen vil kunne styrkes ytterligere gjennom at Grønn infrastrukturprosjektet vil bidra til at kommunene kan jobbe mer planmessig med ivaretagelse av markaområder.

Oppsummert:

Kommunene sitter på nøkkelen til arbeid med arealplanlegging og tilrettelegging for friluftsliv. Det er viktig at kommunen bruker og vektlegger tilgjengelig kunnskapsgrunnlag og veiledning i arbeidet. Det er behov for ytterligere innsats knyttet til formidling av kunnskap og ulike veiledere. Det er også behov for kunnskap om kommunenes bruk av Miljødirektoratets veiledning, for å kunne målrette innsatsen enda mer.

Styringsparametere under prioritering 11:

- 11.1 Økning i omfang og kvalitet for grøntområder for friluftsliv og rekreasjon i og ved byer og tettsteder, og økt antall kilometer merkede og tilrettelagte ferdselsårer for friluftsliv i kommunene
- 11.2 Barn og unge deltar i større grad i friluftsliv
- 11.3 Kommunene arbeider mer planmessig for å ivareta markaområder
- 11.4 Bedre kunnskap om allemannsretten og naturvennlig friluftsliv i befolkningen
- 11.5 Kommunene og organisasjonene tilrettelegger for friluftsliv på en naturvennlig måte

3.5 Forurensning

Nasjonale mål:

- Forurensning skal ikke skade helse og miljø
- Bruk og utslipp av kjemikalier på prioritetslisten skal stanses
- Eksponering av mennesker og miljø for radioaktiv forurensning skal holdes så lav som mulig
- Veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten
- Materialgjenvinning av avfall skal øke
- Sikre trygg luft. Basert på dagens kunnskapsstatus blir følgende nivå sett på som trygg luft (Årsmiddel PM10: 20 µg/m³, Årsmiddel PM2,5: 8 µg/m³, Årsmiddel NO₂: 30 µg/m³)
- Støyplager skal reduseres med 10 prosent innen 2020 i forhold til 1999. Tallet på personer som utsettes for over 38dB innendørs støynivå skal reduseres med 30 prosent innen 2020 i forhold til 2005. Målet er under revisjon.

Relevante bærekraftsmål:

[Forurensning – Miljøstatus \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no)

Prioritering 12: Kjemikalier og miljøgifter globalt, i EU og nasjonalt er bedre regulert

Mange stoffer er regulert i Norge og EU, og noen også globalt gjennom Minamata- og Stockholm-konvensjonene. Strengt og gode reguleringer gir store samfunnsøkonomiske fordeler, både i form av mindre skade på natur, mindre konsekvenser for helse og reduserte kostnader til opprydding i etterkant. De globale forbudene resulterer også i redusert langtransport og avsetning av miljøgifter i områder langt fra kilden, blant annet i nordområdene våre.

Hver dag kommer det nye stoffer på markedet og vi får ny kunnskap om stoffer som alt er i bruk. Arbeidet med å regulere kjemikalier har derfor et bevegelig mål. Svært mange kjemikalier som er i bruk, og som kan medføre skade på helse eller miljø, er ikke tilstrekkelig regulert. Som følge av den grønne given har EU satt seg svært ambisiøse mål om å videreutvikle kjemikalier regelverkene, slik at de skal respondere raskere, og at de vil se mer på sammenhengen mellom ulike regelverk og vurderingene som gjøres av kjemikalier inn i den sirkulære økonomien. Arbeidet med revisjon av de sentrale kjemikalier regelverkene er omfattende. Noen sentrale områder i revisjonen er

innføring av nye fareklasser i CLP, innføring av generelle forbud mot stoffer med enkelte klassifiseringer til forbrukere og økte krav til hvilken informasjon som må oppgis ved registrering av stoffer. I tillegg ser man på hvilke krav man skal stille til kjemikalier for at de skal være trygge og bærekraftige, og hvordan data og informasjon kan deles mellom de ulike regelverksprosessene for å sikre en enklere og mer transparent vurdering av kjemikalier på tvers av regelverkene.

Et svært viktig tiltak for å sikre effektive reguleringer, er at stoffer under REACH reguleres i grupper i stedet for enkeltvis, slik tilfelle er med den pågående reguleringen av perfluorerte stoffer (PFAS). Det vil resultere i en begrensning i bruk og utslipp av tusenvis av stoffer i Europa. Globalt utnytter vi at Norge har en egen stemme i tillegg til EU.

Arbeidet med det globale rammeverket for kjemikalier og avfall, og etableringen av et globalt kunnskapspanel for kjemikalier, avfall og forurensning, som ble vedtatt av FNs miljøforsamling i 2022, blir viktige rammeverk for det framtidige globale arbeidet med kjemikalier. I det løpende nasjonale arbeidet er det viktig å se sammenhengene mellom kjemikalireguleringer og hvilke krav vi setter til utslipp fra virksomheter. Gode avveininger opp mot vannforskriftens krav er også viktig. Arbeidet som gjøres med å rydde opp i grunnforurensning og sedimenter er også viktig bidrag for å hindre at miljøgifter kommer ut i naturen.

Arbeidet med reguleringen av biocider, både i EU og i Norge, er fortsatt forsinket. Primært skyldes det en økning i arbeidsomfang og oppdrag, men også at prosessene for regulering tar for lang tid i EU. I noen tilfeller kan en stille spørsmål ved om EU burde "avslutte diskusjonene" om de enkelte biocider raskere, ikke minst fordi det skal skje en regodkjenning etter noen år, som kan skjerpe vurderingen av stoffene. Slik kunne vi komme hurtigere gjennom en første godkjenning for alle. Mange biocidaktive stoffer og biocidprodukter er på markedet i dag uten at de har vært gjennom en første grundig vurdering av helse- og miljørisiko. Effektivisering av arbeidsprosesser nasjonalt og en pragmatisk tilnærming til nasjonale godkjenninger har medført raskere fremdrift i våre vurderinger av biocider, og det er viktig for næringslivet.

Oppsummert:

Flere kjemikalier og miljøgifter blir stadig regulert i EU, nasjonalt og globalt. Imidlertid kommer det nye kjemikalier på markedet hver dag, og vi får ny kunnskap om stoffer som alt er i bruk. Arbeidet med å regulere kjemikalier går derfor mot et bevegelig mål. Svært mange kjemikalier som er på markedet, er ikke tilstrekkelig regulert. Som en del av den grønne given har EU satt svært ambisiøse mål om å videreutvikle kjemikalier regelverkene så de skal respondere raskere. En viktig del er å regulere grupper av stoff i stedet for enkelt stoffer. Det pågående arbeidet med å regulere over 10 000 perfluorerte stoffer er et godt eksempel på dette.

Styringsparametere under prioritering 12:

12.1 Fremgang i restriksjonsarbeidet for PFASer, inkludert generelt forbud i EU

12.2 Flere stoffer regulert i EU og globalt

12.3 Sentrale problemstillinger for Norge blir prioritert under forhandlingene om det nye globale rammeverket (SAICM etter 2020)

12.4 Kjemisk tilstand i vann er forbedret

Prioritering 13: Forurensningskilder som skaper eutrofiering/overgjødning er godt regulert

Det er etablert en bedre felles erkjennelse av eutrofiutfordringene, men det er behov for økt innsats for å redusere utslipp fra avløp, jordbruk, akvakultur og industri. Nødvendige prosesser for bedre regulering er i gang, men det er langt igjen til vi kan si at forurensningskilder som skaper eutrofi er godt regulert. Vi mangler fortsatt et regelverk som fullt ut understøtter arbeidet med en god regulering på dette området. Blant annet er arbeidet med endring av gjødselvereforskriften ikke fullført, og oppdatering av tillatelser med hensyn til nitrogenrensing og nytt avløpsdirektiv vil ta lang tid.

Bedret kunnskapsgrunnlag viser at eutrofi er mer utbredt enn tidligere antatt. I ferskvann er det særlig i lavlandet på begge sider av Oslofjorden og deler av nedbørfeltene rundt Mjøsa, samt i deler av Rogaland og Vestland, at vi har omfattende eutrofi-problemer. Et flertall av innsjøene viser ingen forbedring eller til og med forverring. Særlig tre vannområder viser forbedring i tilstand, og dette viser at avløps- og jordbrukstiltak som er gjennomført virker hvis tiltakene gjennomføres samtidig og er omfattende nok for å få effekt.

De nasjonale føringene for vannforvaltningsarbeidet som kom i 2019, har gitt et godt grunnlag for å planlegge og sette i verk tiltak innenfor eget sektoransvar og hos andre sektormyndigheter. Regjeringen godkjente de regionale vannforvaltningsplanene 31. oktober 2022, og her understrekes viktigheten av at de nasjonale føringene fra 2019 følges opp. Selv om innsatsen i planperioden 2022–2027 innebærer en betydelig økt innsats, vil det bli vanskelig å nå målene om god tilstand i alle landbrukspåvirkede områder. Svært mange vannforekomster som er i dårlig og svært dårlig tilstand grunnet eutrofi får utsatt frist for måloppnåelse. Dette skyldes blant annet høyt fosfornivå i jord som krever mange års innsats med redusert fosforgjødsling for å nå miljømålene. For disse vannforekomstene er det særlig viktig at det raskt iverksettes kraftfulle tiltak.

En tett oppfølging av forventninger og tiltak i helhetlig plan for en ren og rik Oslofjord, er særlig viktig framover på alle forvaltningsnivå – spesielt i kommunene. Styringssignaler til statlige og kommunale sektormyndigheter er avgjørende for at plan og tiltak skal ha forventet effekt. Rapporten til Oslofjordrådet for 2023 viser at innsatsen for en renere Oslofjord er styrket, men samtidig at det er langt igjen for å nå miljømålene for Oslofjorden.

Vi har fulgt med på prosessene med regionale forskrifter etter jordlova. Vi har i samarbeid med Landbruksdirektoratet arrangert webinar for statsforvalternes landbruks- og miljøvern- og miljøvernavdelinger rundt Oslofjorden og landet for øvrig. Vi har i to omganger gitt høringsinnspill til regional forskrift i Oslo og Viken. I arbeidet med ny gjødselvereforskrift har vi både gitt faglige råd og anbefalinger

og bestilt fagrapporter for KLD. Ny og forsterket gjødselverforskrift er helt avgjørende for å få bukt med eutrofi-problemene.

På avløpsområdet er det betydelig etterslep i kommunene – for mye avløpsvann når ikke fram til renseanlegg og for mange renseanlegg har ikke tilstrekkelig rensing. Vi har gitt klare signaler og forsterket vår veiledning til statsforvalteren for å sikre at de stiller nødvendig krav til kommunene om å forbedre avløpshåndteringen og avløpsrensingen, blant annet krav om nitrogenfjerning, der det er nødvendig innenfor hele nedbørsfeltet til Oslofjorden. Vi og statsforvalteren er godt i gang med arbeidet, men det vil ta tid å få på plass skjerpede krav og å overholde dem da dette blant annet avhenger av ressurser i forvaltningen i tillegg til god planlegging og betydelige investeringer i kommunene.

For eutrofiering av kystvann kan også utslipp fra kommunalt avløp forårsake enkelte lokale konsekvenser, som skal utløse strengere renskrav. Her er kunnskapsgrunnlaget om effekter av utslippene fortsatt mangelfullt, men vi vet at det fortsatt er en del utslipp av urensset avløpsvann langs kysten og mangelfull rensing. Der statsforvalteren er forurensningsmyndighet, er arbeidet med å rydde opp i dette godt i gang.

Bruk av statsforvalternes innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven er et viktig virkemiddel for tidlig inngrep i planer med mangelfull planlegging av infrastruktur for avløp. Et oppdatert rundskriv T-2/16 basert på vårt forslag vil være viktig for å sikre fremdrift i kommunale prosesser.

Proessen med revisjon av avløpsdirektivet har pågått siden 2020, etter at EUs evaluering av avløpsdirektivet fra 2019 viste at det er behov for å oppdatere direktivet og sørge for mer rensing av kommunalt avløpsvann av hensyn til vannkvaliteten i Europa. Det har også vært nødvendig å revidere direktivet for å harmonisere det med strategiene i EUs grønne giv. Forslaget til revidert direktiv er nå på høring fra EU-kommisjonen. Revidert direktiv skal bidra til ytterligere reduksjon i forurensningstilførslene fra utslipp av kommunalt avløpsvann, bedre vannkvaliteten i Europa, redusere utslipp av klimagasser og øke energieffektiviteten innenfor avløpssektoren. I tillegg skal direktivet bidra til bedre rensing av mikroforurensning og overvåking av patogener i avløpsvann. Proessen med revisjon av avløpsdirektivet har pågått siden 2020. De første nye fristene for å forbedre offentlige avløpssystemer trer i kraft allerede fra 2027, ifølge dette forslaget.

For forurensning fra akvakultur er det viktig å ha et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for å få til gode reguleringer med tanke på teknologi/renseteknologi, kunnskap om resipienten (kystvann og ferskvann), inkludert naturmangfold, og konsekvenser av utslipp fra bransjen. Det er i dag manglende kunnskap på disse områdene, noe som gjør det utfordrende for statsforvalteren å behandle søknadene og treffe med det regulatoriske, og for oss å veilede statsforvalteren. Miljødirektoratet har sammen med Fiskeridirektoratet levert vår anbefaling og oppsummering etter høring av revidert forurensningsregelverk for akvakultur. Dette regelverket vil, hvis det vedtas, bidra til mer data og kunnskap om miljøpåvirkning fra akvakultur både for den enkelte

lokalitet og for vannforekomstene ved at relevante overvåkningsdata rapporteres inn i vann-nett. Det foreslåtte regelverket er ellers en oppdatering av vilkårene basert på dagens kunnskap om miljøpåvirkning og vil gi en mer effektiv og lik regulering av fiskeoppdrett i sjø langs kysten.

På kommunikasjonsområdet har vi oppnådd nokså stor interesse og eksponering i media om eutrofi, og vurderer det slik at dette har ført til økt kunnskap, lokalt engasjement og handling for å iverksette tiltak for å bedre miljøtilstanden. I tillegg har vi hatt en serie sosiale medier-poster om eutrofiproblemene i Oslofjorden, som nådde nokså godt ut.

Oppsummert:

Innsatsen på dette området har økt, men det er fortsatt svært langt igjen. Det er nødvendig med økt innsats for å redusere utslipp fra avløp, jordbruk, akvakultur og industri. I tillegg mangler vi tilstrekkelig juridiske virkemidler. Det er etablert en bedre erkjennelse av eutrofiutfordringene på tvers av sektorene og i befolkningen. Særlig i områdene rundt Oslofjorden er det høy bevissthet og engasjement om disse problemstillingene. Lokalt engasjement er nødvendig for å utløse handling og for å utløse bruk av midler til tiltak, særlig på kommunalt nivå.

Styringsparametere under prioritering 13:

13.1 En effektiv og samordnet innsats mot sektorene som bidrar til overgjødsling: jordbruk, akvakultur, avløp, industri

Prioritering 14: Styrket innsats for en mer sirkulær økonomi

Arbeidet vårt med regelverk innen sirkulær økonomi gir kommuner og næringsliv avgjørende rammevilkår for å sikre at mindre avfall oppstår, mer avfall forberedes til ombruk og materialgjenvinnes, mindre forbrennes og deponeres, og forsøplingen reduseres. Regelverkene bidrar til bedre ressursutnyttelse og positive effekter for miljø og klima i Norge og andre land, og er viktige rammevilkår for norsk næringsliv i det grønne skiftet. I årene som kommer må arbeidet gå enda raskere og vi må bruke mer ressurser på dette. Det er rundt ti overordnede regelverk, basisrettsakter, for sirkulær økonomi som nå er under utvikling i EU, der mange har en lang rekke underliggende rettsakter. Den stramme ressursituasjonen har hatt stor effekt på oppfølgingen av disse prosessene i 2022, med en fare for at det utvikles regler som kan vise seg å være uegnet for ev særnorske forhold for forsinket gjennomføring og manglende overholdelse av EU/EØS-regelverk. Situasjonen forbedres vesentlig når vi har fått på plass nye ressurser til arbeidet i første halvdel av 2023 som følge av statsbudsjettet.

Vår anbefaling om forskriftskrav om utsortering, separat innsamling og materialgjenvinning av glass-, metall-, papir-, papp- og tekstilavfall og lovendring med skal - krav om differensiert avfallsgebyr vil øke forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall med anslagsvis 2,5 prosentpoeng i 2035. Dette er viktige bidrag mot EU-kravene som øker trinnsvis til 65 prosent i 2035. Materialgjenvinningen må øke med ytterligere 13 prosent i 2035, og dette forutsetter økt ressursbruk og rask innføring av en rekke andre tiltak og virkemidler i nær framtid. Disse anbefalingene bidrar også til å gjennomføre EUs reviderte rammedirektiv om avfall, selv om det

gjenstår noen mindre deler før hele regelverket er gjennomført. Forsinket gjennomføring gjør at norsk næringsliv og kommuner får skjerpede krav og harmoniserte rammebetingelser senere enn EUs medlemsland.

Norge har rapportert en måloppnåelse på omtrent ti prosentpoeng under EU-kravet til materialgjenvinning av bygg- og anleggsavfall for 2020. Et eventuelt forskriftskrav for økt materialgjenvinning av gipsavfall vil øke måloppnåelsen med omtrent ett prosentpoeng. Statistikken for 2021 viser en betydelig økning av måloppnåelsen for bygg- og rivningsavfall, til rundt 80 prosent. SSB ber oss se denne statistikken over flere år, da det har vært uvanlig lav aktivitet i byggenæringen blant annet på grunn av koronapandemien. Det er derfor for tidlig å slå fast at vi ikke har behov for flere virkemidler. Generelt blir det viktig å synliggjøre usikkerhet i avfallsstatistikken, siden denne er sentral for våre vurderinger og anbefalinger om nye virkemidler for å nå EU-mål. Dette må skje i samarbeide med SSB.

Vår store gjennomgang av utvidet produsentansvar er nødvendig for å sikre at ordningene blir effektive og robuste, støtter opp om sirkulær økonomi og er i tråd med EU-krav. Arbeidet er viktig for å fjerne usikkerhet rundt roller og plikter i produsentansvaret, og flere norske aktører er tydelige på at dette er avgjørende avklaringer for deres investeringsbeslutninger i sortering og materialgjenvinning i Norge.

Nye krav til økodesign i ulike EU-regelverk er vesentlig for at arbeidet med en sirkulær økonomi skal lykkes, da mye bestemmes allerede i designfasen. Arbeidet øker vesentlig nå som nye sektorer berøres av regelverket. En effektiv gjennomføring og forvaltning av ny batteriforordning og økodesignforordning er viktig for at norsk næringsliv får like rammevilkår som i andre EU/EØS-land. Ikrafttredelse i Norge er imidlertid ikke mulig før det er vedtatt tilstrekkelige lovhjemler for virkemidler som er begrunnet i ressurseffektivitet, og det gjelder også underliggende rettsakter under dagens økodesigndirektiv som allerede er gjennomført i EU.

På kommunikasjonsområdet har vi eksponert både allmennheten og virksomheter for informasjon om regelverket, hvorfor de må omstille seg og muligheter en sirkulær økonomi gir. Dette har skjedd gjennom en økning av nyhetssaker i aviser og fjernsyn, høye besøkstall på temasider og god spredning på innhold i sosiale medier. Vi vurderer at både virksomheter og allmennheten har fått økt kunnskap om dette.

Oppsummert:

Arbeidet er i en tidlig fase, og må sees i sammenheng med prosesser som går i EU. Endringene krever omstillinger i næringslivet og offentlig sektor. Mange nye virkemidler, inkludert nye regelverk, må komme på plass, og en del av disse er under arbeid. Det må jobbes tverrsektorielt, og kunnskapsbehovene og kravene til innovasjon må fylles. De nye ressursene på dette området hjelper betydelig i utviklingen og oppfølgingen av regelverket i EU.

Styringsparametere under prioritering 14:

- 14.1 Utviklingen av tiltak og virkemidler tar hensyn til ressurseffektivitet og miljøbelastning i hele verdikjeden på sentrale områder, slik som EUs prioriterte verdikjeder
- 14.2 Relevant EU-regelverk på avfalls- og produksiden er implementert i offentlig forvaltning på en god måte i Norge
- 14.3 Norske interesser blir ivaretatt i EU og globalt
- 14.4 Overskuddsmasser blir bedre håndtert og utnyttet
- 14.5 Arbeidet med oppfølging av regelverksarbeidet i EU på områdene Footprint og økodesign er styrket

Prioritering 15: Plastforurensing er bedre regulert

Det er en positiv utvikling gjennom det omfattende arbeidet nasjonalt, i EU, regionalt og gjennom den globale plastavtalen. Arbeidet er langsiktig og vil måtte pågå i mange år framover. Den økte innsatsen bidrar til reduksjon i plastforsøplingen, smartere bruk og på sikt til mer materialgjenvinning og en sirkulær økonomi.

Mikroplast er en del av plastforurensningen. Dekkslitasje, veistøv og gummigranulat fra kunstgressbaner er de største kildene til utslipp av mikroplast nasjonalt, etterfulgt av malingslitasje og utslipp fra syntetiske tekstiler. Forskriften om utforming og drift av idrettsbaner der det brukes plastholdig løst fyllmateriale vil på sikt redusere disse utslippene med over 90 prosent. Et totalt forbud mot bruk av gummigranulat under EUs kjemikalierregelverk REACH, med en foreslått overgangstid på seks år, er under diskusjon i EU. Det er også arbeid i EU på gang for å se på muligheten for å redusere mikroplastutslipp fra bildekk, tekstiler og plastpellets. Her venter vi et forslag fra EU i mai 2023. Arbeidet med å redusere utslipp av mikroplast er også koblet til EUs avløpsdirektiv, slamdirektivet, industriutslippsdirektivet og økodesigndirektivet.

De største kildene til marin forsøpling fra *norske* kilder er forbrukeravfall og avfall fra fiskeri og akvakultur. Forbudet mot enkelte engangsprodukter av plast som er innført kan redusere bruken av engangspplast med 1,9 milliarder enheter eller 3 600 tonn årlig. En produsentansvarsordning fra fiskeri og akvakultur forventes å bidra vesentlig til mindre spredning av plast. Vi forventer økt materialgjenvinning av plast de neste årene som en følge av nye utsorteringskrav. Endringer i skipsavfallsdirektivet om at havnene skal motta sortert avfall, og at alle fiskefartøy skal kunne levere oppfisket marint avfall, vil også bidra positivt.

Vi får stadig økt kunnskap om spredning og farlige stoffer i plast, blant annet gjennom arbeidet i REACH, Stockholmkonvensjonen og gjennom økt overvåking. Med midler fra Miljødirektoratet har Norges Forskningsråd tildelt midler til en synteserapport om kjemiske stoffer i plast. Økt kunnskap er viktig for arbeidet som gjøres internasjonalt for å få regulert de skadelige kjemikaliene i plasten. Vi forventer at den nye globale avtalen mot plastforsøpling og plastforurensning og det pågående arbeidet med plast i Baselkonvensjonen vil gi store effekter på sikt. Pågående samarbeid med SSB om et "nasjonalt plastregnskap" vil gi oss økt kunnskap og bedre beslutningsgrunnlag for videre arbeid med plast.

Oppsummert:

Vi får stadig mer kunnskap om kilder til, og effekter av, spredning av plast og mikroplast. Noe av denne kunnskapen er brukt til å få på plass viktige reguleringer. Kunnskapshullene er imidlertid fortsatt store, både med hensyn til kilder, spredning, innhold av skadelige stoffer og hvilke effekter spredningen har på mennesker og miljø. Det internasjonale arbeidet og en sirkulær tilnærming er avgjørende for å løse plastutfordringene.

Styringsparametere under prioritering 15:

- 15.1 Kilder til plastforurensing er bedre regulert
- 15.2 Miljøovervåkingen og kartlegging av plastforurensningen og mikroplast er styrket
- 15.3 Kunnskapen om farlige stoffer i plast er økt
- 15.4 Statistikken om plast er styrket
- 15.5 Globalt samarbeid og faglig kunnskap på området er styrket

Annen rapportering til KLD

Import og eksport av avfall

Oppfølging av ulovlig eksport har blitt mer systematisert de siste årene gjennom utvikling av rutiner og maler, noe som har gitt likere vilkår for virksomhetene. Riksrevisjonens gjennomgang av kontrollen med eksport av avfall har avdekket flere forbedringsområder i Miljødirektoratet. Videre arbeid vil bidra til enda mer målrettet kontroll og effektivisering, bl.a. gjennom et bedre system for å registrere avvik og overtredelser, og et nytt digitalt søknadskjema for eksport og import av avfall. Vi ser behov for å ytterligere forbedre saksbehandlingsrutiner. Fremtidig saksbehandling kan bli mer ressurskrevende om Kommisjonens forslag om strengere krav ved eksport av avfall til sluttbehandling i Europa og ved eksport ut av OECD vedtas, men samtidig kan dette gi forbedringer for miljø. Mangel på overtredelsesgebyr fører til at eksportører ikke har tilstrekkelig insentiv til å innrette seg etter regelverket eller at de "tar større sjanser" ved eksport.

Krevende å få "aksept" for nye avfallsanlegg

Vi ser at det er svært utfordrende å få etablert små og store anlegg for sortering og behandling av avfall i Norge på grunn av lokal motstand, eller utfordringer med å få forsikring som følge av utbredte branntilløp ved avfallsanlegg. Vi er bekymret for effektene på overholdelse av EU-krav i årene framover, knyttet til forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall og for nasjonal behandlingsskapasitet for farlig avfall. Tunge og usikre prosesser for etablering av anlegg kan bli en vesentlig barriere i årene framover, og kan "skremme" investorer fra å satse på investeringer og utvikling i Norge. På enkelte områder finnes det ikke løsninger i dag, som for vindmølleblad/turbinblad og i stor grad for tekstilavfall. Når det gjelder sluttbehandlingsskapasitet for farlig avfall vurderes situasjonen som kritisk. Tilsvarende utfordringer ses i andre europeiske land. Mangel på infrastruktur er særlig kritisk i beredskapssituasjoner.

Petroleum

Det har vært et svært høyt aktivitetsnivå på sokkelen i 2022, noe som har medført mange saker til behandling i petroleumssesjonen. Dette omfatter både søknader om tillatelse, og ikke minst

mange konsekvensutredninger og søknader om fritak fra konsekvensutredning for nye utbygginger, som følge av regjeringens skattepakke. Konsekvensen av høyt antall saker til behandling er at utviklingsaktiviteter, som arbeid med forenkling og effektiviseringstiltak, har blitt satt på vent.

Landbasert industri

Vi og statsforvalteren følger opp industrivirksomheter som er omfattet av industriutslippsdirektivet (IED) med revisjon av tillatelser ettersom nye BAT-konklusjoner vedtas av EU. Fristen for forurensningsmyndigheten å vedta vilkår i tråd med forpliktelsene i BAT-konklusjonene er fire år. Verken vi eller statsforvalteren møter denne forpliktelsen for en rekke av våre anlegg. Årsaken er sammensatt; kapasitet hos forurensningsmyndigheten og utfordring for virksomhetene å møte forpliktende utslippsnivå. Generelt vurderes fristen på fire år som noe knapp – et forhold som er tatt opp av mange nå ved revidering av IED. Fristen er fortsatt fire år i forslag til revidert IED. Oppgaven med å revidere tillatelser når nye BAT-konklusjoner vedtas prioriteres av oss, men fører samtidig til at vi henger noe etter i oppfølgingen av andre industrioppgaver.

3.6 Klima

Nasjonale mål:

- Norge skal fram til 2020 kutte i de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av Norges utslipp i 1990
- Norge har under Parisavtalen tatt på seg en forpliktelse om å redusere klimagassutslippene med minst 50 prosent og opp mot 55 prosent i 2030 sammenlignet med 1990
- Norge skal være klimanøytralt i 2030
- Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050
- Medvirke til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, mer bevart naturmangfold og en mer bærekraftig utvikling
- Politisk mål om at samfunnet skal forberedes på og tilpasses klimaendringene

Relevante bærekraftsmål:

[Klima - Miljøstatus \(miljodirektoratet.no\)](https://miljodirektoratet.no)

Prioritering 16: Godt kunnskapsgrunnlag som underlag for gode og effektive beslutningsprosesser for å oppfylle klimamålene

Norge og andre land står overfor en stor omstilling fremover mot et samfunn med svært lave utslipp om bare noen tiår. Vi ligger ikke an til å nå klimamålene i 2030 uten å skjerpe klimapolitikken på mange områder samtidig. Miljødirektoratet kan, sammen med andre direktorater, bidra med å oppdatere kunnskapen om mulige grep som bør vurderes politisk. Dette omfatter tiltak for å redusere utslipp og øke opptak, effekter av tiltak og kostnader, og oversikt over utløsende virkemidler. Analysen Klimakur 2030 dekket ikke alle temaer, og vi har i 2022 jobbet for å utfylle denne.

Vi har levert en analyse som viser potensialet for reduksjon av utslipp i 2030 gjennom klimatiltak i industri og petroleum. Arbeidet er gjort med innspill fra industri og teknologileverandører, og i samarbeid med Oljedirektoratet og Gassnova. Rapporten viser at det er stort behov for mer målrettede virkemidler for å utløse tiltakene.

Underlaget i Klimakur 2030 for ikke-kvotepiktige utslipp, ble også oppdatert i starten av 2022. For den siste pilaren skog og arealbruk (LULUCF) arbeides det med et oppdatert kunnskapsgrunnlag om hva som skal til for å tette forventet utslippsgap i 2030, som skal leveres i 2023.

Etatssamarbeidet på klima er godt i gang og forankret på toppledernivå i etatene. Samarbeidet bidrar til mer utveksling av kunnskap og informasjon, og legger til rette for mer koordinerte beslutningsunderlag for departementene. Det er fremover fortsatt et betydelig behov for tett samarbeid med andre etater om tiltak og virkemidler.

Det nasjonale utslippsregnskapet er en viktig del av grunnlaget for å kunne vurdere aktuelle tiltak for å kutte norske utslipp og kunne vurdere måloppnåelse på nasjonalt nivå. Framskrivningene, som utarbeides av Finansdepartementet i samarbeid med relevante departementer og etater, er et viktig bindeledd mellom kunnskapen om utslipp og vurdering av tiltak og virkemidler. Ved å se utslippsregnskap, framskrivninger og tiltaks- og virkemiddelanalyse i sammenheng bidrar vi til et best mulig kunnskapsgrunnlag for politikkkutforming.

Det er et samspill mellom det nasjonale utslippsregnskapet og klimagassregnskap for kommuner, hvor forbedring av det ene kan gi forbedring av det andre. Vi jobber kontinuerlig med å forbedre begge regnskapene. I 2022 ble nytten av klimagassregnskap for kommuner evaluert, og foreløpige resultater viser at dette er et viktig kunnskapsgrunnlag for godt klimaarbeid i kommunene. Utslippsregnskapene kan fortsatt forbedres hvis bedre data blir tilgjengelige, særlig på lokalt nivå. Data om kostnader er også en viktig brikke i tiltaks- og virkemiddelvurderinger.

Oppfølging av klimaplanen vil kreve mye ny nasjonal klimapolitikk. Videre vil klimapakken fra EU (Fit for 55), medføre behov for rask endring i eksisterende virkemidler og utvikling av nye i flere

sektorer. De foreslåtte reguleringene fra EU innebærer stor innsats, både før og etter implementering i norsk rett. Utvidelsen av kvotesystemet til å omfatte flere sektorer medfører betydelig økning i løpende varige forvaltningsoppgaver. Styrkingen av Miljødirektoratets driftsbudsjettet til arbeid med EUs grønne giv gjennom statsbudsjettet har muliggjort en sterkt tiltrengt styrking, men det tar tid å rekruttere og lære opp flere for å følge opp og forvalte regelverk under EUs grønne giv.

Oppsummert:

Klimamål i 2030 og framover tilsier stort behov for stadig utvikling av klimapolitikken, og at det skjer på mange områder samtidig. Vi bidrar med å oppdatere og videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for tiltak og virkemidler i samarbeid med andre direktorater, og har i 2022 blant annet levert en oppdatert analyse for industri og petroleum. Tilsvarende underlag for skog og arealbruk mot 2030 er under utarbeidelse. Det er fortsatt et betydelig behov for tett samarbeid med andre etater om tiltak og virkemidler. Vi styrker bemanningen for å kunne håndtere økende oppgaver som følge av EUs klimapakke (Fit for 55) og behov for rask endring i eksisterende virkemidler og utvikling av nye i flere sektorer. Nye klimaregelverk fra EU legger føringer og peker retning for klimapolitikken framover, men det er fortsatt stort behov for å supplere dette med nasjonale tiltak og virkemidler.

Styringsparametere under prioritering 16:

- 16.1 Et oppdatert og forsterket faglig grunnlag for å følge opp klimaplanen, nå mål for 2030 og utarbeide mål for 2035
- 16.2 God oversikt over innholdet i EUs Green Deal og Fit for 55, og mulige konsekvenser for Norge
- 16.3 Kunnskapsgrunnlaget om effekter av det lokale utslippsarbeidet er styrket
- 16.4 Det faglige grunnlaget for vurdering av utslippsutviklingen innen skog- og arealbruk er styrket

Prioritering 17: God oversikt over virkemidler på tvers av sektorer som bidrar til å redusere klimagassutslipp i tråd med klimamålene, og samspillet mellom disse

Norge har kuttet klimagassutslippene med 4,7 prosent siden 1990 og skal halvere utslippene mot 2030. Det vil være behov for å sette i verk flere nye og effektive klimatiltak for å redusere utslippene fremover. Utslippsutviklingen påvirkes av mange politikkområder, der samspillet mellom disse er avgjørende for å oppnå tilstrekkelige reduksjoner.

Bedre kunnskap om effekter av virkemidler og samspillet mellom dem er nødvendig for opplyste beslutningsprosesser. Vi bygger videre på vår kunnskap om virkemiddeleiere (kommune og stat) og hvilke utslipp de ulike virkemidlene treffer, og bringer dette med oss inn i samarbeid med andre etater. Men vi ser at det fortsatt er behov for å styrke kunnskapen om virkemidlene, både hos oss og ellers i forvaltningen.

Gjennom de siste par årene har analysearbeidet vårt blitt bredere, slik at det nå i større grad omfatter vurderinger av virkemidler i tillegg til tiltak og barrierer. I 2022 har vi hatt høy aktivitet på oppdrag om virkemiddelforslagene som ligger i klimaplan 2030, særlig omsetningskrav for

biodrivstoff og ulike lav- og nullutslippsutredninger i transportsektoren. Vi har også jobbet med virkemiddelvurderinger innenfor skog og arealbruk, med fokus på virkemidler som kan redusere utslipp fra omdisponering av arealer. Det meste av det vi leverer gjøres i samarbeid med andre etater. Vi legger også ned stor innsats i å gi innspill til andre etaters utredninger for å heve kvaliteten og bidra til samsvar mellom utredningene.

Arbeidet med tiltaksanalyser bør gjøres bredere i årene som kommer, ved at etater på sine områder bidrar med oppdaterte data og kunnskap, særlig om barrierer og virkemidler. Det er stort behov for å holde informasjonen oppdatert framover i lys av behovet for ytterligere utslippskutt for å nå klimamålene.

Vi leder sekretariatet til regnskapsgruppa for oppfølging av intensjonsavtalen mellom regjeringen og organisasjonene i jordbruket. Gjennom dette bidrar vi med kunnskapsgrunnlag, og til å følge utslippsutviklingen. Arbeidet er viktig for at de årlige jordbruksforhandlingene skal ha et godt kunnskapsgrunnlag om utslippseffekter og muligheter for måloppnåelse.

Vi har vurdert hvordan lokalt klimaarbeid kan bidra bedre til å nå nasjonale mål gjennom evaluering av og foreslåtte endringer i utslipp- og energidelen av statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Vi har også bidratt med ny kunnskap om hvordan kommunenes roller og virkemidler generelt kan bidra til å redusere klimagassutslipp. Gjennom aktiv veiledning, deling av erfaringer og forvaltning av Klimasats har vi bidratt til økt kunnskap i kommuner, fylkeskommuner og hos statsforvalteren.

Oppsummert:

Utslippsutviklingen påvirkes av mange politikkområder, der samspillet mellom disse er avgjørende for å oppnå tilstrekkelige reduksjoner. Analysearbeidet vårt inkluderer i større grad enn tidligere helheten av tiltak, barrierer og virkemiddelvurderinger. Det er mer samarbeid mellom etater, og dette bidrar til bredere kunnskap om effekt av virkemidler og samspillet mellom dem. Dette samarbeidet bør styrkes og videreutvikles framover.

Styringsparametere under prioritering 17:

17.1 Bedre kunnskap om nasjonale og felleseuropeiske virkemidler og samspillet mellom dem, herunder kunnskap om effekter av virkemidler

17.2 Forsterket samarbeid med relevante etater og støtte til andre sektormyndigheters ivaretagelse av sitt sektoransvar

Prioritering 18: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å bidra i arbeidet med og vurdering av klimarisiko

Klimarisiko handler både om hvordan de fysiske konsekvensene av klimaendringer vil påvirke natur og samfunn, og hva overgangen til et samfunn med netto null utslipp vil kunne innebære. Fysisk klimarisiko blir delvis dekket gjennom arbeidet med klimatilpasning. Arbeidet vårt med å formidle andre delrapport av FNs klimapanel 6. hovedrapport, er en viktig del av

kunnskapsgrunnlaget for fysisk klimarisiko. Vi jobber ikke systematisk med omstillingsrisiko, men dette blir adressert i aktuelle oppdrag og aktiviteter.

Oppsummert:

Kunnskapsgrunnlaget om klimarisiko blir stadig utviklet av ulike aktører, men vi ser at klimarisikoen er økende og det er dermed behov for at alle samfunnssektorer øker sin innsats for å forebygge negative effekter og tilpasse seg klimaendringene.

Styringsparametere under prioritering 18:

18.1 Gode faglige vurderinger til departementet om innhold i scenarier for stresstesting av klimarisiko

18.2 Kunnskapsgrunnlaget er forbedret gjennom dialog og samarbeid med relevante etater

Prioritering 19: En effektiv og samordnet innsats på tvers av sektorer for å sikre at Norge er forberedt på konsekvensene av klimaendringer

Konsekvensene av klimaendringene treffer bredt i samfunnet, og fremover vil klimaendringene gi økte utfordringer for mange ulike sektorer, langs verdikjeder og over landegrenser. Derfor blir det stadig viktigere å forstå sammenhenger på tvers av samfunnsområder og knytte håndtering av klimaendring til samfunnsomstilling og bærekraftig utvikling.

Vi har gitt faglige råd til hvordan klimatilpasningspolitikken kan videreutvikles for å gi et best mulig kunnskapsgrunnlag for innretning av ny politikk i Norge. Vårt arbeid bidrar til at relevante aktører har fått økt forståelse for hvordan klimaendringene vil påvirke samfunnet i verdikjedeperspektiv på tvers av geografi, tema og aktører, og hvordan klimaendringer truer viktige samfunnssystemer.

Klimaendringene vil fortsette å forsterke seg fremover og treffe store deler av samfunnet både direkte og indirekte. Konsekvensene er omfattende og tverrgående. Det har vært en stor utvikling i klimatilpasningsarbeidet, og mye er gjort siden den første stortingsmeldingen kom for snart ti år siden. Likevel er det store utfordringer i arbeidet. Blant annet påpeker en rapport fra Riksrevisjonen at det er for svak styring og samordning av det nasjonale arbeidet, og at det er mangelfull informasjon om og vurdering av innsats og resultater på ulike områder. Arbeidet på noen sektorområder er kommet lenger enn på andre. Fra forskning og utredninger pekes det på en rekke barrierer i klimatilpasningsarbeidet på lokalt og regionalt nivå, blant annet for lite økonomiske og administrative ressurser, mangel på kompetanse og svak politisk forankring.

Oppsummert:

Som grunnlag for videre politikkutvikling og utvikling av det nasjonale klimatilpasningsarbeidet, har vi fremskaffet ny kunnskap og gitt faglige råd til KLD, spesielt knyttet til hvordan klimatilpasningsarbeidet kan videreutvikles. Samarbeid med direktorater og andre aktører har ført til integrering av sektorperspektiver i arbeidet, styrket forankring og økt kunnskap hos samarbeidspartnerne. Vi har bidratt til økt kunnskap om klimatilpasning hos lokale myndigheter

gjennom veiledning og tilskuddsforvaltning. Dette har bidratt til fremdrift hos mange, men større innsats trengs i lys av at klimaendringene øker fremover og klimatilpasning er omfattende og tverrgående.

Styringsparametere under prioritering 19:

19.1 Ha tilrettelagt for at det nasjonale tilpasningsmålet i større grad kan nås som følge av faglig rådgivning og koordinering, og videre oppfølging av kunnskapen om status, sammenhenger og om barrierer

19.2 Departementet har et grunnlag for hvordan FNs klimapanel 6. hovedrapport kan følges opp i det nasjonale og lokale tilpasningsarbeidet

Annen rapportering til KLD

Klimakvotesystem

Fase 4 (2021-2030) av EUs kvotesystem startet i 2021, og er delt inn i to perioder; 2021-2025 og 2026-2030. Tilrettelegging for fase 4 har vært arbeidskrevende, og har medført nye oppgaver for Miljødirektoratet. De nye oppgavene har økt løpende varige forvaltningsoppgaver, og vi har gjennom året hatt et betydelig etterslep i saksbehandlingen.

For tildeling av vederlagsfrie kvoter gir den nye overvåkings- og rapporteringsforpliktelsen for tildelingsdata som gjelder for fase 4 betydelig økt ressursbruk sammenlignet med tidligere faser av kvotesystemet. I tillegg til å behandle søknader om gratiskvoter og plan for overvåking av tildelingsdata for hver periode, skal den kvotepliktige årlig rapportere tildelingsdata. Disse skal behandles og eventuell justering av tildeling skal vedtas av Miljødirektoratet, før godkjenning av EU-kommisjonen og ESA.

Konsekvensene av økt arbeidsmengde har ført til et etterslep i saksbehandling etter klimakvotereguleringen. Etterslep gjør saksbehandlingen mer tidkrevende for direktoratet, medfører større potensiale for feil, fører til at virksomhetene får utdelt vederlagsfrie kvoter sent, og gir generelt lang saksbehandlingstid og klagesaker blir liggende. Dagens ressursituasjon fører til høy overtidsbruk og kjøp av ekstern bistand.

EU ble i desember enige om endringer i kvotedirektivet som en del av EUs klimapakke "Klar for 55". Skipsfart inkluderes i EUs kvotesystemet, og blir en del av et eget kvotesystem ETS 2 for veitrafikk og bygg. Slike endringer i kvotesystemet innebærer stor innsats, både før og etter implementering i norsk rett, og gir betydelig økning i løpende varige forvaltningsoppgaver. Kvotereguleringen er komplisert og krever individuelle vurderinger og høy grad av detaljkunnskap. Styrkingen av driftsbudsjettet knyttet til EUs grønne giv gjennom statsbudsjettet har muliggjort noe styrking. Det vil være behov for å vurdere å ytterligere styrke innsatsen framover for sikre tilfredsstillende gjennomføring og forvaltning av regelverk.

Revidert fornybardirektiv

Norge har ikke implementert det reviderte fornybardirektivet fra 2018 som inneholder viktig bærekraftregelverk for biodrivstoff og fornybart drivstoff. Manglende harmonisering av regelverket med resten av Europa krever ekstra ressurser fra aktører og fra Miljødirektoratet å håndtere. Regelverket i fornybardirektivet, som er under stadig utvikling, er grunnlaget for rammevilkår for alt fornybart drivstoff i EU. Vi er usikre på om forvaltningen har tilstrekkelig kompetanse på regelverket og forståelse for konsekvensene av dem, og om prosessene i EU følges godt nok. Dersom direktivet ikke implementeres, risikerer man også at biodrivstoff på det norske markedet blir mindre bærekraftig enn i EU.

3.7 Polarområdene

Nasjonale mål:

- Omfanget av villmarkspregede områder på Svalbard skal opprettholdes, og naturmangfoldet bevares tilnærmet upåvirket av lokal aktivitet
- De 100 viktigste kulturminnene og kulturmiljøene på Svalbard skal sikres gjennom forutsigbar og langsiktig forvaltning
- Negativ menneskelig påvirkning og risiko for påvirkning på miljøet i polarområdene skal reduseres

Relevante bærekraftsmål:

[Polarområdene - Miljøstatus \(miljodirektoratet.no\)](https://miljodirektoratet.no)

Prioritering 20: Godt kunnskapsgrunnlag og effektiv virkemiddelbruk for å redusere samlet belastning på miljøet i polarområdene

De siste 20 årene har temperaturen nordøst på Svalbard økt med 5,4 grader. Antall tilreisende til øygruppa har økt betraktelig. Sesongen for reiselivsaktivitet har blitt lenger og nye områder tas i bruk. Antall skip som tilbyr ekspedisjonscruise har økt fra 23 i 2010 til 73 i 2019. Erfaringen fra 2022-sesongen viser at det er liten grunn til å anta at veksten i aktivitet vil avta. Over lang tid har gruveaktivitet, oljeboring på land og aktivitet i bosettingene medført forurensning i grunnen på Svalbard. Minst ett deponi ved Longyearbyen er i ferd med å erodere ut i sjøen. Framover er det fortsatt behov for at Miljødirektoratet tar en aktiv rolle for å styrke kunnskapsgrunnlaget og tilpasse virkemiddelbruken i takt med de endringene vi ser.

Miljødirektoratet og Sysselmesteren har svart ut et oppdrag i å vurdere tiltak vi mener er viktig for å tilpasse artsforvaltningen på Svalbard til et klima i endring. Eksempelvis har vi foreslått en

samlet strategi for de høstbare artene, en revisjon av høstingsregelverket slik at det er tilpasset klimaendringene, og økt behov for mer fleksibel kvotefastsettelse for høstbare arter. Sammen har vi pekt på tiltak som vil forbedre kunnskapsoverføringen mellom forskning og forvaltning, og som vil bidra til en mer helhetlig og relevant kunnskapsutvikling for dagens og framtidige beslutninger på Svalbard.

Forslag til nye regler om ferdsel og sjøbasert turisme har vært på høring i 2022. Forslagene er utformet med hensikt å redusere samlet belastning, og dermed sikre at den sårbare villmarksnaturen på Svalbard ivaretas i tråd med miljømålene. Vår egen vurdering sammen med innspill til høringen har avdekket behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget, spesielt knyttet til økologiske sammenhenger og lokalisering av viktige funksjonsområder for svalbardartene. Dette er kunnskap som vil være verdifull også i daglig forvaltning på Svalbard, eksempelvis når man vurderer dispensasjonssaker eller lager forvaltningsplaner.

Behovene for miljødata for Svalbard knytter seg til mange ulike forvaltningsformål. Det er nødvendig med god oversikt over forvaltningens behov for å kunne vurdere hvilke datasett som bør prioriteres for innsamling. Norsk Polarinstitut og Miljødirektoratet har hatt i oppdrag å vurdere nåsituasjonen og behovene for videreutvikling av miljøovervåkingen knyttet til ferskvann, fjorder og kyst på Svalbard. Til tross for en hel del overvåking på Svalbard viser rapporten at det er store kunnskapshull, spesielt for ferskvann, og for marine bentos og fisk. Vi har også hatt fellesoppdrag med Sysselmesteren og samarbeid med Longyearbyen lokalstyre om sirkulær økonomi, som har bidratt til større helhet, mer langsiktighet og økt samordning på tvers av forvaltningsnivåer.

Norge har et spesielt ansvar som miljøforvalter på Svalbard, og et av hovedmålene for norsk svalbardpolitikk er å ta vare på den spesielle villmarksnaturen på Svalbard. Tiltak knyttet til områdevern og forvaltningsplaner, begrenset fangst/høsting og restriksjoner på ulike typer ferdsel er viktig for å begrense samlet belastning. Samtidig ser vi at endringene i klima på Svalbard er omfattende og skjer raskt. På sikt vil ikke lokale tiltak kunne kompensere for virkningene av klimaendring, og det vil være vanskelig å opprettholde målet om uberørt natur gitt de globale menneskeskapte klimagassutslippene.

I 2022 har det internasjonale kunnskapssamarbeidet knyttet til Arktis vært preget av Russlands angrepskrig mot Ukraina. Alt miljøsamarbeid som involverer myndighetssamarbeid med Russland, er stilt i bero.

Oppsummert:

Klimaendringene i kombinasjon med andre miljøpåvirkninger er en betydelig og økende utfordring på Svalbard. På sikt vil ikke lokale tiltak kunne kompensere for virkninger av klimaendring, og det vil bli vanskelig å opprettholde målet om uberørt natur. Miljødirektoratet må fortsatt ta en aktiv rolle for å styrke kunnskapsgrunnlaget og tilpasse virkemiddelbruken i takt med dagens og framtidige endringer av det arktiske økosystemet. Forsterket samarbeid mellom

forskning og forvaltning er nødvendig for å sikre at vi får kunnskap som er relevant for dagens og framtidige beslutninger på Svalbard.

Styringsparametere under prioritering 20:

20.1 Kunnskapsgrunnlaget for miljøforvaltningen er bedret, og gir økt innsikt om dagens og fremtidige utfordringer for miljøovervåkning, -kartlegging og -forvaltning

20.2 Forvaltningsverktøyene er tilpasset ny kunnskap, effekter av klimaendringer og en natur- og artsforvaltning i tråd med gjeldende miljømål

20.3 Utarbeidet veiledningsmateriell til forskrift om forurensning og avfall på Svalbard

3.8 Ressursbruk

I denne delen av årsrapporten presenteres direktoratets ressursbruk og sammenhengen mellom ressurser og resultater. Vi har belyst de mest relevante forholdene basert på Miljødirektoratets tallgrunnlag for perioden 2018-2022.

3.8.1 Fordeling per resultatområde

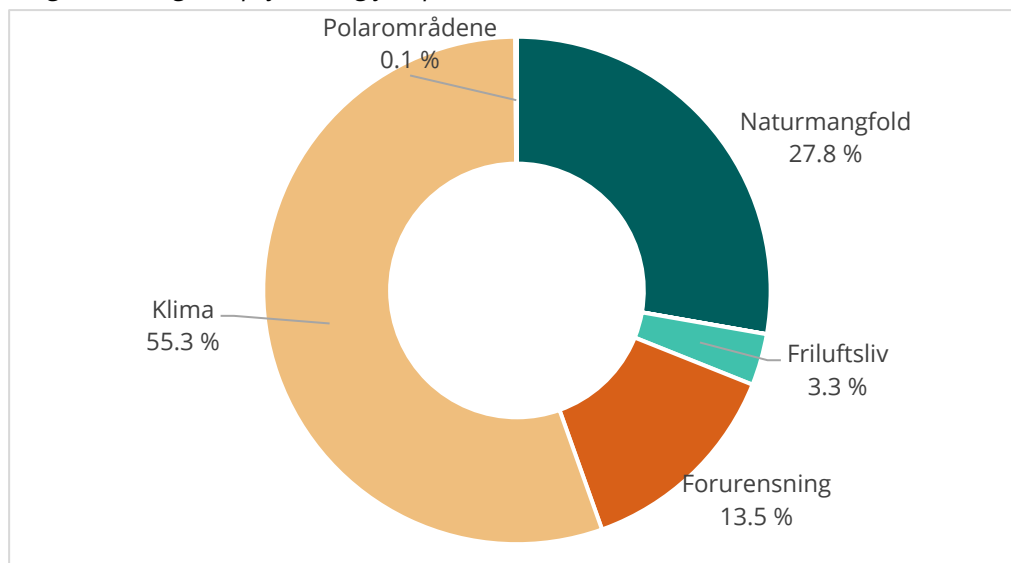
Utgifter

Diagrammet under viser hvordan de totale utgiftene på kap. 1420 Miljødirektoratet og kap. 1425 Fisketiltak, totalt 7,3 mrd. kroner, er fordelt på resultatområdene.

Midler som er ført på andre kapitler (1140 og 1141 Høstbare viltressurser, 1400 Klima- og miljødepartementet, 1410 Kunnskap om klima og miljø og 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak) er **ikke** med i omtalen av fordeling per resultatområde.

Utgifter ført av statsforvalteren og andre etater, etter tildeling eller belastningsfullmakt fra Miljødirektoratet, er inkludert i tallgrunnlaget. Fordelingen mellom områdene viser dermed ikke bare direktoratets egne utgifter og interne prioriteringer. Om lag 79 prosent av utgiftene er knyttet til investeringer, tilskudds- og refusjonsordninger.

Diagram 2. Regnskapsførte utgifter per resultatområde i 2022

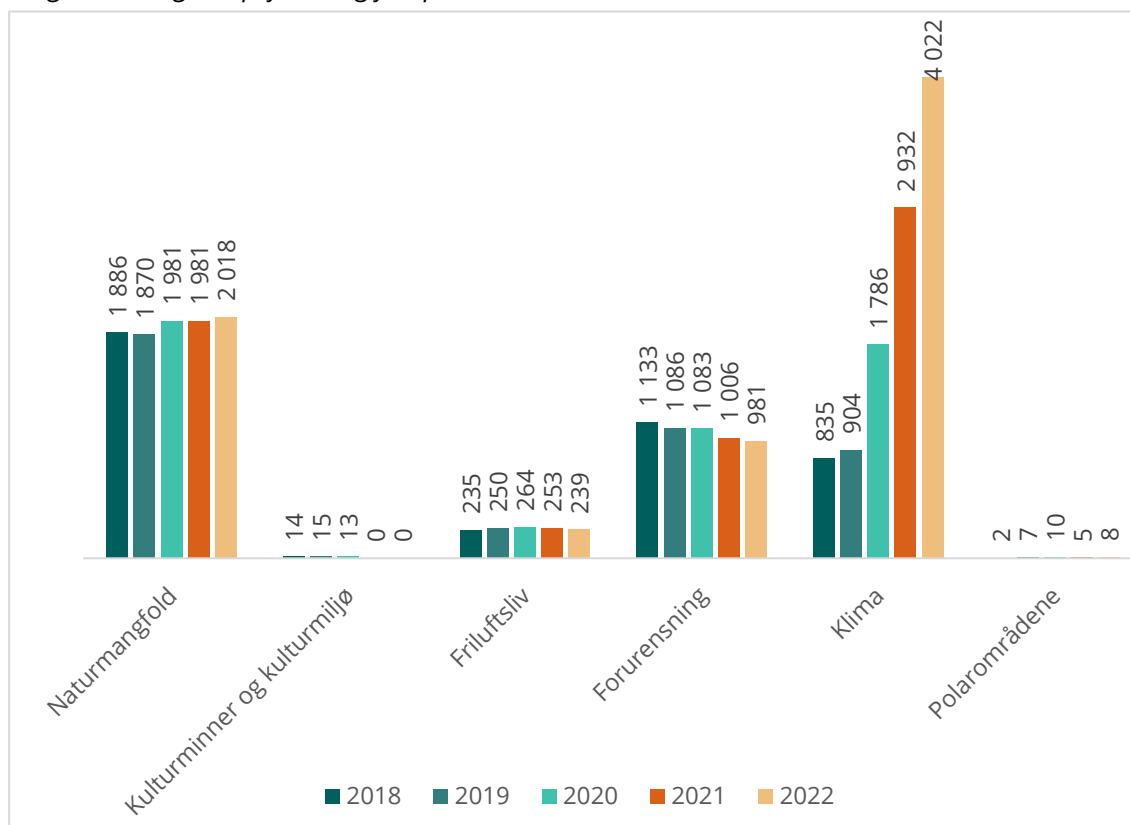
Resultatområdet klima utgjør 4,02 mrd. kroner, tilsvarende 55,3 prosent, av utgiftene våre i 2022. CO₂- kompensasjonsordningen er på om lag 2,53 mrd. kroner og utgjør 88 prosent av utgiftene på området.

Utgifter til naturmangfold utgjør 2,02 mrd. kroner, tilsvarende 27,8 prosent av samlede utgifter. Tilskudd til ulike formål, som for eksempel vannmiljøtiltak, erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, rovvilttiltak, naturarv og kulturlandskap, truede arter og naturtyper og naturinformasjonssentre, utgjør til sammen 502 mill. kroner. Utgifter til sikring og vern er totalt 578 mill. kroner. Dette er utgifter til verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og tiltak i verneområder og restaurering av våtmarker. Til sammen utgjør utgiftene til tilskudd og sikring og vern omtrent 54 prosent av samlede utgifter til naturmangfold.

981 mill. kroner, tilsvarende 13,5 prosent, av utgiftene faller inn under området forurensning. Her inngår utbetaling av pant for bilvrak, på 445 mill. kroner, som sammen med andre refusjonsordninger og utgifter til oppryddingstiltak tilsvarer om lag 61 prosent av utgiftene knyttet til resultatområdet forurensning.

Diagrammet på neste side viser utgiftsfordelingen mellom de ulike resultatområdene i perioden 2018 til 2022.

Diagram 3. Regnskapsførte utgifter per resultatområde 2018-2022. Tall i millioner kroner.

Utgifter til området naturmangfold er økt fra 1,89 mrd. kroner i 2018 til 2,02 mrd. kroner i 2022. Sammenlignet med 2021 er beløpet økt med 1,8 prosent. Den største økningen innenfor naturmangfold i perioden 2018-2022, er på driftspostene.

Utgifter til friluftsliv var 239 mill. kroner i 2022, en liten reduksjon fra 2021, og omtrent på samme nivå som i 2018.

Samlede utgifter knyttet til forurensning har ligget stabilt rundt om lag én mrd. kroner de siste fem årene. Vrakpantordningen for kjøretøy (+90 mill. kroner) er den posten som har økt mest på området. Utgiftene knyttet til tilskudd mot marin forurensning representerer den største utgiftsreduksjonen, med en nedgang på 66 mill. kroner, noe som skyldes at administrasjon av ordningen er overført til Marfo fra 2022. Utgiftene til opprydding i forurenset grunn og sjøbunn er redusert med 39 mill. sammenlignet med 2018.

Utgifter til klima er økt fra 835 mill. kroner i 2018 til 4,02 mrd. kroner i 2022. Økningen på mer enn tre mrd. kroner skyldes i stor grad økt utbetaling av CO₂- kompensasjon til industrien (+3,07 mrd. kroner) og tilskuddsordningene Klimasats og Grønn skipsfart (+102 mill. kroner).

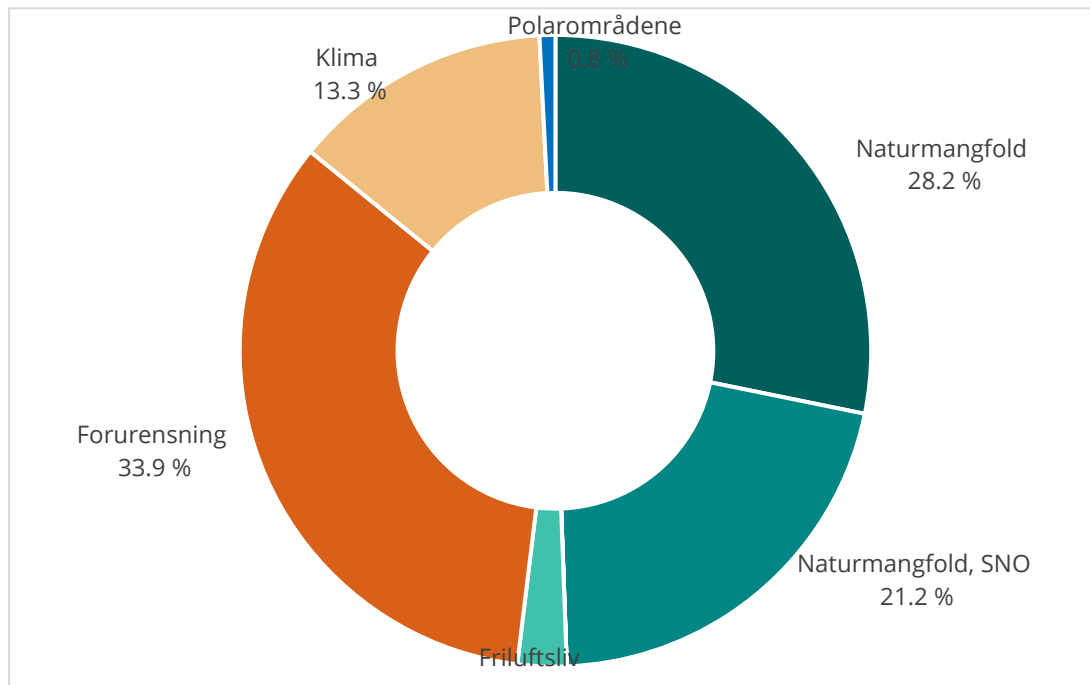
Årsverk

Diagrammet under viser fordelingen av lønnskostnader på ulike resultatområder i 2022. Administrative ressurser og ressurser som går på tvers av resultatområdene er sjablonmessig

fordelt på resultatområdene. Lønnskostnadene til Statens naturoppsyn ligger under resultatområdet naturmangfold.

Diagram 4. Fordeling av lønnskostnader per resultatområde i 2022

Fordelingen av ressursbruk mellom de ulike resultatområdene er relativt stabil fra år til år, med unntak av klimaområdet, som øker noe.

3.8.2 Utvalgte nøkkeltall

Tabell 3. Antall årsverk, samlet tildeling post 01-99, lønnsutgifter per årsverk

Nøkkeltall	2020	2021	2022
Antall årsverk	698	702	696
Samlet tildeling post 01-99*	5 961 327 000	7 027 342 000	8 296 321 000
Utnyttelsesgrad post 01-29*	96 %	93 %	96 %
Utnyttelsesgrad post 30-99*	92 %	94 %	92 %
Driftsutgifter	1 684 301 510	1 650 659 744	1 713 261 955
Lønnsandel av driftsutgifter***	37 %	38 %	37 %
Lønnsandel kap. 1420 post 01***	75 %	76 %	73 %
Lønnsutgifter per årsverk***	881 818	902 010	914 045
Samlede inntekter post 01-09**	149 634 891	141 223 836	148 280 856

* Tallene inkluderer samtlige tildelinger og mottatte belastningsfullmakter.

** Inntektene inkluderer også høstbare viltressurser (kap. 4141 post 01) og kjemikaliekontroll (kap. 3640 post 04).

*** På grunn av ny beregningsmodell for pensjonspremie samsvarer ikke økningen i lønnsutgifter med lønnsveksten.

Antall utførte årsverk⁴

Årsverksberegningen er basert på KMDs definisjon av utførte årsverk (PM-2019-13) og DFØs rapportoppsett i SAP per 18. februar 2020. Antall utførte årsverk inkluderer årsverk utført av timelønnede og månedslønnede, pålagt utbetalt overtid og ekstratimer. Fravær er trukket fra i beregningen.

Antall utførte årsverk har gått ned med 6,2 årsverk fra 2021 til 2022. Nedgangen skyldes i stor grad økning av sykefravær i 2022 (1 320 dagsverk, som utgjør 5,1 årsverk) og noe reduksjon av overtid (1 894 timer som utgjør 0,97 årsverk). Det har også vært flere midlertidige og vikarer inne og vi hadde flere utlyste stillinger i 2022 enn i 2021, noe som gir flere perioder med vakanser og ubesatte stillinger i 2022.

Selv om antall utførte årsverk har gått ned, har antall aktive ansatte økt fra 921 til 942 i løpet av det siste året. Dette skyldes blant annet svingningene beskrevet ovenfor, vakanser og midlertidige/vikarer, som også inkluderer økning av antall sommervikarer (fra 11 i 2021 til 17 i 2022) og én ekstra lærling.

Samlet tildeling post 01 – 99, alle kapitler

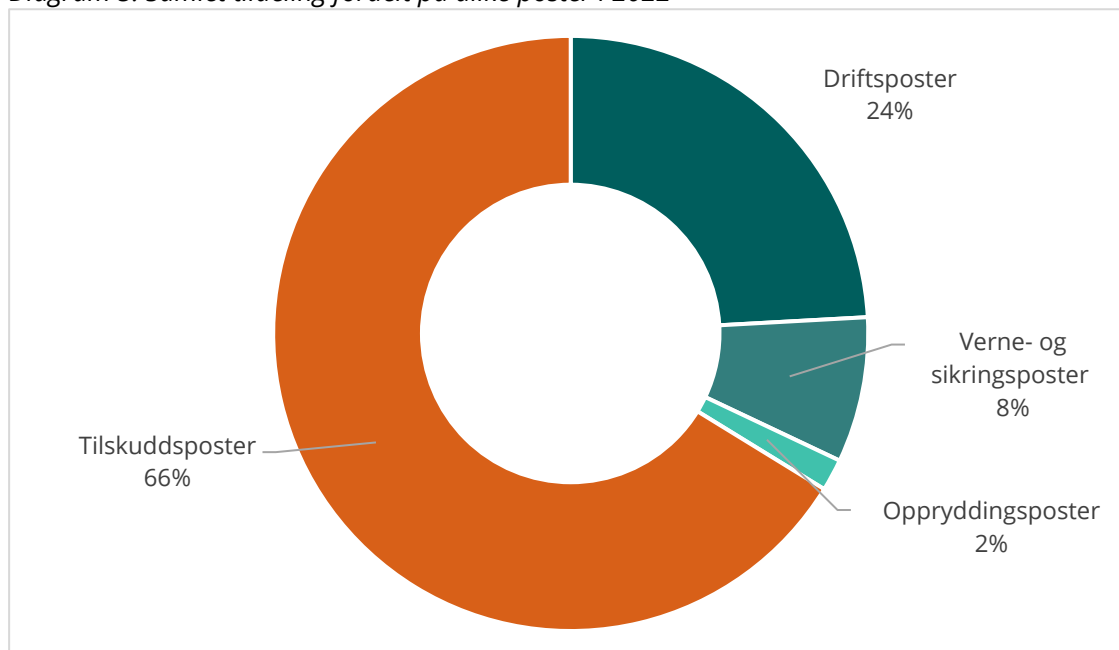
Diagrammene på neste side viser fordelingen av Miljødirektoratets samlede tildelinger på egne og fremmede kapitler. En vesentlig andel av disse midlene tildeles og forvaltes av statsforvalteren. I tillegg gir vi belastningsfullmakter til andre etater. Tildelingene er fordelt på driftsposter (post 01, 21, 22 og 23), tilskuddsposter (post 60-85) og investeringsposter (post 30-39).

Samlet tildeling utgjør 8,3 mrd. kroner i 2022. Fra 2020 til 2022 er den økt med vel 2,3 mrd. kroner. Diagram 5 viser hvordan den samlede tildelingen fordeler seg på ulike poster fra 2020 til 2022.

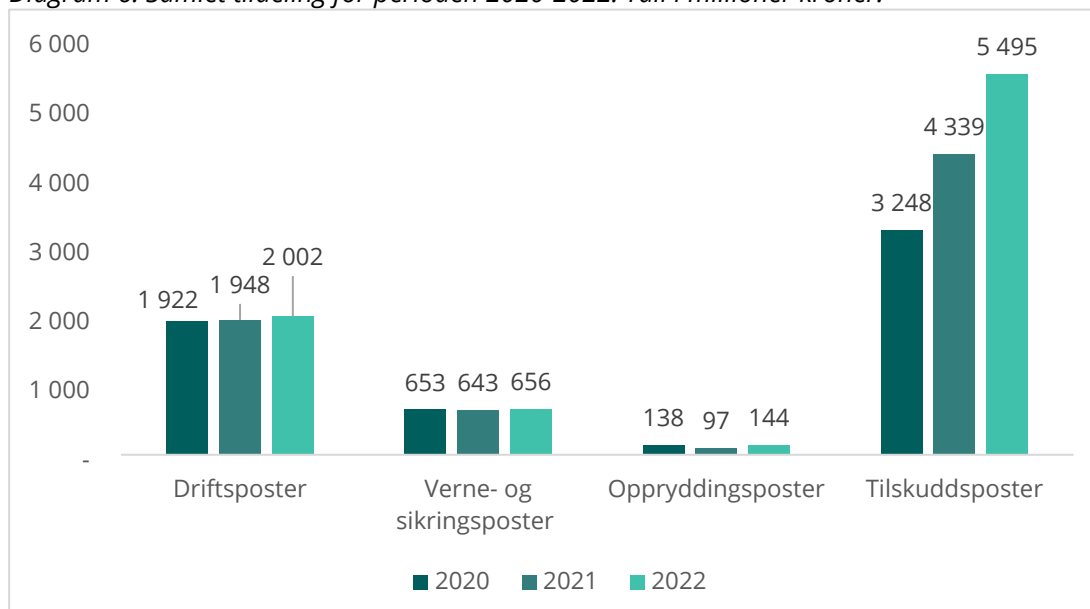
⁴ Årsverksberegningen er basert på Kommunal- og moderniseringsdepartementets definisjon av utførte årsverk (PM-2019-13) og DFØs nye rapportoppsett i SAP pr. 18. februar 2020, <https://lovdata.no/dokument/SPHPM/pm-2019-13>. Antall utførte årsverk inkluderer årsverk utført av timelønnede og månedslønnede, pålagt utbetalt overtid og ekstratimer. Fravær er trukket fra i beregningen.

Diagram 5. Samlet tildeling fordelt på ulike poster i 2022

Samlet tildeling utgjør 8,3 mrd. kroner i 2022. Fra 2020 til 2022 er den økt med 2,3 mrd. kroner, hovedsakelig som følge av en stor økning i CO₂-kompensasjonsordningen for industrien. Diagram 6 viser hvordan den samlede tildelingen fordeler seg på ulike poster fra 2020 til 2022.

Diagram 6. Samlet tildeling for perioden 2020-2022. Tall i millioner kroner.

Samlet tildeling på driftspostene er økt fra 1,92 mrd. kroner i 2020 til 2 mrd. kroner i 2022. Dette tilsvarer en økning på fire prosent. Økningen på driftspostene dekker bare delvis lønns- og prisstigning. I realiteten har det vært en betydelig reduksjon i disponible driftsmidler i perioden, først og fremst som følge av kutt, men også som følge av en økende andel faste, løpende

kostnader. Kap. 1420 post 21 er redusert med 3 mill. kroner, mens post 22 er økt med 25 mill. kroner sammenlignet med 2020.

Samlet tildeling på verne- og sikringspostene er nesten uendret fra 653 mill. kroner i 2020 til 656 mill. kroner i 2022. Erstatningsutbetalinger i forbindelse med skogvern er redusert med 19 mill. kroner, mens erstatningsutbetalinger i forbindelse med nasjonalparker er redusert med 12 mill. kroner. Tildelte midler til restaurering av myr og annen våtmark er økt med 33 mill. kroner.

Tildelte midler til opprydding i forurenset bunn og sjøgrunn er 144 mill. kroner. Dette er om lag det samme som i 2020, men en vesentlig økning fra 97 mill. kroner i 2021. Tildelingene vil naturlig variere fra år til år, avhengig av fremdrift i prioriterte oppryddingsprosjekter.

Tilskuddspostene er økt fra 3,2 mrd. kroner i 2020 til 5,5 mrd. kroner i 2022, en økning på 69 prosent. Den største økningen er knyttet til CO₂- kompensasjonsordningen for industrien, som er økt med 258 prosent, tilsvarende 2,27 mrd. kroner i perioden. Tilskuddsmidler til klimasats og grønn skipsfart er økt med 53 mill. kroner, og vrakpantordningen er økt med 24 mill. kroner. Den største nominelle reduksjonen er tilskudd til friluftsmål som er redusert med 27 mill. kroner.

Utnyttelsesgrad post 01-29, alle kapitler

Utnyttelsesgraden på driftspostene er 96 prosent, og tilbake på samme nivå som i 2020, etter en redusert utnyttelsesgrad i 2021.

Vi arbeider kontinuerlig med å digitalisere tjenester, omstille og effektivisere driften. Bemanning og driftskostnader tilpasses disponible rammer, og økte faste, løpende driftskostnader har de siste årene gjort at ordinære driftsmidler utnyttes i større grad. 2021 var et unntaksår, i stor grad som følge av at koronapandemien førte til mindreforbruk av driftsmidler.

Utnyttelsesgrad post 30-99, alle kapitler

Utnyttelsesgraden på post 30-99 er på 92 prosent, som i 2020, og noe lavere enn i 2021. Det er ikke unaturlig at utnyttelsesgraden kan variere noe fra år til år.

Mindreutgifter på verne- og sikringsposter skyldes at mange av prosessene som involverer kommuner og ulike grunneiere er svært tidkrevende, noe som har medført uforutsette forsinkelser i utbetalingene. Det er også forsinkelser i gjennomføringen av enkelte tiltak i verneområdene som følge av blant annet forsinkede forvaltningsmessige avklaringer, lange anbudsprosesser og uforutsette værforhold.

Også mindreutgifter knyttet til oppryddingspostene skyldes i hovedsak forsinket fremdrift i enkelte tiltak.

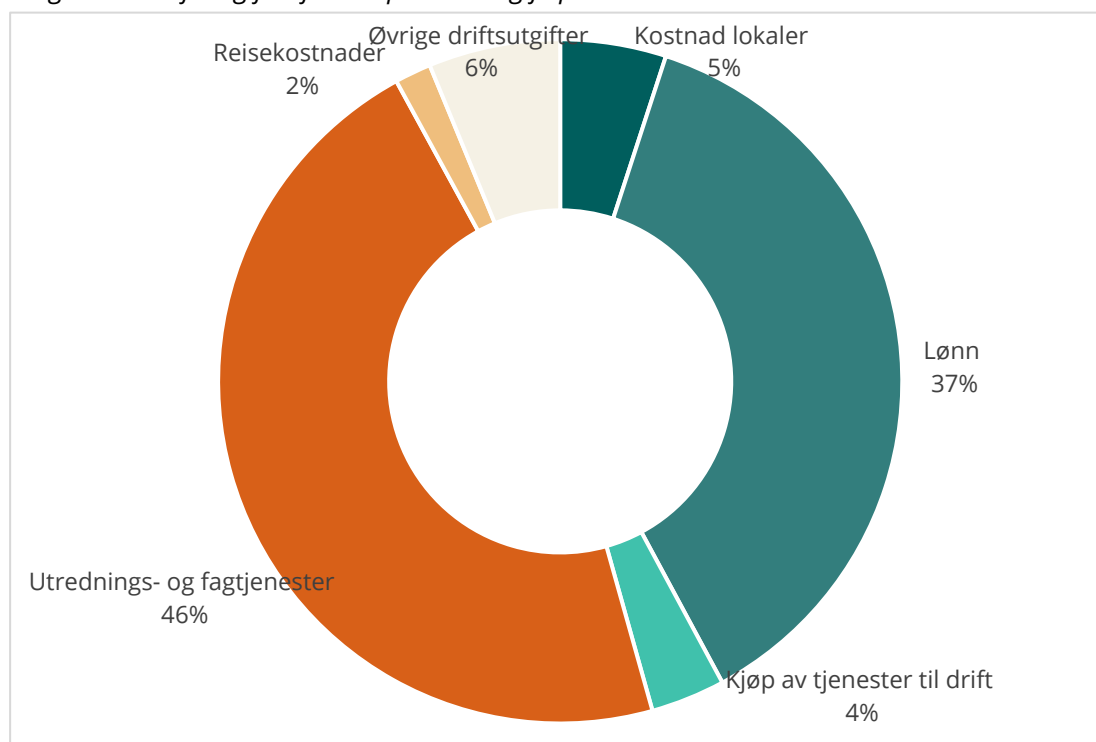
Utbetaling over overslagsbevilgninger og mottatte tilskuddssøknader påvirker også utnyttelsesgraden. Vi har også noen tilskuddsposter med overslagsbevilgning som utgjør

betydelige beløp, og utbetalinger over disse vil variere fra år til år som følge av forhold utenfor vår kontroll.

Driftsutgifter

Diagrammet under viser fordelingen av direktoratets driftsutgifter i 2022. Driftsutgiftene er hentet fra artskontooppstillingen i kapittel 6 i årsrapporten og tilsvarer utgiftene som er ført av Miljødirektoratet i statsregnskapet, dvs. alle de kapitler og poster som vi har tildelt midler på. Dette inkluderer utgifter ført over våre egne kapitler i Statsregnskapet og utgifter over andre kapitler som vi har mottatt tildeling på (inkludert tildeling fra KLD på kap. 1400 og 1410, og fra LMD på kap. 1140 og 1141). Utgifter som er ført av statsforvalteren og andre fullmaktsmottakere er **ikke** med i disse tallene.

Diagram 7. Driftsutgifter fordelt på ulike utgiftsposter i 2022

* Alle poster som ikke er tilskuddsposter, dvs. 01, 21, 22, 23 og 30-39

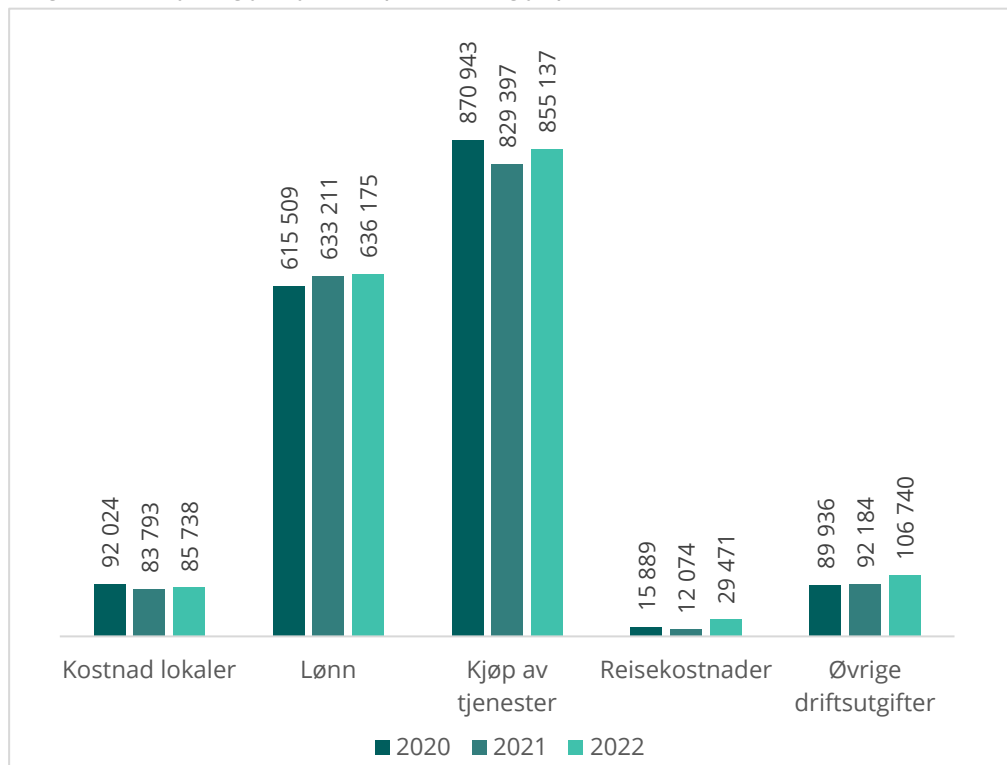
Driftskostnadene omfatter direktoratets kostnader til administrativ drift og til faglig aktivitet, og er ført på driftsposter (post 01, 21, 22 og 23) uavhengig av kapittel/post, i tillegg til sikrings- og verneposter under kap. 1420 (post 30-39).

Halvparten av driftsutgiftene er tjenestekjøp, der 92 prosent går til faglig utredningsvirksomhet, som omfatter tjenester knyttet til kartlegging og overvåking, statlige vannmiljøtiltak, SNOs tjenestekjøp og ulike utrednings- og fagprosjekter. Resterende åtte prosent av utgiftene til tjenestekjøp er knyttet til direktoratets administrative drift. Sammen med lønnsutgifter utgjør dette nesten 87 prosent av de totale driftsutgiftene våre.

Kostnader til lokaler utgjør fem prosent av driftsutgiftene. De inkluderer kontorlokaler i Oslo og Trondheim og SNOs lokasjoner i de geografiske oppsynsområdene.

Reiseutgiftene er i stor grad knyttet til tilsynsvirksomhet, naturoppsyn og internasjonalt arbeid. I tillegg kommer reisekostnader som følge av reisevirksomhet mellom kontorene i Oslo og Trondheim. Reisekostnadene i 2022 er betydelig høyere enn de siste to årene, i all hovedsak som følge av at reiseaktiviteten har tatt seg opp igjen etter koronapandemien.

Diagram 8. Driftsutgifter fordelt på ulike utgiftsposter i 2020-2022. Tall i tusen kroner.

Direktoratets samlede driftsutgifter har nominelt sett økt knapt to prosent fra 2020 til 2022.

Lønnskostnadene er økt med om lag 3,4 prosent fra 2020 til 2022. Økningen reflekterer lønnsveksten i perioden, korrigert for færre utførte årsverk blant annet som følge av midlertidige vakanser og sykefraværsrefusjoner.

Kostnader knyttet til lokaler er redusert med nesten sju prosent fra 2020 til 2022. Hovedårsaken til denne reduksjonen er at vi fra 2021 fører fremleieinntekter som kostnadsreduksjon, mens disse inntektene tidligere ble ført på inntektskonto/ inntektspost.

Andelen driftsutgifter knyttet til lønn og lokaler er tilnærmet uendret fra år til år, og utgjør 42 prosent. Kostnader til tjenestekjøp ligger også relativt stabilt og utgjør 50 prosent av de samlede driftsutgiftene i 2022. Til og med 2019 lå reisekostnadene stabilt på ca. 40 mill. kroner fra år til år, men på grunn av koronapandemien ble reisekostnadene redusert til 12 mill. kroner i 2021. For 2022 er de økt til 29 mill. kroner. Nivået på andre driftsutgifter er relativt stabilt fra år til år.

Lønnsandel av driftsutgifter

Lønnsandelen av driftsutgiftene var i 2022 på 37 prosent, mot 38 prosent i 2021. For Miljødirektoratets driftspost, kap. 1420 post 01, utgjør lønnsandelen 73 prosent av driftsutgiftene. At lønnsandelen av driftsutgiftene er lavere enn tidligere, er et resultat av at lønnskostnadene øker mindre enn øvrige driftskostnader i perioden, delvis som følge av ny beregningsmodell for pensjonskostnader.

Lønnsutgifter per årsverk

Nøkkeltallet viser alle lønnsutgifter inkludert pensjonskostnader, arbeidsgiveravgift, overtid, reisetid og andre ytelser, fordelt på antall utførte årsverk. Lønnsutgifter per årsverk for 2022 var 914 045 kroner. Dette er en økning på 3,65 prosent fra 2020, og gjenspeiler til dels lønnsøkningen i perioden. Nøkkeltallet viser alle lønnsutgifter inkludert pensjonskostnader, arbeidsgiveravgift, overtid, reisetid og andre ytelser, fordelt på antall utførte årsverk. Innføring av ny beregningsmodell for betaling av pensjonspremie fra 2022 medfører en redusert kostnad sammenlignet med 2021, noe som påvirker nøkkeltallet "lønnsutgifter per årsverk".

Driftsinntekter

De samlede driftsinntektene i direktoratet var på 148,3 mill. kroner i 2022. Gebyr på forurensningsområdet, inkludert kjemikaliekontroll og statsforvalternes miljøvernavdelinger utgjør til sammen 60 prosent av inntektene. Inntekter knyttet til internasjonale oppdrag utgjør 21 prosent. Gebyrer knyttet til avfall og gebyrer for ulike tilsyn og konsesjoner representerer de største inntektene på forurensningsområdet. På internasjonalt område er det olje for utviklingssamarbeid og bistandssamarbeid som utgjør de største inntektene, selv om inntektene ikke er på samme nivå som i årene før koronapandemien.

Diagram 9. Driftsinntekter i 2022

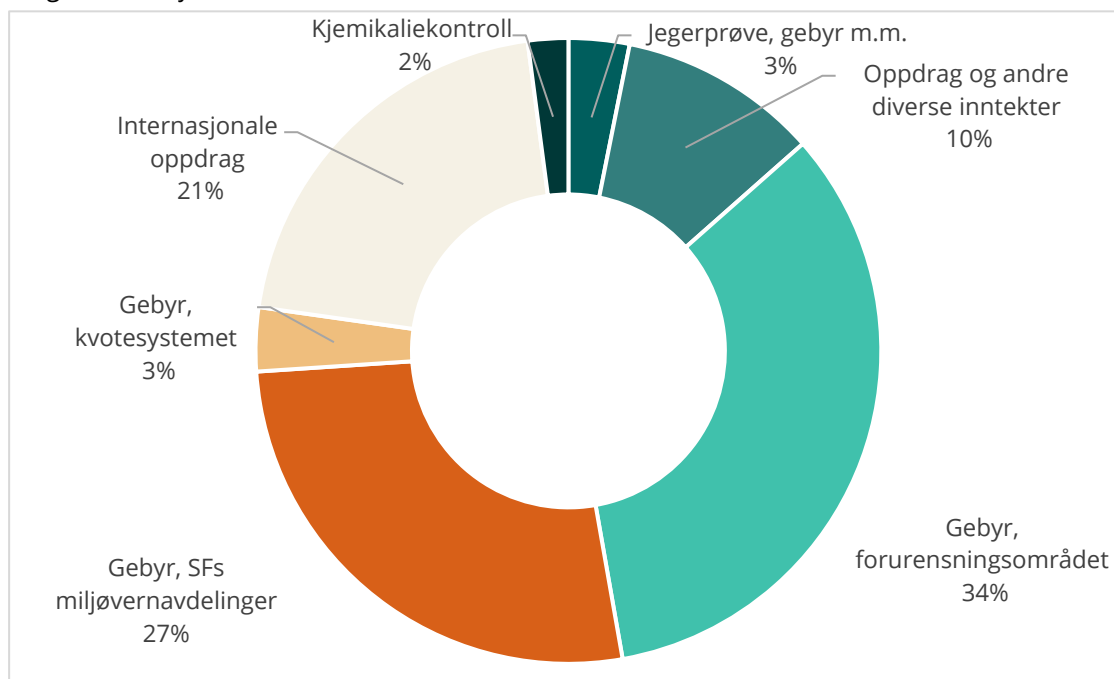
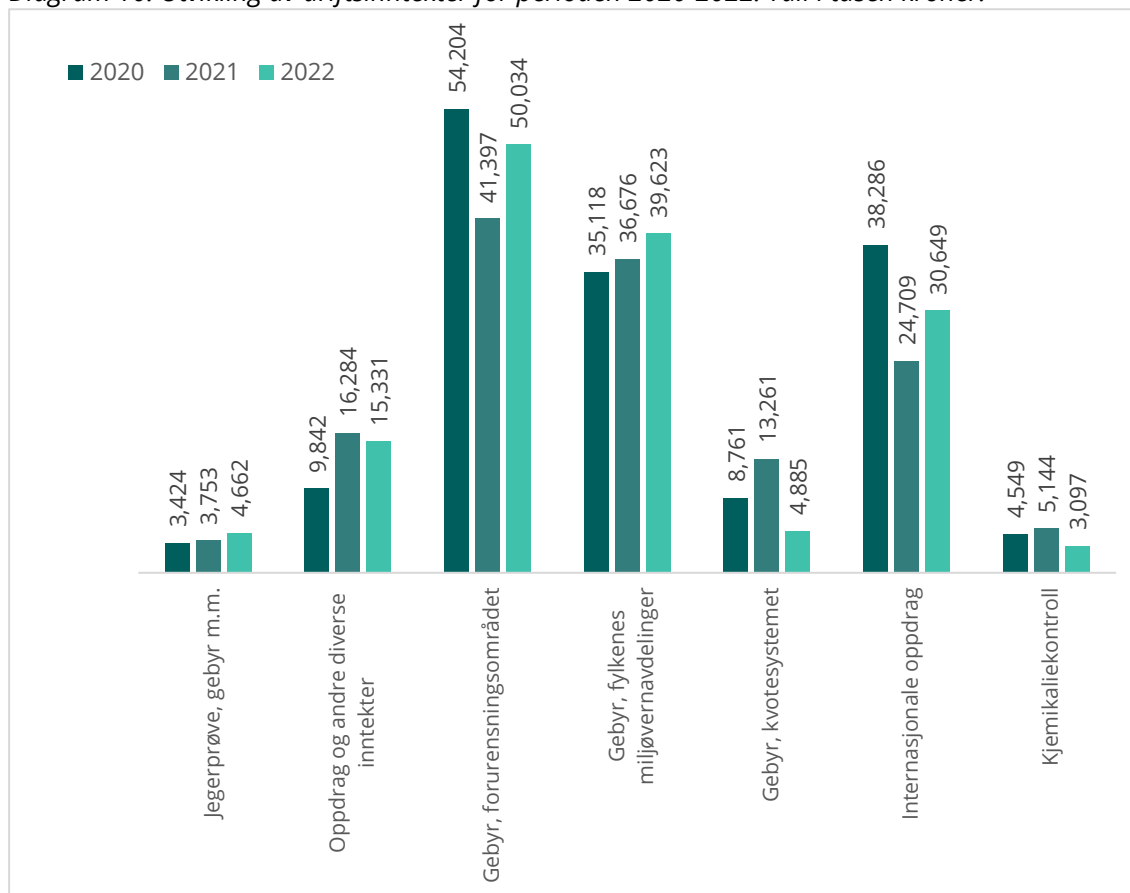

Diagram 10. Utvikling av driftsinntekter for perioden 2020-2022. Tall i tusen kroner.

*Gebyr naturforvaltningsområde er inkludert i "oppdrag og andre diverse inntekter".

Etter en samlet inntektsreduksjon på åtte prosent fra 2020 til 2021 økte inntektene med 5 prosent fra 2021 til 2022. Samlet er inntektene redusert med fire prosent, fra 154,2 mill. til 148,3 mill. kroner, fra 2020 til 2022.

Inntektsøkningen på oppdrag og andre diverse inntekter fra 2020 til 2021 er teknisk, og skyldes endring i bokføringspraksis. En del av disse inntektene ble tidligere i 2020 bokført som kostnadsrefusjon, men er fra 2021 bokført på inntektspost. Direktoratets gebyrinntekter på forurensningsområdet er redusert med 8 prosent, mens inntektene som statsforvalternes miljøvernavdelinger tar inn på forurensningsområdet er økt med 13 prosent i perioden. Inntektene knyttet til internasjonal aktivitet er redusert med 20 prosent sammenlignet med 2020.

3.8.3 Volumtall

Tabellen under viser at antall medieklipp og antall økter på miljødirektoratet.no i 2022 holder seg på samme nivå som i 2021.

Tabell 4. Utvikling av volumtall i perioden 2020-2022

Volumtall	2020	2021	2022
Antall medieklipp*	17 514	16 418	16 315

Volumtall	2020	2021	2022
Antall økter på miljødirektoratet.no	1 708 658	1 984 677	1 976 087
Antall økter på miljøstatus.no**		285 414	371 076
Antall inngående dokumenter	53 517	51 964	52 101
Antall utgående dokumenter	51 300	49 303	48 172
Antall innsynsbegjæringer	7 228	7 813	13 573
Antall enkeltvedtak***	15 411	15 392	15 777
Antall avgjorte klagesaker fra underinstans	312	351	291
Antall behandlede klager på direktoratets vedtak	89	102	90

*Antall medieklipp er basert på søk i medieovervåkningsverktøyet Infomedia. Søket inkluderer treff på enten Miljødirektoratet eller naturoppsyn»".

**På grunn av feil i tallene på Miljøstatus har vi kun besøkstall fra mai-desember 2021. Tallene for 2021 og 2022 er derfor ikke sammenlignbare.

*** Antall enkeltvedtak inkluderer returordningen for kasserte fritidsbåter. For 2020 utgjør dette 10 350 enkeltvedtak, for 2021 10 221 enkeltvedtak og for 2022 10 087 enkeltvedtak.

Antall innsynsbegjæringer har økt vesentlig i 2022 sammenlignet med 2021, mens økningen i antall inngående dokumenter og antall enkeltvedtak er beskjeden. Omfanget av utgående dokumenter, avgjorte klagesaker fra underinstans og antall behandlede klager på direktoratets vedtak er redusert sammenlignet med 2021.

Synlighet i det offentlige rom

Miljødirektoratet, inkludert Statens naturoppsyn, ble nevnt i over 16 000 artikler i norske medier i 2022, det vil si samme nivå som året før. Klimarapporter fra IPCC, fremmede arter og sirkulær økonomi er blant de mest omtalte temaene, og vi ser en nedgang for omtale av rovvilt og Statens naturoppsyn. Omtalen i 2022 bærer preg av at det er budskap vi selv har gått ut med i form av pressemeldinger og innsalg.

Postjournal og dokumenthåndtering

I 2022 fortsetter nedgangen fra tidligere år når det gjelder totalt antall journalførte inngående og utgående dokumenter, noe som kan skyldes en strammere arkivavgrensning og innføring av fagsystemer, som Tilde og Dialogen. Antall innsynsbegjæringer viser en drastisk økning. Av totalt 13 573 innsynsbegjæringer er 13 240 mottatt via offentlig elektronisk postjournal og 333 via e-post, telefon eller personlig oppmøte. Økningen på elnnsyn skyldes et masseinnsynskrav⁵ som rammet hele offentlig forvaltning. Vi anslår at dette utgjør om lag 3 000 av innsynskravene.

Antall enkeltvedtak utover enkeltvedtakene som gjelder returordningen for kasserte fritidsbåter er i hovedsak knyttet til myndighetsutøvelse.

⁵ Masseinnsynskrav er ikke vanlige innsynskrav, men henvendelsene som er sendt inn maskinelt/via script, dog målrettet etter spesifikke søkekriterium. Dette rammet mange virksomheter i offentlig sektor rett før jul i år. Vi fikk da beskjed fra DigDir at disse ikke trengtes å behandles med hjemmel i formålsparagrafen til offentlighetsloven.

Klagesaker

Avgjørelsene som tas i klagesakene er en viktig del av myndighetsutøvelsen vår, og vi fører register over klagesakene for å styrke arbeidet med enhetlig myndighetsutøvelse.

Klager på underinstansvedtak

Vi mottok 297 klager på vedtak fra underinstans i 2022. Om lag 56 prosent av alle klagenes vi mottok fra underinstans er innenfor fagområdet rovvilt (erstatning for tap av sau og tamrein til fredet rovvilt, tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak og klager på vedtak om felling). Ved fordeling av mottatte klager etter lovverk, utgjør klager på vedtak etter naturmangfoldloven om lag 74 prosent. Tilsvarende utgjør klager etter forurensningsloven om lag 14 prosent.

Det ble avgjort 291 klager i 2022, en reduksjon fra 2021 hvor det ble avgjort 351 klager. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for avgjorte klager ble redusert fra 7,5 til 7,0 måneder.

Vi har gjennom klagebehandlingen av underinstansvedtak funnet grunnlag for å opprettholde 87 prosent av alle vedtakene som ble behandlet.

Klager på førsteinstansvedtak

Vi mottok 79 klager på våre førsteinstansvedtak i 2022, som er en reduksjon med 41 klager fra 2021.

Ved fordelingen av mottatte klager etter lovverk, utgjør klager på vedtak etter naturmangfoldloven 30 prosent. Tilsvarende utgjør klager etter forurensningsloven 28 prosent. De øvrige 42 prosentene av klagenes fordeler seg i hovedsak på klager på vedtak etter klimakvotelovent, tilskudd, klager på vedtak etter lakse- og innlandsfiskloven og viltloven.

Direktoratet behandlet totalt 90 klager. Vi avgjorde 20 klager på egne vedtak. Av disse fant vi grunnlag for å opprettholde fire vedtak med endring, 13 vedtak ble endret totalt, ett vedtak ble opphevet, to klager ble avvist. Vi sendte henholdsvis 67 og tre klager til klagebehandling i KLD og LMD.

KLD behandlet 65 klager på våre vedtak i 2022. Av disse vedtakene ble 63 opprettholdt/opprettholdt med endring, og tre vedtak ble endret totalt. Ingen vedtak ble opphevet, og ingen klager ble trukket eller avvist. LMD behandlet to klager på våre vedtak, hvor ett vedtak ble endret (totalt) og ett vedtak ble opphevet.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for behandling av klager som enten ble avgjort i direktoratet eller oversendt til departementene er uendret fra 2021 til 2022 og er 3,5 måneder.

4. Styring og kontroll i virksomheten

Vi jobber kontinuerlig med å videreutvikle og forbedre styringen av aktivitet, økonomi og bemanning. Det er gjort flere endringer i organisasjonsstrukturen for å tilpasse organisasjonen til utfordringene vi står overfor, og blant dem er etablering av direktørens stab som skal bidra til miljøfaglig helhet og god styring på tvers av miljøfagområdene i direktoratet. Med opprettelsen av staben jobber vi for å bedre effektstyringen og samkjøre virksomhetsstyringen med styringen av statsforvalteren.

4.1 Risikostyring og analyser

Vi har og jobber kontinuerlig med å videreutvikle risikobasert tilnærming i virksomhetsstyringen vår. Vi følger opp strategiske risikoer hvert tertial og har løpende oppfølging på avdelingenes prioriterte risikoobjekter. I tillegg risikovurderer vi større prosjekter som en del av prosjektstyringen. Vi bruker risikostyring som et verktøy for å følge opp effektbasert styring og for å oppnå våre mål.

Risiko- og sårbarhetsanalyse for Miljødirektoratet (ROS) ble oppdatert i 2021 og ble oversendt departementet. ROS belyser farekilder og trusler og viser uønskede hendelser som kan utløse en krise for Miljødirektoratet, eller som krever krisehåndtering fra oss. ROS 2021 er en oppdatering av foregående analyser. Valgte scenarioer er analysert i samsvar med metodikken fra KLD. Analysen er gjennomført i samarbeid med relevante fagpersoner og verneombud og følges opp med en tiltaksplan. Neste planlagte oppdatering av ROS gjøres i 2023.

4.2 Fellesføringer fra KDD

Det er i 2022 gitt to fellesføringer:

4.2.1 Redusere konsulentbruk

Miljødirektoratet kjøper i hovedsak konsulentbistand til miljøfaglige utredninger, evalueringer og analyser og til IKT-utvikling. I 2022 har vi lykket med å redusere kjøp av ekstern bistand til rekruttering, kommunikasjonsrådgivning, design og miljøfaglige utredninger, evalueringer og analyser. Vi har i større grad brukt egne ansatte, samtidig som vi har redusert aktiviteten noe.

Vi benytter fortsatt i stor grad konsulentkjøp på IT, og her har omfanget økt sammenlignet med 2021. Dette skyldes i all hovedsak et meget stramt arbeidsmarked, stramt lønnsbudsjett og høye ambisjoner i digitaliseringsstrategien. Miljødirektoratet har høy aktivitet på digitalisering av arbeidsprosesser og modernisering av IT-løsninger. IT-utvikling er krevende og stiller krav om spesialisert kompetanse, særlig innenfor design og utvikling. Dette er kompetanse direktoratet ikke selv har i dag. Overgangen til sky krever både ekstra kapasitet i perioden hvor vi både drifter egne lokale datasentra og sky-datasenter, og kompetanse som direktoratet i begrenset grad innehar selv.

Kjøp av kommunikasjonstjenester: I 2022 har vi kjøpt kommunikasjonstjenester for ca. 0,9. mill. kroner mot tilsvarende ca. 2,8 mill. kroner i 2021, altså en reduksjon på om lag 1,7 mill. kroner. Vi har så langt det er mulig, erstattet tjenestekjøp med å bruke egne ansatte. De kommunikasjonstjenestene vi har kjøpt krever spesialkompetanse, som vi ikke har hos egne ansatte.

4.2.2 Lærlinger

Vi har per nå fem lærlinger i IT-driftsfag, og en lærling i innholdsproduksjonsfaget. Innholdsproduksjonsfaget var nytt for oss i 2022, og det er bestemt at vi skal ansette ytterligere en lærling i innholdsproduksjonsfaget i 2023. Miljødirektoratet er medlem av Opplæringskontoret for statlige virksomheter (OK stat), og vi har etablert samarbeid med en videregående skole om praksisplasser for elever innen informasjonsteknologi.

4.3 Evalueringer

Vi bruker evalueringer i vår interne styring for å styrke kunnskapsgrunnlaget vårt og understøtte forbedrings- og utviklingsarbeid. Vi evaluerer også for å sikre etterlevelse av lov og regelverk, enhetlig praksis og effektive arbeidsmetoder. De store evalueringene gjennomføres i all hovedsak med eksternt bistand og ved interne revisjoner. Mindre evalueringer gjennomføres stort sett med bruk av egne ressurser.

I lys av stadig økte oppgaver og strammere ressurser prioriterte vi i 2022 å evaluere der formålet er å vurdere effektiviseringstiltak, i tillegg til evalueringer som følger av tildelingsbrevet.

Evaluering av effekt av handlingsplanen for dverggås, herunder måloppnåelse og organisering, ble startet opp. Denne vil jobbes videre med i 2023.

Handlingsplanen mot villsvin ble evaluert og rapportert til LMD. Evalueringen viser at det etablerte grunneiersamarbeidet gir en effektiv jakt, som bidrar til å nå målene, og at legalisering av nattsiktemidler og stort jegerengasjement også kan ha bidratt til dette.

Handlingsplanen for fjellrev ble evaluert, og det ble særlig sett på organisering og måloppnåelse. Evalueringen viser at det er gjennomført tiltak som har ført til bestandsvekst, og at tiltakene bør videreføres med mindre justeringer. Det anbefales at Finland inkluderes i det norsk-svenske samarbeidet. Evalueringene peker på at en ny handlingsplan bør inneholde en såkalt "exit strategi" som sier noe om når og hvordan vi skal slutte med tiltak. Enten fordi vi kan konkludere med at det er nytteløst – bestanden vil aldri kunne bli levedyktig uten tiltak, eller fordi vi mener at bestanden har nådd en størrelse der den kan være levedyktig på egen hånd.

Vi gjennomførte en nullpunktsanalyse for senere evaluering av tiltaksplan fremmede organismer. Rapporten *Nullpunktsmåling for «Bekjempelse av fremmede skadelige organismer - Tiltaksplan 2020-2025»* skal benyttes som grunnlag for evaluering av tiltaksplanen etter at den utløper i 2025.

Vi gjennomførte evaluering av måloppnåelse for prosessen med økologisk kompensasjon knyttet til Åkersvika naturreservat som grunnlag for oppfyllelse av rapporteringskrav til Ramsarkonvensjonen.

Sjøfuglovervåkingen (Seapop og Seatrack), samt bruk og nytte av kommunefordelt klimagassregnskap ble også evaluert i 2022. Evaluering av sjøfuglovervåkingen er ikke oppsummert per nå, mens evalueringen av kommunefordelt klimagassregnskap viste at verktøyet er veldig nyttig i kommunenes klimaarbeid og at det på noen områder er behov for videre utvikling.

Vi evaluerte om ordningen med nasjonale oppgaver til institutter sikrer relevante råd og bistand for å løse komplekse og tverrsektorielle utfordringer. Evalueringen følges nå opp i samarbeid med KLD, og det er blant annet laget nye rutiner for tilskuddene til miljøinstituttene for 2023 som følge av evalueringen.

4.4 Revisjonsmerknader og tilsynsrapporter

Vi har mottatt Riksrevisjonens Revisjonsrapport om statlige virksomheters oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i anskaffelser, Rapportert i Dokument 1 (2022-2023), som påpeker at vi bør bedre vår kontroll med leverandørenes etterlevelse av lønns- og arbeidsvilkår. I kraft av vårt ansvar for miljøforvaltningens strategiske innkjøpsfunksjon, jobber vi med å forbedre egne rutiner og med kompetansehevende tiltak for å sikre overholdelse av kravene til lønns- og arbeidsvilkår.

Vi har ikke mottatt andre revisjons- eller tilsynsrapporter som krever oppfølging.

4.5 Fakta om personellmessige forhold

Tabellen under viser antall lederstillinger fordelt mellom kvinner og menn, og utvikling av sykefravær i perioden 2015-2022.

Tabell 5. Antall lederstillinger fordelt mellom kvinner og menn, antall ledere og sykefravær i 2015-2022

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antall lederstillinger, fordelt på:								
- kvinner	28	28	26	31	32	31	29	30
- menn	33	29	27	24	22	23	17	23
Sum	61	57	53	55	54	54	46	53
Kvinneandel, prosent	45,9 %	49,1 %	49,1 %	56 %	59 %	57 %	63 %	57%
Reduksjon i antall ledere siden 2015		4	8	5	7	7	15	8

Sykefraværspersent	4,1 %	4,4 %	4,6 %	4,6 %	3,3 %	2,9 %	3,3 %	4,1%
--------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	------

4.4.1 Lederstillinger

I 2022 hadde vi følgende kjønnsfordelingen mellom kvinner og menn i lederstillinger:

- 57 prosent kvinner, 63 prosent i 2021
- 43 prosent menn, 37 prosent i 2021

4.4.2 Sykefravær

Vi ser en økning i sykefraværet i 2022, spesielt i 4. kvartal. Den samlede sykefraværspersenten er på 4,12 prosent for 2022, sammenlignet med fjorårets 3,3 prosent. Hovedårsaken til økningen kan være det generelle økningen av smittsomme sykdommer i tiden etter koronapandemien og nedstengingen av samfunnet. Tallet for 2022 er nesten tilbake på 2018-nivå, som var på 4,5 prosent. Det er særlig det legemeldte sykefraværet som står for økningen, fra 0,67 prosent i 2021 til 1,42 prosent i 2022. Dette utgjør nå en betydelig større andel av det totale sykefravær enn det gjorde i 2018.

4.4.3 Antall ansatte

Vi ser en nedgang i antall ansatte, antall arbeidsforhold og avtalte årsverk i 2022.

Tabell 6. Antall ansatte, arbeidsforhold og avtalte årsverk 2019-2022

Antall	2019	2020	2021	2022
Antall ansatte	776	798	806	802
Antall arbeidsforhold	778	801	809	806
Avtalte årsverk	717	742	752	744

4.4.4 Helse, miljø og sikkerhet

Vi hadde ti personskader i 2022, mot ni i 2021. Innmeldingsgraden i HoF er en av våre proaktive indikatorer. For 2022 var måltallet 120, mens vi oppnådde kun 48 innmeldinger. Det er lavere enn de siste to årene. Vi kan anta at det til dels skyldes underrapportering, og at det delvis også er påvirket av at vi har brukt hjemmekontor, slik at det er færre innmeldinger om saker som angår kontoret, for eksempel inneklime. I tillegg er det gjort tiltak innen oppfølging av vedlikehold og inspeksjoner av utstyr i SNO lokalt.

Åtte av de ti personskadene er relatert til feltarbeid. De to øvrige skjedde henholdsvis på tjenestereise og i fritid på tjenestereise. I hovedsak er det personskader som ikke har høy alvorlighetsgrad eller trenger mye behandling. Dette kan tyde på at innmeldingsgraden og kunnskapen om at alle personskader skal meldes inn, er styrket.

I juni inngikk vi en ny avtale med leverandør av bedriftshelsetjenester. HMS-arbeidet og samarbeid med bedriftshelsetjenesten har hatt fokus på psykososialt arbeidsmiljø, hybrid

hverdag, og bruk av ulike måter å gjøre informasjon og støtte tilgjengelig, for eksempel ved hjelp av video og e-læring.

Reisevirksomheten internasjonalt har tatt seg betydelig opp. For å få oppdatert både nye og erfarne tjenestereisende på sikkerhetsutfordringer, tilgjengelige ressurser innen helse, informasjonssikkerhet og beredskap, har vi gjennomført aktiviteter som webinar i reisesikkerhet.

For feltarbeid har vi videreført satsingen på psykososialt arbeidsmiljø, og kvinnenettverket for feltarbeid har hatt samling med faglig innhold og nettverksbygging for å dele kunnskap og styrke fellesskapet blant kvinner i feltarbeid ettersom de er en minoritet i det operative feltarbeidet. Som en del av det systematiske HMS-arbeidet innen ulykkesforebygging er riggen vår på opplæring innen vintersikkerhet for feltarbeid forsterket.

5. Vurdering av framtidsutsikter

Norge og verden står overfor store klima- og miljøutfordringer fremover. Vi skal omstille Norge til å bli et lavutslippssamfunn, ivareta økosystemene og redusere tap av naturmangfold, stanse plastforurensning og spredning av miljøgifter og utvikle en mer sirkulær økonomi. Rollen vår som kunnskapsleverandør, myndighetsutøver og rådgiver er viktig på veien dit.

I 2022 brøt det ut krig i Europa. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen utfordrer sikkerhetsarbeidet vårt, og vi vil prioritere IT-sikkerhet og beredskap enda høyere fremover. I året som gikk har vi også opplevd energikrise i Europa, med økte priser og økt behov for kraft. I årene som kommer vil det være et enormt behov for ny kraft for å nå klimamålene, blant annet gjennom elektrifisering av landbasert industri, petroleumssektor og transport. Utbygging av økt kapasitet og effekt, både sol-, vind- og vannkraft, vil kunne medføre en rekke miljørelaterte utfordringer hvor vi vil få oppgaver knyttet til både kunnskapsgrunnlag og virkemidler. En sentral utfordring for samfunnet vårt fremover vil være å bygge ut tilstrekkelige mengder fornybar energi samtidig som vi også tar hensyn til naturmangfold.

Vi opplever økt bevissthet i samfunnet om at verden må løse en klimakrise og en naturkrise samtidig. Vi må i større grad ta hensyn til sammenhengene mellom naturmangfold og klima i arbeidet vårt. Fremover blir det avgjørende å utvikle flere virkemidler og tiltak som både kan redusere klimagassutslipp, tilpasse samfunnet til et klima i endring og hindre tap av natur og ivareta naturmangfold på samme tid.

På veien til et mer bærekraftig samfunn vil det vokse frem ny grønn næringsaktivitet på land og til havs: hydrogen, havvind, batteri, CCS, grønn skipsfart, havbruk, turisme mm. Vi må bidra til å fremskaffe nødvendig kunnskap om miljøutfordringene ved de nye næringene, og stimulere til å få frem ny teknologi blant annet gjennom vår kravstilling. Skjønnsmessige avveininger mellom til dels motstridende hensyn vil alltid være en krevende del av myndighetsutøvelsen vår.

EUs grønne giv vil fortsette å prege norsk klima- og miljøpolitikk i årene fremover. Hele den store lovpakken som skal sikre at EU når klima- og miljømålene sine blir trolig vedtatt i første halvår av 2023 – og nesten alt skal gjennomføres i Norge. EUs grønne giv er en bred og omfattende klima- og miljøstrategi som skal redusere klimagassutslipp, beskytte naturen og sikre økt ressurseffektivitet. Flere miljøutfordringer skal løses på samme tid, og naturbaserte løsninger står sentralt. Samtidig skal den grønne giv gi rettferdig omstilling og bidra til økonomisk vekst og bedring av folks helse og livskvalitet. Mye av det kommende regelverket blir bindende for Norge gjennom EØS-avtalen. EUs grønne giv vil gi betydelig miljøforbedringer og kreve omfattende regelverksutvikling og innsats fra oss i årene som kommer.

Klima

Målet om å kutte klimagassutslippene med 50–55 prosent innen 2030 og 90-95 prosent innen 2050 innebærer en enorm samfunnsomstilling. Det er svært kort tid og betydelig avstand til

måloppnåelse. Omstilling for å redusere utslippene og øke opptaket berører alle sektorer. Vi har en stadig viktigere oppgave i å følge opp helheten i dette i samarbeid med andre sektorer. Framover vil det bli behov for betydelig innsats fra oss i arbeidet med videreutvikling av et dekkende og helhetlig kunnskapsgrunnlag om tiltak og virkemidler for å belyse mulige utslippsreduksjoner. Vi forventer også behov for å forvalte nye og forsterkede virkemidler for å utløse utslippskutt.

Fremover vil EUs klimapakke (Fit for 55) kreve innsats med å følge opp nye virkemidler, blant annet å utvide dagens kvotesystem til å innlemme skip, og også følge opp kvotesystem for bygg og veitransport - i tillegg til en rekke andre nye reguleringer for å redusere utslippene utenfor kvotesystemet.

Klimaendringenes realitet blir stadig mer konkrete og følbare for mange sektorer og samfunnsområder, og vår rolle som koordinator for klimatilpasning vil trolig kreve mer av oss framover. Naturbaserte løsninger vil få en viktig rolle både for klimatilpasning og reduserte klimagassutslipp og for blant annet naturmangfold og friluftsliv. Klimaendringenes betydning for naturmangfoldet blir også stadig tydeligere.

Naturmangfold

På partsmøtet i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i 2022 forhandlet verdens land frem nye globale mål for natur. Montreal/Kunming-avtalen skal sikre en snuoperasjon når det gjelder naturtap og sette verden på rett spor for å løse naturkrisen. Avtalen vil kreve betydelig innsats i årene som kommer. I 2024 skal regjeringen legge frem en handlingsplan for å følge opp avtalen, i form av en stortingsmelding. Dette vil kunne innebære både ny politikk og behov for nytt kunnskapsgrunnlag – oppgaver som vil involvere oss.

Vi søker å utvikle oss i retning av mer økosystembasert forvaltning og vri fokus fra enkeltarter og -områder til mer helhetlig blick på sammenhengene i naturen slik at vi mer treffsikkert kan rette innsatsen mot å ta vare på de helt grunnleggende økosystemene og økosystemtjenestene og den mest truede naturen. Det medfører en gradvis dreining av kunnskapsinnhenting og utforming av virkemidler og forsterket behov for tverrsektoriell innsats. Å få på plass helhetlige forvaltningsplaner med menyer for tiltak, også for de terrestriske økosystemene slik vi har for vann og hav, blir viktig for å tilrettelegge for helhetlig tverrsektoriell innsats for bedre ivaretagelse av økosystemene.

Vi har i dag for lite heldekkende god kunnskap om omfang, utredelse og tilstand for økosystemene, og for liten kunnskap om hva som går tapt. Det er behov for å utvikle et godt naturregnskap som også synliggjør kostnadene ved å forbruke natur. Vi har satt fullt trøkk på dette arbeidet, og i løpet av 2023 skal vi lage et førstegenerasjons naturregnskap. Arbeidet med å utvikle et naturregnskap for Norge er krevende og vil måtte pågå i mange år fremover. Vi må klare å få til et naturregnskap som gir forvaltningsnytte både nasjonalt og helt ned til lokalt nivå, og som tilfredsstillende kommerende internasjonale rapporteringsforpliktelser om dette.

De nye målene i naturavtalen om 30 prosent vern forsterker behovet for supplerende vern i Norge for å få et mer representativt vern, og især behov for å øke marint vern. Gjenstående arbeid med å opprette verneområder på land bør rettes inn mot å sikre et nettverk av områder som er representative og robuste mot effekter av klimaendringer. Det er et utviklingsbehov for å se vern av områder i sammenheng med andre arealvirkemidler, særlig når det gjelder arbeidet med trua natur. Verneområdene er også en viktig ressurs for friluftsliv og naturbasert reiseliv.

Vi er nå inne i FNs tiår for naturrestaurering. Både arbeidet med nye mål for restaurering i Naturavtalen, med mål om 30 prosent restaurering av forringet natur, og EUs politikk for naturrestaurering, synliggjør en intensjon og en ambisjon internasjonalt for restaurering av natur som et viktig virkemiddel i areal-, naturmangfold- og klimapolitikk. Naturrestaurering er en tung trend som også vil påvirke norsk miljøforvaltning og virkemiddelbruk. Det er behov for økt innsats og forsterkede virkemidler dersom målene skal nås.

Situasjonen for villrein er bekymringsfull med sykdom (skrantesjuka) og utfordringer med tilgang på arealer og forstyrrelser. Den viktigste forutsetningen for å kunne ta vare på villreinen, er å sikre leveområder av tilstrekkelig størrelse og kvalitet. Vi er også bekymret for økende trussel fra fremmede arter, og fremover vil blant annet arbeidet for å hindre spredning av pukellaks og havnespy i Norge bli viktig.

I tiden fremover må kommunene jobbe godt planmessig og naturvennlig i sin tilrettelegging for hverdagsfriluftslivet for å skape flere grønne tilfluktsrom, og vårt veiledningsansvar overfor kommunene må bidra også til dette. Naturbasert reiseliv er en næring i sterk vekst, og berører vårt ansvar for friluftsliv og verneområder. Dialog og samarbeid med de aktørene som har ansvar for utviklingen og reguleringen av reiselivet blir viktig for å ivareta natur- og klimahensyn.

Forurensning og sirkulær økonomi

Gjennom felles europeisk regelverk og utvikling av nye krav for industrien om best tilgjengelig teknologi (BAT) fastsettes forpliktende utslippsnivå for en rekke bransjer og prosesser i hele EU. Revidert industriutslippsdirektiv innebærer både skjerpene miljøkrav og at flere bransjer blir inkludert. Hver enkelt sak må vurderes i lys av aktuelle resipienter og de enkelte anleggenes tekniske og økonomiske forutsetninger, og vil kreve økt innsats fra oss. Endringene gir samtidig likere konkurransevilkår i et felles marked.

Fremover er det behov for økt innsats for å redusere eutrofi. Norge henger etter med hensyn til avløpsforurensning, og forslag til revidert avløpsdirektiv vil forsterke behovet for styrket innsats på dette området. Det er også behov for forsterket innsats for å redusere avrenning fra jordbruket hvor landbruksmyndighetene har et hovedansvar, men hvor vi også har en viktig bidragsrolle. Vi avventer avklaring på forslag om endring av gjødselvereforskriften, som vil være et viktig bidrag for å redusere avrenning.

Innsatsen for å bekjempe farlige stoffer vil også stå sentralt fremover, og må skje gjennom fortsatt strenge utslippskrav og tydelige regelverk. En forutsetning for å lykkes er et bredt internasjonalt samarbeid i EU og globalt, som i økende grad rettes mot grupper av stoffer framfor enkeltstoffer. Arbeidet med å få på plass en global plastavtale er viktig, og vi ser fram til etableringen av det nye globale kunnskapspanelet for kjemikalier, avfall og forurensning. Spredningen av plast medfører ofte en miljøskade i seg selv, men fører trolig også til stor spredning av farlige stoffer, selv om kunnskapshullene her er store.

Vi har få virkemidler for å påvirke veksten i avfallsmengdene generelt, og målet om å frakoble avfallsveksten fra økonomisk vekst er svært vanskelig å oppnå. Gjennom EØS-avtalen kommer det helt nytt regelverk for sirkulær økonomi og økodesign av produkter som vesentlig vil bedre forutsetningene for bærekraftige produkter, mer bruk av sekundære råvarer, produkter med lenger levetid som er mer reparerbare og lettere å gjenvinne. Dette vil gi vesentlige miljøforbedringer etter hvert som regelverket rulles ut. Arbeidet vil kreve mye, både ny lov og en rekke nye underliggende forskrifter, behov for mer tverrsektoriell innsats og økt innovasjonstakt i både privat og offentlig sektor.

På tvers av miljøområdene

Kommunene forvalter 83 prosent av landets arealer gjennom plan- og bygningsloven. Hvordan dette ansvaret forvaltes er helt avgjørende for mulighetene til å nå flere av miljømålene – både innenfor natur, klima, forurensning og friluftsliv. Utvikling av heldekkende kart over økosystemene og et naturregnskap vil bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget i arealpolitikken. Kommunene har stor frihet og ansvar i arealpolitikken, og vi mener det er behov for sterke politiske signaler i arealpolitikken dersom det skal være mulig å nå klima- og naturmålene. Vi må fremover øke innsatsen for å bidra til at kommunene i større grad er kjent med og selv ivaretar miljøhensyn gjennom sin arealplanlegging.

Kommunesektoren er viktig i klima- og miljøpolitikken. Kommunene er førstelinjetjenesten i oppfølging av nasjonal politikk på mange av våre fagområder. Det er derfor viktig at de har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse om sin rolle i dette arbeidet, og at vi og statsforvalterne fremover i enda større grad klarer å legge til rette for at de blir i stand til å utføre dette arbeidet på en god måte gjennom god veiledning og et godt kunnskapsgrunnlag.

Forslaget om et revidert miljøkriminalitetsdirektiv har som formål å følge opp ambisjonene i EUs grønne giv. Også miljøkriminalitetsmeldingen trekker i retning av økt innsats for å forebygge og sanksjonere brudd på miljøregelverket. Vi har snaut med tilsynsressurser når vi ser de økte tilsynsoppgavene som ligger foran oss. Vi vil i årene som kommer ha økt fokus på treffsikker innsats for å redusere miljøkriminalitet og bidra til økt kunnskap, forståelse og engasjement for å forebygge miljøkriminalitet.

Det internasjonale arbeidet legger mange rammer for framtidig miljøpolitikk og det blir stadig viktigere at vi er til stede og fremmer norske standpunkt og interesser.

Miljøvernpolitikken blir stadig mer integrert i andre samfunnsområder. Behovet for sektorsamarbeid er økende, og det er et økende behov for at andre sektormyndigheter forvalter miljøkrav. Vi i miljømyndighetene kan ikke gjøre det alene.

Vi skal i årene som kommer sette stadig flere klima- og miljøpolitiske virkemidler ut i livet. Offentlig sektor har samtidig krav på seg om å effektivisere driften. Utviklingen i omverdenen går fort og det bidrar til at direktoratet raskere enn før må tilpasse seg endringer. Kunstig intelligens og særlig tekstgenerering er i rask fremvekst. Den raske teknologiutviklingen gir behov for å jobbe målrettet med kompetanseutvikling for ansatte i direktoratet. Vi må ta ny teknologi i bruk på en måte som gir gode arbeidsprosesser med høy kvalitet, og som frigjør ressurser i organisasjonen til høyt prioriterte oppgaver.

Et stramt lønnsbudsjett gjør at vi er færre ansatte til å utføre den økende mengden oppgaver. Vi jobber hele tiden for å effektivisere innsatsen, og vi fortsetter å utvikle gode digitale tjenester som forbedrer arbeidsprosesser internt og gjør det enklere for brukerne våre. Med vedvarende økte løpende forvaltningsoppgaver og reduserte budsjetter er vi bekymret for kapasiteten vår til å utføre de mange, økende og ulike oppgavene vi har. Vi har satt i gang et arbeid for å vurdere eventuelt bortfall av oppgaver - hva som er "minst kritisk å la være å gjøre" for å kunne frigjøre ressurser til nye og høyere prioriterte oppgaver.

Kunnskapsbasert forvaltning er viktigere enn noen gang. Økende polarisering i den offentlige debatten, mange konfliktsaker og spredning av innhold som er misvisende eller direkte feil er en klar trend. Dette forsterkes av et fragmentert mediebilde med økt bruk av sosiale medier. Myndighetsinstitusjoner har ikke automatisk den samme troverdigheten som tidligere i offentligheten. Vi har ambisjoner om å være den beste kilden til miljøkunnskap. Skal vi kunne møte de endringene som skjer i måten folk skaffer seg informasjon på, må vi bli stadig mer fleksible i hvordan vi kommuniserer.

6. Ledelseskommentar årsregnskapet 2022

6.1 Formål

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har om lag 700 faste stillinger fordelt på våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) som er lokalisert 58 steder i landet. I tillegg kommer faste stillinger knyttet til oppgaver vi utfører for andre etater i miljøforvaltningen.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Våre viktigste funksjoner er å skaffe og formidle miljøinformasjon, utøve og iverksette forvaltningsmyndighet, styre og veilede regionalt og kommunalt nivå, gi faglige råd og delta i internasjonalt miljøarbeid.

Miljødirektoratet fører regnskap etter kontantprinsippet, slik det kommer frem i prinsippnoten til årsregnskapet. Årsregnskapet utgjør del VI av årsrapporten til Miljødirektoratet.

6.2 Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet, og retningslinjer fra Klima- og miljødepartementet. Regnskapet gir et dekkende bilde av Miljødirektoratets disponible midler, regnskapsførte utgifter, eiendeler og gjeld.

6.3 Vurderinger av vesentlige forhold

I 2022 har Miljødirektoratet disponert tildelinger på utgiftssiden, over kap. 1420 og 1425 på mer enn 7,7 mrd. kroner. I tillegg har direktoratet mottatt tildelinger over kap. 1400, 1410 og 1482 (Klima- og miljødepartementet) på til sammen 444 mill. kroner, og tildeling over kap. 1140 og 1141 (Landbruks- og matdepartementet) på 95,1 mill. kroner. Samlet er disponible midler økt med over 18 prosent fra 2021. En vesentlig årsak til den store økningen er økte utgifter til CO₂-kompensasjon for industrien.

Artskontorrapporteringen viser netto rapporterte utgifter til drift og investeringer (eksklusive utbetalinger av tilskudd) tilsvarende 1,99 mrd. kroner i 2022.

Kostnader til tjenestekjøp i ulike fagprosjekter som Miljødirektoratet er ansvarlig for utgjør om lag 855 mill. kroner.

Investerings- og finanskostnader utgjør til sammen 438,6 mill. kroner, og er knyttet til statlig erverv av friluftsområder, fylkesvise verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og marint vern.

Kostnader til lønn, sosiale utgifter og andre ytelser utgjorde 636,2 mill. kroner etter fratrukk av sykepengerefusjoner og andre offentlige refusjoner.

Regnskapsført på kapittel 1420 post 01 er 771,1 mill. kroner. Justert for merinntektsfullmakt viser posten et mindreforbruk på 5,3 mill. kroner, tilsvarende 0,7 prosent av tildelte midler og vesentlig mindre enn tidligere år.

Knappere driftsrammer som følge av byråkratiserings- og effektiviseringskutt i tillegg til kutt i reisekostnader, voksende IT- kostnader og lønns- og prisstigning som er høyere enn det som kompenseres på rammen, innebærer at Miljødirektoratet kontinuerlig jobber med å effektivisere egen drift, tilpasse bemanningen og omstille organisasjonen.

Kap. 1420 post 23 består av inntektsfinansierte utgifter. Miljødirektoratet har regnskapsført 96,1 mill. kroner, mens statsforvalterne har regnskapsført 39,9 mill. kroner på posten. Norsk Polarinstitutt har regnskapsført 1,4 mill. kroner. Samlet mindreforbruk på posten er 17,8 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes redusert aktivitet i oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, og må ses i sammenheng med mindreinntektene knyttet til gebyrer og internasjonal aktivitet.

På kap. 1420 post 21 er det i 2022 et mindreforbruk på 10,1 mill. kroner, tilsvarende 3,2 prosent av bevilgningen. Årsaken til mindreforbruket er en kombinasjon av forsinkelser i arbeid hos Statsforvalter og hos nasjonalpark- og verneområdestyrene, i tillegg til redusert framdrift i enkeltprosjekter og forskyvninger i utbetalingstidspunkt.

Kap. 1420 post 22 viser et mindreforbruk på 12,9 mill. kroner, tilsvarende 4,4 prosent av bevilgningen. Mindreforbruket er i hovedsak knyttet til forsinket fremdrift i enkeltprosjekter.

Miljødirektoratet disponerer betydelige beløp til tiltak i verneområder og statlig erverv av friluftsområder, fylkesvise verneplaner, nytt vern, nasjonalparker, skogvern og marint vern. Disponible midler, inklusive overføringer fra 2021, på postene utgjør til sammen 655,6 mill. kroner, der tiltak i verneområder utgjør 97,3 mill. kroner og midler til skogvern utgjør 436,9 mill. kroner. I 2022 har Miljødirektoratet regnskapsført 479,3 mill. kroner på disse postene, mens statsforvalterne har brukt 117,8 mill. kroner. I sum er 89 prosent av disponible midler i 2022 benyttet. Det er en nedgang på sju prosentpoeng fra 2021. Mindreforbruket på postene skyldes at mange av prosessene som involverer kommuner og ulike grunneiere er svært tidkrevende, noe som har medført uforutsette forsinkelser i utbetalingene. Kompliserte eierforhold, uenighet om prinsippene for erstatningsutmåling og krevende forhandlinger påvirker fremdriften i stor

grad. Gjennomføring av tiltak som skjøtsel og tilrettelegging i verneområdene er også noe forsinket.

Miljødirektoratet hadde i 2022 en bevilgning inkl. overføringer fra 2021 på 144 mill. kroner til opprydding i forurenset bunn og sjøgrunn, i tillegg til en fullmakt til å inngå forpliktelser for utbetaling i senere år på 156,6 mill. kroner. Av samlet bevilgning ble det utbetalt 91,2 mill. kroner, og vi fikk en innbetaling på 16,5 mill. kroner. Midlene er benyttet til undersøkelser, tiltaksplanlegging, prosjektledere og tiltak i forurenset sjøbunn (81 mill. kroner) og forurenset grunn (10,2 mill. kroner). Av de 81 mill. kroner brukt på forurenset sjøbunn er 58 mill. kroner benyttet til oppryddingstiltak i Hammerfest og Bergen. At posten har et mindreforbruk på 69,3 mill. kroner skyldes forsinket fremdrift i tiltakene i Hammerfest og Bergen, i tillegg til utsettelse, forsinkelser og reduserte kostnader i en rekke andre mindre oppryddingsprosjekter. Vi fikk også innbetalt refusjon for kostnader knyttet til flommen i Ottavassdraget i 2018.

Miljødirektoratet disponerer om lag 5,5 mrd. kroner over en rekke tilskuddsposter (i tillegg til tilskuddspostene knyttet til oppryddingsformål) på kap. 1420. De største tilskuddspostene er

- post 61 Tilskudd til klimatilpasningstiltak
- post 72 Erstatninger for beitedyr tatt av rovvilt (overslagsbevilgning)
- post 73 Tilskudd til rovvilttiltak
- post 74 CO₂- kompensasjonsordning for industrien (overslagsbevilgning)
- post 75 Utbetaling av pant for bilvrak (overslagsbevilgning)
- post 76 Refusjonsordninger (overslagsbevilgning)
- post 78 Tilskudd til friluftsføremål
- post 85 Naturinformasjonssenter

Miljødirektoratet har gitt tilskudd for 4,5 mrd. kroner over kap. 1420, mens Statsforvalteren har gitt tilskudd for 256,2 mill. kroner. I tillegg har Skatteetaten, som administrerer bilvrakordningen, utbetalt 386,8 mill. kroner.

Miljødirektoratet disponerer 15,3 mill. kroner over kap. 1425, Fisketiltak. Midlene er i hovedsak tilskuddsmidler, og finansieres ved avgifter på fiske. Midlene er nesten fullt ut benyttet, og Miljødirektoratet og Statsforvalteren har gitt tilskudd for henholdsvis 6 mill. kroner og 9 mill. kroner.

Se note B for nærmere beregning av overføringer og andre etaters belastninger på Miljødirektoratets kapitler og poster.

6.4 Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen reviderer årsregnskapet for Miljødirektoratet. Resultatet av revisjonen vil bli rapportert i form av en revisjonsberetning innen 1. mai 2023. Denne vil bli publisert på Miljødirektoratets hjemmesider når den foreligger.

6.5 Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskapet for Miljødirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Miljødirektoratet er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

6.6 Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Miljødirektoratet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Miljødirektoratet har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva direktoratet har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser Miljødirektoratet står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra direktoratet selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsrapporteringen.

6.7 Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Miljødirektoratet har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Miljødirektoratet har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser note 9 til artskontorrapporteringen "Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen" bokførte tall fra Miljødirektoratets kontospesifikasjon i kolonnen "Spesifisering av bokført avregning med statskassen". Noten viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

6.8 Bevilgnings- og artskontorrapportering 2022

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2022							
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2022	Merutgift (-) og mindretgift
1140	Høstbare viltressurser	01	Driftsutgifter	A,B	16 428 000	10 680 168	5 747 832
1140	Høstbare viltressurser	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	33 015 000	31 495 771	1 519 229
1140	Høstbare viltressurser	71	Tilskudd til viltformål	A,B	39 954 000	32 731 105	7 222 895
1141	Høstbare viltressurser	23	Jegerprøve m.m.	A,B	3 701 000	4 525 737	-824 737
1141	Høstbare viltressurser	75	Organisasjoner - høstbare viltressurser	A, B	2 028 000	2 028 000	0
1400	Klima- og miljødepartementet	01	Driftsutgifter	A,B	750 000	746 598	3 402
1400	Klima- og miljødepartementet	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	27 000 000	23 666 147	3 333 853
1400	Klima- og miljødepartementet	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak	A,B	30 050 000	26 646 265	3 403 735
1410	Miljøforskning og miljøovervåking	21	Miljøovervåking	A,B	383 428 000	355 291 864	28 136 136
1410	Miljøforskning og miljøovervåking	23	MAREANO	A,B	2 060 000	2 048 045	11 955
1420	Miljødirektoratet	01	Driftsutgifter	A,B	769 101 000	771 076 609	-1 975 609
1420	Miljødirektoratet	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	316 820 000	201 507 298	115 312 702
1420	Miljødirektoratet	22	Statlige vannmiljøtiltak	A,B	293 091 000	183 054 998	110 036 002
1420	Miljødirektoratet	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet	A,B	155 208 000	96 106 581	59 101 419
1420	Miljødirektoratet	30	Statlig erverv, båndlegging av friluftsområder	A,B	28 288 000	19 144 009	9 143 991
1420	Miljødirektoratet	31	Tiltak i verneområder	A,B	97 341 000	9 093 923	88 247 077
1420	Miljødirektoratet	32	Statlig erverv, fylkesvise verneplaner	A,B	7 575 000	2 314 824	5 260 176
1420	Miljødirektoratet	33	Statlig erverv, nytt vern	A,B	4 385 000	2 325 935	2 059 065
1420	Miljødirektoratet	34	Statlig erverv, nasjonalparker	A,B	12 694 000	9 940 381	2 753 619
1420	Miljødirektoratet	35	Statlig erverv, nytt skogvern	A,B	436 856 000	435 255 910	1 600 090
1420	Miljødirektoratet	36	Statlig erverv, marint vern	A,B	4 910 000	32 048	4 877 952
1420	Miljødirektoratet	37	Skogplanting	A,B	4 000 000	100 000	3 900 000
1420	Miljødirektoratet	38	Restaurering av myr	A,B	59 550 000	1 129 998	58 420 002
1420	Miljødirektoratet	39	Oppryddingstiltak	A,B	12 483 000	(13 497 929)	25 980 929
1420	Miljødirektoratet	60	Tilskudd for å ivareta naturmangfold i kommuneplaner	A,B	3 026 000	2 726 000	300 000
1420	Miljødirektoratet	61	Tilskudd til klimatilpasningstiltak	A,B	188 229 000	145 863 582	42 365 418
1420	Miljødirektoratet	62	Tilskudd til grønn skipsfart	A,B	60 304 000	47 188 387	13 115 613
1420	Miljødirektoratet	63	Returordning for kasserte fritidsbåter	A,B	100 000	-	100 000
1420	Miljødirektoratet	64	Skrantesykeprøver fra fallvilt	A,B	1 200 000	1 275 300	-75 300
1420	Miljødirektoratet	66	Tilskudd til kommuner for å bedre tilgangen til strand	A,B	3 000 000	1 937 568	1 062 432
1420	Miljødirektoratet	69	Oppryddingstiltak	A,B	130 984 000	74 712 989	56 271 011
1420	Miljødirektoratet	70	Tilskudd til vannmiljøtiltak	A,B	68 720 000	59 718 796	9 001 204
1420	Miljødirektoratet	72	Erstatning for beitedyr tatt av rovilt	A,B	144 548 000	53 821	144 494 179
1420	Miljødirektoratet	73	Tilskudd til rovilttiltak	A,B	88 728 000	18 492 038	70 235 962
1420	Miljødirektoratet	74	CO2- kompensasjonsordning for industrien	A,B	3 700 000 000	3 540 706 848	159 293 152
1420	Miljødirektoratet	75	Utbetaling av pant for bilvrak	A,B	523 500 000	58 067 620	465 432 380
1420	Miljødirektoratet	76	Refusjonsordninger	A,B	207 500 000	210 084 478	-2 584 478
1420	Miljødirektoratet	77	Ymse organisasjoner og stiftelser	A,B	16 843 000	16 843 000	0
1420	Miljødirektoratet	78	Friluftformål	A,B	189 255 000	183 051 253	6 203 747
1420	Miljødirektoratet	79	Oppryddingstiltak	A,B	550 000	120 000	430 000
1420	Miljødirektoratet	81	Verdensarvområde, kulturlandskap og verdiskaping	A,B	70 626 000	59 501 605	11 124 395
1420	Miljødirektoratet	82	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte naturtyper	A,B	46 064 000	2 318 000	43 746 000
1420	Miljødirektoratet	83	Tilskudd til tiltak mot fremmede organismer	A,B	4 219 000	4 217 560	1 440
1420	Miljødirektoratet	84	Internasjonalt samarbeid	A,B	5 651 000	5 160 519	490 481
1420	Miljødirektoratet	85	Naturinformasjonssenter	A,B	86 528 000	85 959 688	568 312
1425	Vilt- og fisketiltak	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	300 000	297 702	2 298
1425	Vilt- og fisketiltak	70	Tilskudd til fiskeformål	A,B	14 980 000	5 980 000	9 000 000
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak	01	Driftsutgifter	A,B	750 000	522 496	227 504
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdi	01	Driftsutgifter			217 623 542	
Sum utgiftsført					8 296 321 000	6 949 867 075	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling *	Regnskap 2022	Merinntekt og mindreinntekt (-)
4141	Høstbare viltressurser	01	Jegerprøve, gebyr m.m.		3 701 000	4 661 949	960 949
4420	Miljødirektoratet	01	Oppdrag og andre diverse inntekter		8 028 000	15 331 029	7 303 029
4420	Miljødirektoratet	04	Gebyr, forurensningsområdet		49 270 000	50 033 893	763 893
4420	Miljødirektoratet	06	Gebyr, fylkenes miljøvernordninger		43 295 000	39 622 640	-3 672 360
4420	Miljødirektoratet	07	Gebyr, kvotesystemet		5 980 000	4 884 733	-1 095 267
4420	Miljødirektoratet	09	Internasjonale oppdrag		47 878 000	30 649 148	-17 228 852
4420	Miljødirektoratet	40	Salg av festetomter i statlig sikrede friluftsområder		11 000 000	9 979 326	-1 020 674
5576	Sektoravgifter under LMD	72	Jeger- og fellingsavgifter		92 000 000	92 000 000	0
5578	Sektoravgifter under KLD	72	Fiskeravgifter		16 264 000	16 264 000	0
3640	Arbeidstilsynet	04	Kjemikaliekontroll			3 097 464	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse			2 922 181	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift			79 377 293	
Sum inntektsført					277 416 000	348 823 656	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						6 601 043 419	
Kapitalkontoer							
60050201	Norges Bank KK/innbetalinger					352 803 868	
60050202	Norges Bank KK/utbetalinger					(6 958 449 759)	
714415	Endring i mellomværende med statskassen					4 602 472	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
Konto	Tekst				2022	2021	Endring
714415	Mellomværende med statskassen				-39 999 099	-44 601 571	4 602 472

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
114001	599 000	15 829 000	16 428 000
114021	1 332 000	31 683 000	33 015 000
114071	3 176 000	36 778 000	39 954 000
114123		3 701 000	3 701 000
114175		2 028 000	2 028 000
140001		750 000	750 000
140021		27 000 000	27 000 000
140076		30 050 000	30 050 000
141021	7 739 000	375 689 000	383 428 000
141023		2 060 000	2 060 000
142001	30 520 000	738 581 000	769 101 000
142021	16 787 000	300 033 000	316 820 000
142022	8 642 000	284 449 000	293 091 000
142023	0	155 208 000	155 208 000
142030	1 397 000	26 891 000	28 288 000
142031	3 922 000	93 419 000	97 341 000
142032	5 840 000	1 735 000	7 575 000
142033	166 000	4 219 000	4 385 000
142034	5 726 000	6 968 000	12 694 000
142035	1 129 000	435 727 000	436 856 000
142036	4 910 000	0	4 910 000
142037	4 000 000	0	4 000 000
142038	18 460 000	41 090 000	59 550 000
142039		12 483 000	12 483 000
142060*		3 026 000	3 026 000
142061	22 291 000	165 938 000	188 229 000
142062	7 147 000	53 157 000	60 304 000
142063		100 000	100 000
142064		1 200 000	1 200 000
142066		3 000 000	3 000 000
142069	48 322 000	82 662 000	130 984 000
142070	6 815 000	61 905 000	68 720 000
142072		144 548 000	144 548 000
142073	9 153 000	79 575 000	88 728 000
142074		3 700 000 000	3 700 000 000
142075		523 500 000	523 500 000
142076		207 500 000	207 500 000
142077		16 843 000	16 843 000
142078	9 457 000	179 798 000	189 255 000
142079	100 000	450 000	550 000
142081	2 099 000	68 527 000	70 626 000
142082	2 145 000	43 919 000	46 064 000
142083	115 000	4 104 000	4 219 000
142084		5 651 000	5 651 000
142085	1 727 000	84 801 000	86 528 000
142521		300 000	300 000
142570	237 000	14 743 000	14 980 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
114001		5 747 832	(4 973 245)	774 587		774 587	791 450	774 587
114021		1 519 229	-	1 519 229		1 519 229	1 584 150	1 519 229
114071	"kan overføres"	7 222 895	(6 476 154)	746 741		746 741	75 056 000	746 741
114123		(824 737)	-	(824 737)	960 949	136 212	185 050	136 212
114175		-	-	-				
140001		3 402	-	3 402				
140021		3 333 853	(2 497 728)	836 125				
140076		3 403 735	-	3 403 735				
141021		28 136 136	(27 800 480)	335 656				
141023		11 955	-	11 955				
142001		(1 975 609)	(1 797)	(1 977 406)	7 303 029	5 325 623	36 929 050	5 325 623
142021		115 312 702	(105 182 493)	10 130 209		10 130 209	15 001 650	10 130 209
142022		110 036 002	(97 173 681)	12 862 321		12 862 321	14 222 450	12 862 321
142023		59 101 419	(41 276 439)	17 824 980	(20 137 319)	(2 312 339)	7 760 400	-
142030	"kan overføres"	9 143 991	-	9 143 991		9 143 991	57 058 000	9 143 991
142031	"kan overføres"	88 247 077	(80 092 494)	8 154 583		8 154 583	183 838 000	8 154 583
142032	"kan overføres" **	5 260 176	-	5 260 176		5 260 176	7 575 000	5 260 176
142033	"kan overføres"	2 059 065	(300 000)	1 759 065		1 759 065	5 569 000	1 759 065
142034	"kan overføres"	2 753 619	-	2 753 619		2 753 619	11 021 000	2 753 619
142035	"kan overføres" **	1 600 090	(191 000)	1 409 090		1 409 090	870 828 000	1 409 090
142036	"kan overføres"	4 877 952	(4 125 495)	752 457		752 457	-	-
142037	"kan overføres"	3 900 000	-	3 900 000		3 900 000	4 000 000	3 900 000
142038	"kan overføres"	58 420 002	(33 050 693)	25 369 309		25 369 309	69 640 000	25 369 309
142039	"kan overføres", "kan nyttes under postene 69 og 70"	25 980 929	(13 347 444)	12 633 485		12 633 485	24 966 000	12 633 485
142060		300 000	-	300 000				
142061	"kan overføres"	42 365 418	-	42 365 418		42 365 418	275 182 000	42 365 418
142062	"kan overføres"	13 115 613	-	13 115 613		13 115 613	77 677 000	13 115 613
142063		100 000	-	100 000				
142064		(75 300)	-	(75 300)				
142066		1 062 432	-	1 062 432				
142069	"kan overføres", "kan nyttes under postene 39 og 40"	56 271 011	-	56 271 011		56 271 011	154 924 000	56 271 011
142070	"kan overføres"	9 001 204	(2 766 760)	6 234 444		6 234 444	104 697 000	6 234 444
142072	"overslagsbevilgning"	144 494 179	(140 500 522)	3 993 657				
142073	"kan overføres"	70 235 962	(64 295 604)	5 940 358		5 940 358	151 901 000	5 940 358
142074		159 293 152	-	159 293 152				
142075	"overslagsbevilgning"	465 432 380	(386 803 750)	78 628 630				
142076	"overslagsbevilgning"	(2 584 478)	-	(2 584 478)				
142077		-	-	-				
142078	"kan overføres"	6 203 747	-	6 203 747		6 203 747	357 574 000	6 203 747
142079	"kan overføres", "kan nyttes under postene 39 og 40"	430 000	-	430 000		430 000	900 000	430 000
142081	"kan overføres", "kan nyttes under post 21"	11 124 395	(5 642 701)	5 481 694		5 481 694	136 200 000	5 481 694
142082	"kan overføres"	43 746 000	(42 556 829)	1 189 171		1 189 171	86 725 000	1 189 171
142083	"kan overføres"	1 440	-	1 440		1 440	8 104 000	1 440
142084		490 481	(498 000)	(7 519)				
142085	"kan overføres"	568 312	-	568 312		568 312	177 627 000	568 312
142521		2 298	-	2 298		2 298	15 000	2 298
142570	"kan overføres"	9 000 000	(8 970 220)	29 780		29 780	30 503 000	29 780
148201		227 504	-	227 504				
			(1 068 523 529)					

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Miljødirektoratet har mottatt en belastningsfullmakt på inntektspost fra Arbeidstilsynet. Fullmakten gjelder kap. 3640 post 04, og 3 097 464 er belastet posten.

Tildelinger på andre kapitler enn etatens egne

Miljødirektoratet har mottatt tildelinger på kap. 1400, 1410 og 1482. Der det er mindreforbruk, vil Klima- og miljødepartementet beregne overførbare beløp.

Miljødirektoratet har også mottatt tildelinger fra Landbruks- og matdepartementet, over kap. 1140, postene 01, 21, og 71, og kap. 1141 postene 23 og 75. Tabellen ovenfor viser beregning av overførbart beløp, og LMD vil søke om overføring til 2023.

Avgitte belastningsfullmakter

Det er gitt belastningsfullmakter til andre etater og tildelt midler til statsforvaltere på Miljødirektoratets poster for totalt 1 172 818 128 kroner. På disse er det utgiftsført 1 068 523 529 kroner. Direktoratets mer-/ mindreutgifter er korrigert for utgifter ført av andre.

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Miljødirektoratet har fullmakt til å overskride kap. 1420 post 01 mot tilsvarende merinntekter på kap. 4420 post 01. Videre har Miljødirektoratet fullmakt til å overskride kap. 1420 post 23 mot tilsvarende merinntekt på postene 04, 06, og 09.

I 2022 var det merinntekt på 7 303 029 kroner på kap. 4420 post 01. Denne er inkludert i beregning av mulig overførbart beløp.

Kap. 4420 postene 04, 06 og 09 hadde en samlet mindreinntekt på 20 137 319 kroner, og er inkludert i beregnet overførbart beløp.

Stikkordet «kan overføres»

På poster med stikkordet "kan overføres" kan ubrukt bevilgning overføres til neste år.

Maks. overførbart beløp.

På driftspostene kan et beløp tilsvarende inntil 5% av bevilgningen overføres til neste år.

For poster med stikkordet "kan overføres" kan ubrukt bevilgning overføres til de to neste budsjettår. I praksis betyr det at maks. overførbart beløp er summen av siste to års bevilgning.

Ubrukte beløp på kap. 1420 postene 01, 21 og 22 er under grensen på 5%, og regnes som mulig overføring til 2023.

Ubrukt beløp under kap. 1420 post 23 er lavere enn korresponderende mindreinntekter, og dermed er det ikke beløp til overføring på posten.

Stikkordet «kan benyttes under»

Kap. 1420, postene 39, 69 og 79 ses i sammenheng, slik at grunnlag for overføring og maks. overførbart beløp ses i sammenheng. Dermed vil samlet restbeløp på de respektive postene kunne overføres til 2023.

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Poster med stikkordet "overslagsbevilgning" er ikke overførbare til neste år

Note 1 Innbetalinger fra drift	29.12.2022	31.12.2021
Innbetalinger fra gebyrer		
Gebyrer m.m. - driftsinntekt	79 600	33 600
Jegerprøvegebyr	4 661 949	3 752 960
EE-avfall	26 233	56 218
Gebyr eksport/import avfall	6 225 000	6 420 880
Deklarasjonsgebyr for farlig avfall	6 288 364	5 039 225
F-gass sertifikat kjøel, brann, motorvogn	5 772 286	3 934 370
F-gass sertifikat elektrisk utstyr	453 000	49 500
Konsesjoner	43 059 374	50 252 917
Flerdagstilsyn (Systemrevisjon)	7 594 600	4 220 000
Tilsyn inntil en dags varighet	13 285 740	10 636 460
Kjemiske stoffer*	3 539 959	5 879 403
Biocid oppføring	4 803 808	1 986 159
Biocid gebyrer	3 069 508	2 161 200
Biocid årsgebyr godkjente produkter	327 000	309 000
Adm.gebyr kvoteregister	12 700	294 383
Sum innbetalinger fra gebyrer	102 296 584	100 170 753
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra Norges forskningsråd	3 551 716	4 405 152
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	5 605 620	2 182 790
Tilskudd fra andre departement	-	490 891
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	-	144 626
Andre tilskudd og overføringer	1 968 446	5 650 215
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	11 125 783	12 873 673
Salgs- og leieinnbetalinger		
Salgsinntekt varer, avgiftspliktig	619	497
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	63 479	57 067
Salgsinntekt varer, avgiftsfri	10 640	11 970
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	25 323 405	20 004 308
Eksterne refusjonsinntekter	29 205	215 064
Inntekt felles adm.tjenester miljøforvaltningen	9 254 365	7 709 467
Leieinntekt fast eiendom, avgiftsfritt	48 795	58 837
Leieinntekter konferansesenter, avgiftsfritt	45 500	22 000
Annen leieinntekt, avgiftsfritt	12 470	7 719
Sum salgs- og leieinnbetalinger	34 788 479	28 086 928
Andre innbetalinger		
Annen driftsrelatert inntekt	9 979 326	1 992 957
Salgssum anleggsmidler, avgiftspliktig	26 200	-
Salgssum anleggsmidler, avgiftsfritt	8 350 863	1 356 774
Sum andre innbetalinger	18 356 389	3 349 731
Sum innbetalinger fra drift	166 567 235	144 481 086
* Andel krevd inn på vegne av andre er skilt ut i egen note 6		

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer		
	31.12.2022	31.12.2021
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	403 289 067	416 770 970
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	7 379 189	2 107 186
Infrastruktureiendeler	0	
Maskiner og transportmidler	11 558 805	13 143 223
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	11 169 675	5 529 002
Sum utbetaling til investeringer	433 396 736	437 550 381

Note 6 Driftsinntekter krevd inn på vegne av andre statlige virksomheter		
	31.12.2022	31.12.2021
Gebyrinntekt krevd inn for Arbeidstilsynet	3 097 464	5 144 477
Sum driftsinntekter krevd inn på vegne av andre statlige virksomheter	3 097 464	5 144 477

Note 7 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
	31.12.2022	31.12.2021
Tilbakeføring av jeger- og fellingsavgifter fra Viltfondet	92 000 000	90 780 000
Tilbakeføring av fiskeravgifter fra Statens fiskefond	16 264 000	18 254 000
Tilfeldige og andre inntekter konto 8480 (ref. kap. 5309, post 29 innte	1 879 487	2 090 867
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	110 143 487	111 124 867

Note 8 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
	31.12.2022	31.12.2021
Overføringer til andre statlige regnskaper	31 500 000	37 900 000
Tilskudd til kommuner	224 526 439	217 907 876
Tilskudd til fylkeskommuner	177 228 405	139 349 818
Tilskudd til ikke- finansielle foretak	4 032 796 084	3 021 749 690
Tilskudd til finansielle foretak	17 057 071	10 227 123
Tilskudd til husholdninger	9 735 000	9 848 000
Tilskudd til ideelle organisasjoner	95 430 905	98 687 174
Tilskudd til statsforvaltningen	50 000	1 480 000
Tilskudd til utlandet	400 000	2 185 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	4 588 723 904	3 539 334 682

Note 9 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen			
Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen			
	31.12.2022	31.12.2022	
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*			0
Obligasjoner			0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	13 926 191	0	13 926 191
Andre fordringer	18 160	18 160	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	55 042	55 042	0
<i>Sum</i>	13 999 393	73 202	13 926 191
Langsiktige gjeld			
Annen langsiktig gjeld	-15 259 889	-15 259 889	0
<i>Sum</i>	-15 259 889	-15 259 889	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-5 321 276	0	-5 321 276
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-24 277 775	-24 248 308	-29 467
Skyldige offentlige avgifter	-610 526	-554 584	-55 942
Annen kortsiktig gjeld	5 807 967	-9 519	5 817 486
<i>Sum</i>	-24 401 610	-24 812 412	410 802
Sum	-25 662 106	-39 999 099	14 336 993

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Sluppen,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet.

Vi jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Styringsparametere 2022

Tverrgående	2
Prioritering 1: Helheten i klima- og miljøpolitikken blir ivarettatt gjennom effektivt kunnskapsarbeid og bruk av strategisk viktige virkemidler	2
Prioritering 3: Styrket innsats mot miljøkriminalitet i tråd med Meld. St. 19 (2019-2020)	9
Prioritering 4: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra i arbeidet med bærekraftig finans, herunder klassifiseringssystemet for bærekraftige aktiviteter og bærekraftsrapportering	12
Naturmangfold	13
Prioritering 5: Bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn med sikte på gode og effektive beslutningsprosesser	13
Prioritering 6: Naturen blir forvaltet helhetlig, også på tvers av sektorer	16
Prioritering 7: Sikre flere arealer med natur	20
Prioritering 8: Bedre ivaretagelse av den mest truede naturen	23
Prioritering 9: Resultatet fra forhandlingene om nytt globalt rammeverk for natur er i tråd med norske prioriteringer	23
Prioritering 10: Å nå bestandsmålene for rovvilt og redusere tapene av beitedyr til rovvilt	23
Friluftsliv	25
Prioritering 11: Bedre tilgang til attraktive friluftsområder i og ved byer og tettsteder	25
Forurensning	27
Prioritering 12: Kjemikalier og miljøgifter globalt, i EU og nasjonalt er bedre regulert	27
Prioritering 13: Forurensningskilder som skaper eutrofiering/overgjødning er godt regulert	29
Prioritering 14: Styrket innsats for en mer sirkulær økonomi	29
Prioritering 15: Plastforurensning er bedre regulert	31
Klima	33
Prioritering 16: Godt kunnskapsgrunnlag som underlag for gode og effektive beslutningsprosesser for å oppfylle klimamålene	33
Prioritering 17: God oversikt over virkemidler på tvers av sektorer som bidrar til å redusere klimagassutslipp i tråd med klimamålene, og samspillet mellom disse	34
Prioritering 18: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å bidra i arbeidet med og vurdering av klimarisiko	36
Prioritering 19: En effektiv og samordnet innsats på tvers av sektorer for å sikre at Norge er forberedt på konsekvensene av klimaendringer	36
Polarområdene	38
Prioritering 20: Godt kunnskapsgrunnlag og effektiv virkemiddelbruk for å redusere samlet belastning på miljøet i polarområdene	38

Tverrgående

Prioritering 1: Helheten i klima- og miljøpolitikken blir ivaretatt gjennom effektivt kunnskapsarbeid og bruk av strategisk viktige virkemidler

1.1. Kommunene tar i større grad hensyn til viktige klima- og miljøinteresser i sin arealforvaltning

Vi har ingen statistikk som forteller om hvorvidt kommunene i større grad tar hensyn til miljø i sin arealplanlegging, men vi vet at statsforvalteren gjør en solid jobb med veiledning og er tidlig og tydelig inne i ulike kommunale planprosesser. Vår veiledning til statsforvalteren bidrar til dette, og gjennom statsforvalterens årsrapportering på innsigelsessaker til kommunale planer vil vi framover få bedre kunnskap om hvilke miljøfaglige områder som er de mest konfliktfylte i de ulike fylkene.

Vi ser imidlertid at plankapasiteten, lokalpolitiske prioriteringer av arealbruk, og til dels plankompetansen i mange kommuner, generelt gir grunn til bekymring. Miljøhensyn viker for ofte når kommunene avveier miljøhensyn opp mot andre samfunnsmessige hensyn. Dette, kombinert med Kommunal- og distriktsdepartementets sterke vektlegging av den kommunale selvråderetten i innsigelsessaker, gir grunn til bekymring til tross for statsforvalterens gode innsats med å veilede og rettlede kommunene tidlig i planprosessen. Vi arbeider for å gjøre det enda enklere og forståelig for kommunene å se hvilke klima- og miljøverdier det må tas særlige hensyn til i arealplanleggingen, og har flere tiltak som styrker kommunenes kunnskapsgrunnlag og muligheter for ivaretagelse av miljøhensyn i arealforvaltningen. Foruten den regelmessige dialogen med statsforvalterne i plannettverket, har vi også blant annet levert forslag til forbedret innsigelsesrundskriv med flere tema og tydeligere beskrivelser, lansert kartverktøy for enklere oversikt over de mest verdifulle naturtypene etter NiN-systemet og publisert veiledning til de reviderte støyretningslinjene T-1442.

En revidert veiledning for konsekvensutredninger er nær ferdigstilt og vil gjøre veiledningen mer brukervennlig. Sterkere og tydeligere politiske signaler til kommunene er nødvendig for å forbedre måloppnåelsen. Det er også viktig at et oppdatert og forbedret innsigelsesrundskriv ferdigstilles og vedtas på departementsnivå. Miljødirektoratets og statsforvalterens arbeid med tilskudd til og veiledning til kommunenes planarbeid bør styrkes. Dette handler både om kapasitet og om utvikling av strategisk samarbeid med bl.a.

kommunesektorens organisasjon (KS) for å være enda tettere på kommunenes utfordringer i arealforvaltningen. Dette samarbeidet er startet opp og vil følges opp videre.

1.2. Utredninger blir gjennomført i henhold til regelverket om konsekvensutredninger

Undersøkelser viser at mange kommuner ikke håndterer kravet til konsekvensutredninger godt nok. Miljøforvaltningen prioriterer derfor arbeidet med å sikre et godt kunnskapsgrunnlag og veileder på hvordan dette kan tas i bruk i kommunene. Den nye veiledningen om konsekvensutredninger gjør det lettere for både kommunene og statsforvalterne å vurdere konsekvensene av aktuelle planalternativer, og senker terskelen for å foreta konsekvensutredninger. Styrket måloppnåelse avhenger av tydeligere signaler til kommunene, en generell styrking av planarbeid (kommune, statsforvalter og direktorat), og styrket veiledning av og dialog med kommunene. En revidering av veiledningen er snart ferdigstilt og vil gjøre den mer brukervennlig og mer tilgjengelig for brukerne.

1.3. Bruk av samfunnsøkonomiske analyser er godt integrert i direktoratets utrednings- og analysearbeid på alle områder

Direktoratet jobber systematisk med å sikre at samfunnsøkonomisk analyse blir brukt der det er relevant i utredningsarbeid på alle fagområder. Rent praktisk gjøres det ved at utredningsinstruksen blir gjennomgått ved oppstart eller tidlig i prosjekter hvor den er relevant, og at det blir vurdert om utredningen egner seg for en mer omfattende samfunnsøkonomisk analyse. Direktoratet har også gjennomført en basisopplæring av ansatte, for å gi en generell forståelse av når og hvordan samfunnsøkonomiske analyser kan være et viktig verktøy. Vi vurderer at dette arbeidet har vært vellykket, og at det bidrar til at integreringen av samfunnsøkonomiske analyser og verktøy i direktoratets utredninger er økende. Samtidig er vi ikke fullt i mål, det er fortsatt et videre utviklingsbehov.

Dette er et arbeid som krever kontinuerlig oppfølging, og for å oppnå ønsket effekt er vi avhengig av løpende tilbakemeldinger fra departementet på om vi treffer med våre samfunnsøkonomiske analyser. Det gjelder både i spørsmålet om vi gjør slike analyser i de riktige utredningene, og om omfang og kvalitet er på riktig nivå. Vi får i økende grad oppdrag hvor det er presisert at samfunnsøkonomiske analyser skal gjøres/utredningsinstruksen følges, men vi savner fortsatt mer konkrete tilbakemeldinger fra departementet på om vi treffer med analysene våre, og i hvilken grad de for eksempel bidrar til økt gjennomslag i diskusjonen med andre departementer.

1.4. Et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag basert på utvikling og økt bruk av uavhengige kunnskapssynteser

Politikkutviklingen på klima- og miljøområdet forutsetter at kunnskapsgrunnlaget er helhetlig og har legitimitet på tvers av sektorene. Uavhengige kunnskapssynteser er et sentralt verktøy for å sikre dette. I dag både bestiller og produserer forvaltningen kunnskapssynteser, men vi må ha mer kunnskap om forutsetninger som ligger til grunn for de ulike metodene for å produsere kunnskapssynteser, og hvilke begrensninger metoden får for hvordan de kan brukes. Miljødirektoratet har som ambisjon å øke bestillerkompetansen på kunnskapssynteser.

Vi arbeider med en sjekklister for bestilling av kunnskapssynteser. Vi har også konkretisert KLDs prioriterte kunnskapsbehov til et operativt nivå der vi også har prioritert behov som skal dekkes av synteser. Denne oversikten er viktig grunnlag når vi skal bestille uavhengige kunnskapssynteser.

I 2022 har vi bestilt kunnskapssynteser på skog og klima, for eksempel transport; Klimaendringer og påvirkning på økosystemet skog; Klimamål og strategier i transportplanlegging i utvalgte land; Etterspørselseffekt av sykkelinfrastrukturtiltak på vei og Utslipp fra gasskjøretøy.

1.5. Miljødata blir forvaltet mer koordinert og effektivt, i tråd med prosjektet Fremtidens miljødata

Miljødirektoratet har høyt trykk på arbeidet med å forbedre grunnlaget for en mer samordnet og åpen forvaltning av miljødata nasjonalt. Menon gjennomførte i 2021 en samfunnsøkonomisk analyse for fremtidens miljødata på oppdrag fra oss, og utredningen involverte de andre etatene under KLD, forskningsinstituttene, andre sektordepartementer og private aktører. I 2022 bidro Miljødirektoratet i en rekke initiativer i regi av Forskningsrådet for å styrke integrering av forvaltningsdata i arbeidet med infrastrukturer for forskningsdata (f.eks. [rapport-fra-datainfrastrukturutvalget-2022.pdf](#) (forskningsradet.no)).

Grunnlagsarbeidet bekreftet det tydelige behovet for en koordinert satsing for etablering av nasjonale infrastrukturer for miljødata som sikrer rask, effektiv og sikker tilgang til data av høy kvalitet nå og i fremtiden. Effekten av grunnlagsarbeidet har vært et økt fokus på å styrke samarbeid med KLDs virksomheter på dataforvaltning og styring av det. Vi lager en felles nasjonal miljødatapolicy som vil bidra til å understøtte felles ambisjonsnivå, økt kunnskap og omforent forståelse av "miljødata" og tilrettelegging for åpne og FAIR data på tvers av organisasjoner. Arbeidet med en felles miljødatapolicy skal ses i sammenheng med både interne - datadrevet organisasjonsprosjekt, nasjonale og internasjonale prosesser, f.eks. implementering av åpen datadirektivet (ODD) og fortsettelse av arbeid med nasjonale infrastrukturer. Dette er et langsiktig og komplekst arbeid som krever

tydelig retning og ambisjon fra KLD, blant annet på oppfølging av arbeidet knyttet til implementering av en felles miljødatapolicy, god samordning mellom aktørene (forvaltning, forskning og private) og betydelig kompetanseheving. Dette vil være grunnleggende for å sikre den videre utviklingen av et miljødatasystem som gir et relevant og etterprøvbart kunnskapsgrunnlag for å ta gode beslutninger om klima og miljø på tvers av sektorer.

1.6. Økt integrering av ny teknologi, metoder og innovasjon i innhenting av data og kunnskap

Ny teknologi, som bruk av miljø-DNA og fjernmåling, kan bidra til å effektivisere og forbedre Miljødirektoratets kartleggings- og overvåkningsaktivitet betydelig. Direktoratet har derfor satt i gang flere utredninger og piloter for å avdekke muligheter og utfordringer ved å ta metodene i bruk. DNA-sekvensdata har blitt brukt til å identifisere og kartlegge enkeltarter, som japansk sjøpung (havnespy), lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, flere fremmede fiskearter og i overvåkning av insekt. Utkast til kriterier for når og hvordan miljø-DNA bør benyttes i forbindelse med kartlegging og overvåkning av fremmede organismer er også utviklet under Tiltaksplan 2020-2025 Bekjempelse av fremmede skadelige organismer.

I arbeidet med å ta i bruk fjernmåling, har direktoratet i år undersøkt muligheten for å utvikle heldekkende kart over økosystemer som grunnlag for økosystemregnskap, handlingsplaner og mer arealspesifikk indikatorberegning. Det er økende etterspørsel etter heldekkende arealdata og arealtall, og ny fjernmålingsteknologi vil være sentralt for å få til dette. Men det krever en betydelig innsats i samordning og samarbeid mellom miljøene framover. Vi har forankret samarbeid med Norsk Romsenter frem til 2027, og tatt initiativ til nordisk erfaringsutveksling på fjernmåling. Miljødirektoratet har etablert en infrastruktur for rasterdata, som vil bidra til en mer effektiv og kvalitetssikret lagring og distribusjon av fjernmålingsdata framover.

Vi innlemmer også annen ny teknologi i miljøovervåkingen, blant annet analyseteknologien suspect screening for identifisering av nye miljøgifter, kamerafeller med automatisert artsgjennkjenning i smånagerovervåking og automatisert sensorovervåking i vann. Endringer kan skje raskt i naturen og krever kontinuerlig overvåking for å sette oss i stand til tidlig innsats og iverksetting av mest mulig effektive tiltak. Ny teknologi er avgjørende for å få til dette. Innledende prosjekt virker lovende, men vi ser at full implementering vil kreve videre arbeid og tydelig satsing, blant annet på å utvikle standarder. I tillegg til infrastruktur for kartfesting og tilgjengeliggjøring av data.

1.7. Forsterket faglig grunnlag i forbindelse med de årlige jordbruksforhandlingene

I henhold til KLDs bestilling leverte vi et kort notat til KLD med forslag til prioriteringer i desember 2021. Et nytt og utvidet notat med faglig utdyping av kunnskapsgrunnlaget for våre anbefalinger ble levert i slutten av januar 2022. Vårt inntrykk er at disse notatene og tett kontakt underveis i prosessen med jordbruksforhandlingene har vært viktige bidrag inn i KLDs strategier og forsterket det faglige grunnlaget for å få gjennomslag for økte bevilgninger til miljøtiltak i landbruket.

1.8. Miljøforvaltningens tiltak, virkemidler og kunnskapsgrunnlag er bedre tilpasset en mer sirkulær økonomi

Effekten av arbeidet er i stor grad avhengig av at vi aktivt følger opp arbeidet i EU på områder som er viktig for Norge og implementerer regelverkene på en god og effektiv måte i det norske regelverket. Vi er på riktig vei.

Ressurssituasjonen har vært svært krevende i 2022, men nye stillinger vil bidra svært positivt, og gjør oss bedre i stand til å nå EUs frister. Kommende regelverk som stiller krav til design for varighet, reparasjon, ombruk og materialgjenvinnbarhet, og et styrket marked for sirkulære løsninger og råvarer, er viktig for måloppnåelse. Det er svært krevende å nå EUs bindende mål om 65 prosent forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av husholdningsavfall og lignende næringsavfall innen 2035. Vår anbefaling om krav om separat innsamling av flere avfallstyper og differensierte avfallsgebyr vil bidra, men det gjenstår likevel om lag 13 prosent på måloppnåelsen. Flere virkemidler må derfor utvikles.

1.9. Offentlige anskaffelser er utnyttet mer aktivt av miljøforvaltningen som et strategisk virkemiddel for å fremme målene i klima- og miljøpolitikken

Miljødirektoratet vurderer offentlige anskaffelser som mulig virkemiddel når vi gjennomfører utredninger som grunnlag for politikkutvikling på klima- og miljøområdet. Vi bidrar til at grønne offentlige anskaffelser blir utnyttet mer aktivt som et strategisk virkemiddel for å nå klima- og miljømålene. Dette gjøres gjennom å øke kompetanse og støtte kommuner som jobber systematisk med klimakrav i offentlige anskaffelser, Klimasats og samarbeid med DFØ om utvikling av veiledning og kunnskapsgrunnlag. Arbeidet vi gjør øker forståelsen av barrierer som innkjøpere møter, og om mulige virkemidler og tiltak på området. Hva gjelder våre egne anskaffelser jobber vi kontinuerlig med å forbedre klima- og miljøprofilen. Vi holder på å videreutvikle vårt digitale anskaffelsesverktøy til å gi enda bedre støtte og veiledning til klima- og miljøkrav i våre egne anskaffelser.

Prioritering 2: En effektiv og robust organisasjon med gode og brukervennlige tjenester

2.1. Effektiviteten i etaten er økt

Vi er gode til å knipe i kantene og løser stadig flere oppgaver med uendret ressurstilgang. Digitalisering av arbeidsprosesser og arbeidsformer, som effektivt samarbeid i prosjekter, team og tverrfaglige arbeidsgrupper, er viktige virkemidler. Flere digitale møter og kontinuerlig fokus på å gjennomføre effektive møter bidrar også til at vi leverer på prioriterte oppgaver. Direktoratet har gjennomført flere tiltak for å redusere saksbehandlingstid. Utvikling av standardiserte maler som både bidrar til effektivisering, økt brukervennlighet og klarspråk er gode eksempler på dette.

Miljødirektoratet har god digital kompetanse og samhandler effektivt i digitale verktøy. Oppgavene vi løser krever mye skreddersøm, og vi bruker statlige felleskomponenter for å unngå unødig ressursbruk. Vi har tatt i bruk effektive tjenester som digital signatur og utviklet MinSide som tilrettelegger for bedre flyt i tilgangsstyring. I digitale løsninger som Tilde, har vi utviklet selvbetjeningsløsninger, som gjør det enkelt å tilpasse og videreutvikle tjenester til næringslivet. Tilskuddsordninger håndteres effektivt både for søkere og ansatte i direktoratet i Elektronisk søknadssenter (ESS). Økningen i søknader på innførsel av fremmede arter og behov for eiersertifikat håndteres i direktoratets digitale saksbehandlingsverktøy, eCITES.

Økt digitaliseringstakt er krevende og vi bruker mer ressurser til IT-utvikling enn tidligere. Samtidig som direktoratet jobber målrettet for å knipe inn ressursbruk ved å digitalisere, automatisere og forenkle prosesser, er det krevende å håndtere økt oppgavetilførsel uten økning i budsjett for å øke bemanningen, særlig sett i lys av prisveksten i 2022.

2.2. Etatens tjenester til forvaltningen og befolkningen er mer brukervennlige og fremtidsrettede

Vi jobber systematisk med å utvikle tjenester som er fremtidsrettede og brukervennlige. Direktoratet har tilgjengeliggjort tjenester som Luftkvalitet i Norge og Elektronisk søknadssenter på mobile skjermflater. Vi bruker tjenstedesign og involverer ulike brukergrupper når vi nyutvikler eller videreutvikler IT-løsningene våre. Vi har oppdatert en rekke digitale løsninger knyttet til kravene om universell utforming.

Det er viktig med tillit fra brukerne til at tjenestene direktoratet yter er sikre, og vi jobber løpende med å sørge for at IT-løsningene er trygge. Flere tjenester benytter ID-porten for autentisering av brukere, og vi er i gang med å ta i bruk vår egenutviklede tjeneste "Minside" for tilgangsstyring og autentisering av eksterne og interne saksbehandlere. For å redusere teknisk gjeld og holde løsningene sunne, har vi innført kontinuerlig tjenesteutvikling som prinsipp. Dette krever mer IT-ressurser enn tidligere.

Vi har utviklet en skyplattform som tilrettelegger for økt innovasjon og en mer effektiv prosess for å tilgjengeliggjøre tjenester til brukerne. Nye tjenester etableres i skyen, og flere av våre eksisterende tjenester flyttes til samme skyplattform. Direktoratets modernisering av IT-plattform og infrastruktur legger til rette for økt automatisering og innovasjon, men innebærer store investeringer for direktoratet og at løpende driftskostnader på IT og digitalisering øker.

I arbeidet med kontinuerlig forbedring av innhold, struktur og navigasjon på nettstedene våre, intervjuer vi brukere fra prioriterte målgrupper for å få innspill på deres behov.

Vi kurser ansatte i klart språk, slik at den skriftlige kommunikasjonen med brukerne våre, enten det er gjennom vedtak, nettsider, rapporter eller andre tekster, blir tydelig og forståelig. Vi utvikler standardiserte maler for å redusere saksbehandlingstiden og øke brukertilfredsheten.

2.3. Miljødirektoratets tjenesteleveranser til miljøforvaltningen er i tråd med digitaliseringsstrategien for miljøsektoren

Miljødirektoratet får gode tilbakemeldinger fra etatene i sektoren på tjenester som ytes. Vi gjennomfører årlige brukerundersøkelser for å ha kontinuerlig fokus på hva vi kan gjøre mer effektivt og bedre. Vi har vi fått på plass et mer robust driftsmiljø som har fokus på standardisering og forenkling, økt fokus på IT-sikkerhet og en tidsmessig oppdatert arkivfunksjon med bedre driftsavtaler. Men vi bruker mer ressurser på å sørge for robuste tjenester enn tilførte midler som følge av samordningsprosjektet.

2.4. Som et resultat av etatens samfunnssikkerhetsarbeid er risikoen for at det inntreffer uønskede hendelser redusert, og beredskapen ved uønskede hendelser styrket

Miljødirektoratet har en risikobasert tilnærming til sikkerhetsarbeidet. Vi gjennomfører jevnlige oppdateringer av risikoer og vurderer innspillene fra PST og andre aktører

fortløpende. Vi har kontinuerlig fokus på å bygge en solid sikkerhetskultur i organisasjonen generelt, og i sikkerhetsorganisasjonen spesielt. Sikkerhetstilstanden i virksomheten kontrolleres jevnlig med både revisjoner av styringssystemet og penetrasjonstester. Vi har opplæringstiltak for våre ansatte, følger opp våre leverandører og gjennomfører jevnlig øvelser for å sikre kontinuerlig forbedring på området.

2.5. Nasjonale sikkerhetsinteresser er ivaretatt i etatens arbeid med forebyggende sikkerhet

Miljødirektoratet har god kompetanse og rutiner på å ivareta oppgaver knyttet til forebyggende sikkerhet.

Vi har ingen grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF). Direktoratet har en sikkerhetsgruppe som kontinuerlig arbeider for å ivareta kravene fra sikkerhetsloven. Informasjonsledelsessystemet revideres årlig, og policyer for fysisk sikkerhet, personellsikkerhet og digital sikkerhet er beskrevet i direktoratets kvalitetssystem. Nyansatte får innføring ved oppstart i direktoratet, vi følger nasjonal sikkerhetsmåned og har jevnlig e-læringskurs.

Selv om vi har utstrakt samarbeid med NSM og jevnlig gjør tiltak blir sikkerhetsarbeidet stadig mer krevende. Trusselbildet er krevende, og ondsinnede aktører har tilgang til mer ressurser og spesialisert kompetanse enn Miljødirektoratet har.

Prioritering 3: Styrket innsats mot miljøkriminalitet i tråd med Meld. St. 19 (2019-2020)

3.1. Økt forebygging av miljøkriminalitet og redusert antall overtredelser som skyldes uvitenhet og/eller manglende respekt for regelverket

Vi arbeider kontinuerlig med kontroll, bruk av ulike virkemidler og sanksjonering for å oppnå god etterlevelse av regelverket. Regelverket for håndtering, inkludert eksport, av elektrisk og elektronisk avfall, er skjerpet og tydeliggjort, og **kontrollaktiviteten** er styrket hos oss, Tolletaten og politiet. Dette har ført til forbedringer i flere ledd i avfalls- og returkjeden. Flere forsøk på eksport er stanset, noen flere anmeldelser er til etterforskning og flere aktører har fått forelegg av politiet. Samtidig viser myndighetenes etterretning at for eksempel ulovlig eksport tar andre kanaler for å unngå å bli stoppet, noe som krever justering av myndighetenes oppfølging og kontroll fremover. Kontrollinnsatsen på CITES-området er også styrket.

Økt samarbeid mellom miljømyndigheter, Tolletaten, politi, kystvakt og andre, virker preventivt på lovbrutere, effektiviserer kontrollarbeidet og bidrar til mer treffsikker kontroll, noe som øker mulighetene for å avdekke alvorlige lovbrudd. Kontrollveiledere utviklet av Miljødirektoratet for Tolletaten, har bidratt til at flere brudd blir avdekket på grensen. Styrking av samarbeidet mellom politi og Statens naturoppsyn i krevende kontrollarbeid knyttet til ulovlig laksefiske og motorferdsel i utmark fortsetter. Oppsynet i Tana, i samarbeid med Tanavassdragets fiskeforvaltning, er videreført. Utvelgelsen av fokusområder for økt tilstedeværelse/risikobasert oppsyn er basert på flerårig datafangst i SNOs egne databaser, i kombinasjon med feltoppsynets mangeårige erfaring og kjennskap til oppsynsområdene. Tips og meldinger blir også brukt som grunnlag.

Økt omfang av felleskontroller med politi, kystvakta og fiskeridirektoratet, har i tillegg til SNO sitt løpende oppsyn, totalt sett bidratt til å dempe det ulovlige fisket i 2022 sammenlignet med tidligere år. Nedgangen gjelder både inndragninger og anmeldelser, og omfatter mesteparten av landet. Antall anmeldelser på motorferdsel ligger på omtrent samme nivå som i 2021, men økningen i OTG i 2022 gjør at samlet antall overtredelser likevel ligger noe høyere. Erfaring tilsier at høy oppsynsintensitet og derav økt oppdagelsesrisiko, har en regulerende effekt i et område i en periode. Det er imidlertid grunn til å anta at den ulovlige aktiviteten flyttes til andre områder og/eller blusser opp igjen dersom oppsynsintensiteten faller under en terskelverdi. Dette gjelder både mht. motorferdsel og ulovlig fiske av anadrome arter.

Miljødirektoratet fortsetter arbeidet med informasjon- og holdningskampanjer innenfor de ulike fagområdene. Media og sosiale medier brukes strategisk for å informere om regelverket, samt offentliggjøring av kontroll- og tilsynsresultater. Tiltaket bidrar til både økt kunnskap om regelverket og forståelse av risikoen for å bli oppdaget ved lovbrudd. Dette gir også en allmennpreventiv effekt og dermed økt forebygging av miljøkriminalitet. Dette er et kontinuerlig arbeid som over tid bidrar til måloppnåelse.

3.2. Tilsynspraksisen er justert i tråd med stortingsmeldingen

Bedre dialog med OLAF, EUROPOL, EUROJUST og Økokrim særlig på området import og eksport av EE-avfall, f-gass og CITES, fører til bedre samarbeid, bedre utveksling av informasjon på tvers av grensene, og dermed mer målrettet arbeid for bekjempelse av miljøkriminalitet.

Tipsordningen vår gjør det mulig for alle å tipse Miljødirektoratet om mistanker om ulovlige miljøforhold. Dette bidrar til å avdekke mer miljøkriminalitet. Digitalisering legger til rette for økt deling av data på tvers av forvaltningen i Norge, men også med EU, og bidrar til økt

effektivisering ved å dra nytte av hverandres kontrollinnsats og til mer risikobasert oppfølging og større muligheter for å avdekke lovbrudd.

En stadig økende netthandel håndteres med teknologi. Søkeroboten vi har utviklet og tatt i bruk, bidrar til mer overvåking av nettet og gir grunnlag for å plukke ut tilsynsobjekter. Vi har landet felles retningslinjer med Finn.no om hvordan vi effektivt samarbeider om å fjerne ulovlige varer fra deres plattform. Det har dessverre ikke hittil vært mulig å få til tilsvarende dialog med Facebook Marked. Implementering av den nye markedstilsynsforordningen 2019/1020 vil gi tilsynsmyndighetene hjemmel til å stenge nettsider. Dette nye virkemiddel er et viktig signal i bekjempelsen av miljøkriminalitet på nettet. Regulering av netthandel på europeisk og internasjonalt nivå må imidlertid styrkes for bedre etterlevelse av miljøregelverket på nett.

Miljødirektoratet tilpasser tilsynsfremgangsmåter til de ulike situasjonene og områder vi møter for å avdekke avvik og følge opp disse. Vi vurderer alltid om tilsyn skal være uanmeldt eller ikke, ut fra hva som anses som beste tilnærming for å avdekke avvik. Aksjonsbasert tilsyn har vist seg å ha større effekt på regelverksetterlevelse og brukes mer. Forbedring av tilsynspraksisen og vurdering av effekt av tilsyn hos virksomhetene er noe vi er bevisste på og jobber stadig med gjennom løpende justeringer. Tilsynspraksisen er også justert med innføring av overtredelsesgebyr for å sikre klart skille når vi går fra forvaltningsporet over til straffesporet.

SNO har videreført det høye aktivitetsnivået rettet mot kontroll av motorferdsel i utmark og det landsdekkende lakseoppsynet, samt kontroll i verneområder. Fokuset på risikobasert oppsyn, i tråd med stortingsmeldingen om miljøkriminalitet, er lagt til grunn. SNO har høyt fokus på gjennomføring av felles aksjoner med politi og andre kontrollmyndigheter, særskilt på områdene motorferdsel i utmark og ulovlig laksefiske. Samarbeidet med politiet på nasjonalt og regionalt nivå er styrket, og vi arbeider for å styrke dette samarbeidet ytterligere i årene som kommer.

3.3. Sanksjonsregime som virker mer preventivt på overtredere er utviklet

Vi har i 2022 økt omfanget av illeggelse av overtredelsesgebyr (OTG) som administrativ sanksjon, særlig ved brudd på naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven. For å sikre at OTG skal få tilstrekkelig individuell- og allmennpreventiv effekt, er kort saksbehandlingstid sentralt. For å nå denne målsettingen, har vi omprioritert ressursene både når det gjelder personell og saker. OTG er først i 2022 tatt i bruk i større omfang, og det er derfor for tidlig å si noe om effekten av tiltaket. Vi forventer en individualpreventiv effekt, særlig i tilfellene hvor forhåndsvarsel om illeggelse av OTG sendes ut innen få dager

etter at lovbruddet har funnet sted. Tilsvarende forventer vi at den allmennpreventive effekten gjør seg særlig gjeldende i tilfellene hvor det etter oppsynsaktivitet informeres om kontrollen, lovbrudd som er avdekket og oppfølging med sanksjoner. Vi har i løpet av 2021 og 2022 utarbeidet instruksjer og veiledere for bruk ved illeggelse av OTG. Koordinering av virkemiddelbruk på tvers i forvaltningen er viktig for å sikre at miljøovertredelsene sanksjoneres på rett nivå.

Forskrifter om overtredelsesgebyr etter forurensningsloven og produktkontrollloven er fortsatt ikke fastsatt. Det forventes at disse fastsettes i løpet av våren 2023, men det avhenger av prosesser i KLD. Vi utarbeider rutiner for å kunne ta virkemidlet i bruk straks forskriftene er fastsatt. Videre har vi sendt på høring forslag om å utvide anvendelsesområdet for OTG etter motorferdselloven. Vi har i 2022 påbegynt arbeidet med å utvikle digitale løsninger til bruk i arbeidet med OTG, inkludert å sikre uttak av statistikk.

Tabellen under viser oversikt over antall vedtak om overtredelsesgebyr for perioden 2017-2022 pr. lovverk.

Tabell 1. Oversikt over antall vedtak om overtredelsesgebyr for perioden 2017-2022

	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Motorferdselloven	11	1	7	10	34	18
Naturmangfoldloven	11					
Lakse- og innlandsfiskloven	24	4				
Klimakvotelloven		1				
Totalt	46	6	7	10	34	18

På oppdrag fra departementet, vurderte vi i samarbeid med Riksantikvaren i 2021 og 2022 behovet for å endre anvendelsesområdet for straffeloven § 240 samt behovet for å heve strafferammen i samme bestemmelse og i spesiallovgivningen. Oppdraget ble besvart ut i februar 2022.

Prioritering 4: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra i arbeidet med bærekraftig finans, herunder klassifiseringssystemet for bærekraftige aktiviteter og bærekraftsrapportering

4.1. Relevante faglige leveranser til departementet om klassifiseringskriterier for bærekraftig økonomisk aktivitet

Se omtale for prioritering 4 i rapporten. Vi har gitt innspill til kriteriene både for taksonomiregelverk og for regelverket for bærekraftsrapportering CSRD.

Naturmangfold

Prioritering 5: Bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturgrunnlagets betydning for økonomi og samfunn med sikte på gode og effektive beslutningsprosesser

5.1. Grunnlaget for et økosystemregnskap i tråd med internasjonale standarder og forpliktelser er etablert

Det vil ta flere år å etablere grunnlaget for et økosystemregnskap i samsvar med internasjonale standarder og forpliktelser. Vi har i 2022 utredet data- og ressursbehov for fire ulike mulige konsepter for utvikling av økosystemregnskap. Disse er alle i tråd med internasjonale standarder/forpliktelser, men søker også å ivareta ulike nivåer på andre relevante nasjonale forvaltningsbehov.

I utredningen kom vi fram til en anbefaling om at det overordnede ambisjonsnivået for Miljødirektoratets videre arbeid bør være å utvikle regnskaper som understøtter forvaltning av natur helt ned på kommunal og lokal skala. Regnskapene bør samtidig være i samsvar med internasjonale standarder og krav. Utvikling av regnskaper i samsvar med det overordnede ambisjonsnivået forutsetter at det initieres en nasjonal satsing som har et tidsperspektiv på 5-10 år. På grunn av stor usikkerhet knyttet til tekniske muligheter og kostnader med å etablere slike regnskaper, bør satsingen evalueres etter hvert som kunnskapsgrunnlaget blir bedre.

Utredningen har bidratt til å stake ut et veivalg i direktoratet, og til oppdaterte styringssignaler fra departementet på dette området. Oppfølging av anbefalingene i utredningen og de nye styringssignalene fra KLD vil kreve at det prioriteres ressurser til utviklingsarbeid.

5.2. Økt kunnskap om virkemidler som er positive både for natur og for klima eller klimatilpasning

Miljødirektoratet har gjennom ulike utredninger, bidrag og leveranser fått utviklet betydelig økt kunnskap om virkemidler som ivaretar hensyn til både klima (utslipp/opptak/lagring og klimatilpasning) og naturmangfold, blant annet knyttet til strategi for å hindre nedbygging av myr, vurdering av utenlandske treslag, skogplanting som virkemiddel, vurdering av Evaplan, nasjonal konferanse om klima, naturmangfold og areal, nordisk prosjekt om naturbaserte løsninger, vannforvaltningsplanene, handlingsplan for restaurering av elver, marine områder viktige for karbonlagring m.m.

Gjennom utstrakt bruk av systematiske miljøøkonomiske metoder i direktoratet, er virkninger av ulike tiltak på henholdsvis klima og naturmangfold synliggjort, og det har tydeliggjort hva slags virkemidler som kan være positive. Vi har fått ny kunnskap om ulike former for virkemidler - juridiske, økonomiske, knyttet til arealforvaltning m.m. og knyttet til ulike økosystemer. Et eksempel på at kunnskapen er tatt videre er at Miljødirektoratet har tilrådd at naturtypen typisk høgmyr blir utvalgt naturtype (juridisk virkemiddel) – som vinn-vinn for klima, natur og klimatilpasning. En intern satsing i direktoratet på å se klima og naturmangfold i sammenheng, har bidratt til at direktoratet løser oppgaver i skjæringspunktet klima og naturmangfold mer systematisk. Vi har fått økt bevissthet om temaet og således økt kunnskapen i direktoratet som helhet. Temaet er også høyt på agendaen internasjonalt, noe Norge har bidratt til gjennom innspill og deltagelse i bl.a. IPCC, IPBES, CBD, Bern m.m.

Vår vurdering er at kunnskapen om "vinn-vinn"-virkemidler har økt betraktelig i løpet av 2022, men også at det ikke nødvendigvis er utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag som er en barriere med tanke på å bidra til gode og effektive beslutningsprosesser. Vi erfarer at det i en del konkrete sammenhenger vil være vanskelig å finne virkemidler som er betydelig positive for både natur og klima samtidig. Framover vil det derfor være viktig å også videreutvikle kunnskap om virkemidler som bidrar til "do-no-significant harm" – altså ikke har vesentlige negative påvirkninger på klima eller naturmangfold.

5.3. Faggrunnlaget for å vurdere tilstand og sette mål for tilstand i økosystemene på land er forsterket

I 2022 og 2023 jobber vi med å utvikle datagrunnlaget for våtmark, semi-naturlig mark og naturlig åpne områder under skoggrensa. Dette vil danne grunnlag for å vurdere den økologiske tilstanden på nasjonal skala for hovedøkosystemene, som igjen kan danne grunnlag for å fastsette og evaluere kunnskapsbaserte mål for tilstand.

Vi har også utredet hvordan hovedøkosystemene kan avgrenses i tråd med internasjonale standarder, med sikte på at tilstandsvurderinger etter fagsystemet skal kunne danne kunnskapsgrunnlag for naturregnskap basert på FNs rammeverk.

Vi har i 2022 planlagt en evaluering av det vitenskapelige grunnlaget for fagsystem for økologisk tilstand. Evalueringen vil gjennomføres i 2023-2024 av Norges forskningsråd på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet. Evalueringen vil gi oss mer kunnskap om styrker og svakheter med fagsystemet og ulike vurderingsmetoder, slik at vi kan beslutte hvilke metoder som skal benyttes og vurdere behov for eventuell videreutvikling av fagsystemet.

Vi har i 2022 utviklet forslag til fremgangsmåte for å sette mål for tilstanden til økosystemene på land, dette som svar på oppdrag i supplerende tildelingsbrev i 2021. Dette gir kunnskap om hvordan fagsystemet kan benyttes i arbeid med å fastsette mål, og gir oversikt over hvilken kunnskap som trengs utover fagsystemet. Hva som vil være akseptabel tilstand/mål vil kunne variere mellom ulike økosystemer og områder, og er derimot et politisk spørsmål. Det er derfor behov for å etablere prosesser for å fastsette slike politiske mål for tilstand dersom dette skal bli et styringsverktøy.

Det er per 2022 enda usikkert hvorvidt faggrunnlaget vil bli tilstrekkelig for å vurdere tilstand i alle hovedøkosystemer. De viktigste utfordringene for å komme i mål med å forsterke faggrunnlaget, er mangel på overvåkingsdata og kunnskap om referansetilstander. Feltbasert overvåking er nødvendig, men ressurskrevende. Det er derfor viktig å også ta i bruk innovative metoder, men det krever utvikling å skulle innhente og ta i bruk slike data. I tillegg er det behov for et nasjonalt heldekkende kart over økosystemene.

5.4. Videreutviklet kunnskap om viktige områder for marin natur, i forbindelse med økt næringsvirksomhet til havs

Vi har videreutviklet metoder for å kartlegge marine naturtyper kyst i henhold til natur i Norge (NiN). Kunnskapsgrunnlaget for aktuelle områder for havvind økes gjennom Mareanoprogrammet som nå innrettes mot områder som er aktuelle for etablering av havvind. Sammenstilling av data fra sjøfuglovervåkingen vil bedre kunnskapsgrunnlaget for næringsvirksomhet, eksempelvis havvind. Effekten er bedre beslutningsgrunnlag for næringsvirksomhet til havs.

5.5. Kunnskapsgrunnlag for ivaretagelse av grønn infrastruktur er under utvikling og vil bli gjort tilgjengelig for bruk

Ivaretagelse av grønn infrastruktur er viktig for å ivareta naturmangfold både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Vi utvikler nå et nasjonalt kunnskapsgrunnlag til bruk på lokalt og regionalt nivå. Målet er å få kartfestet viktig grønn infrastruktur slik at dette kan ivaretas i arealplanprosesser og bidra med kunnskap inn i ulike virkemidler/verktøy som vern og restaurering. Arbeidet er ikke kommet langt nok til at dette kunnskapsgrunnlaget kunne tas i bruk i beslutningsprosesser i 2022, men det er publisert veiledning om viktigheten av å ivareta de grønne korridorene som bidrar til økt kunnskap og oppmerksomhet.

Prioritering 6: Naturen blir forvaltet helhetlig, også på tvers av sektorer

6.1. Tilstanden i elver, innsjøer, grunnvann og kystvann er bedret

Utviklingen i tilstand i vann beveger seg sakte i riktig retning. I juni 2022 leverte vi Direktoratenes tilråding til departementenes godkjenning av oppdaterte regionale vannforvaltningsplaner for planperioden 2022 – 2027 i samråd med NVE og andre berørte direktorat til KLD.

Tilrådingen inneholder noen nøkkeltall som f.eks. 67,4 prosent av vannforekomster oppnår god eller svært god økologisk tilstand i dag, og målet for planperioden er 84,9 prosent i 2027.

De fem største påvirkningene (på antall vannforekomster) i Norge er sur nedbør, vannkraft, landbruk, spredt avløp og introduserte arter. I Norge som helhet er det foreslått 12 405 tiltak for å forbedre vannmiljøet i perioden fram til 2027, og Miljødirektoratet er virkemiddeleier for 1 372 av disse. Det er utarbeidet en nasjonal strategi for restaurering av vassdrag som skal bidra til måloppnåelse etter vannforskriften, nasjonale miljømål, Norges oppfølging av EUs biodiversitetsstrategi og FNs tiår for restaurering fram mot 2030. Det er i tillegg spesiell oppmerksomhet på gjennomføringen av helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord. Det er et godt stykke igjen til vannmiljømålene er nådd.

Det som hindrer oppnåelse av de ambisiøse målsettingene (angitt over) er først og fremst:

- Andre samfunnshensyn (energi- og matproduksjon, transport, urbanisering og industri) medfører bruk av unntak fra miljømål.
- Vannregionene peker på manglende virkemidler både juridisk, økonomisk og administrativt.
- Usikkerhet knyttet til forvaltningens kapasitet til å planlegge og gjennomføre/pålegge/følge opp alle tiltakene.

Departementenes godkjenning av de oppdaterte regionale vannforvaltningsplanene for årene 2022-2027 ble presentert på Nasjonal vannmiljøkonferanse 31. oktober, og baserte seg i stor grad på direktoratenes tilrådning. Godkjenningen av planene innebærer at regjeringen øker ambisjonsnivået sammenliknet med 2016 på flere viktige områder, som vannkraft, akvakultur, jordbruk og avløp. Klima- og miljøministeren understreket at vannforvaltningsplanene er det viktigste verktøyet vi har for å ta vare på vannmiljøet, og med disse planene legges det opp til over 12 000 tiltak i norske elver, innsjøer og kystvann som samlet vil løfte miljøtilstanden betraktelig.

- Vannkraft: Departementene blitt enige om nye tiltak som kan kreve vannslipp i ytterligere 28 vannforekomster, og dessuten andre miljøtiltak i 365 vannforekomster.
- Akvakultur: Departementene signaliserer at de nå skal utrede nye nødvendige verktøy og tiltak for å nå miljømålene for villaks og ørret.
- Landbruk: Derfor er det innført ny forskrifts-hjemmel for krav i utsatte områder, og det er vedtatt 200 millioner økning i støtte til miljøtiltak i landbruket i 2023. Departementene signaliserer at revisjon av gjødselregelverket er høyt prioritert.
- Avløp: Departementet signaliserer forventninger om at kommunene og statsforvalteren må intensivere innsatsen og bruke regelverket mer aktivt, slik at miljømålene kan nås innen fristene.

Godkjente regionale vannforvaltningsplaner skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet. Vannforskriften forutsetter at tiltakene skal være operative senest tre år etter at tiltaksprogrammet er fastsatt, altså innen utgangen av 2024 (§ 25). Miljømålene skal nås innen utgangen av planperioden, altså innen utgangen av 2027 (§ 8).

6.2. Forvaltningsmål for våtmark blir i økende grad nådd, i tråd med naturstrategi for våtmark

Nullalternativet for naturstrategien tilsier en fortsatt negativ utvikling for hovedøkosystemet våtmark. Det innebærer at det trengs flere og større endringer for å kunne nå forvaltningsmålene om å "bremse dagens nedbyggingstakt for våtmark" og å "forbedre den økologiske tilstanden i våtmark". Det er med dagens kunnskapsgrunnlag ikke mulig med god og systematisk måling av utviklingen i tilstand og areal for våtmark. Gode vurderinger i årene som kommer forutsetter at våtmark dekkes godt gjennom de brede systemene som utvikles for tilstandsvurdering og arealkartlegging. Dette følges opp blant annet gjennom fagsystem økologisk tilstand og økosystemregnskap (jf. styringsparameter 5.1). Miljødirektoratet følger opp strategiens tiltak for å øke den positive påvirkningen på våtmark gjennom økt restaurering av våtmark og gjennom skjøtsel av

våtmark. Effekten av dette arbeidet blir imidlertid overskygget av den negative påvirkningen på våtmark som skjer gjennom blant annet nedbygging av myr og annen våtmark. Miljødirektoratet har gitt råd om tiltak som kan begrense den negative påvirkningen på våtmark, blant annet om skjerpede krav i kommunens arealplanlegging og om redusert nedbygging av myr. For å få effekt på forvaltningsmålene for våtmark må dette følges opp gjennom politiske føringer og skjerpet virkemiddelbruk, rettet mot kommunal planlegging og mot statlige og private tiltak for å minimere nedbygging og nydyrking av våtmark.

6.3. Det faglige grunnlaget for forvaltningsplanene for havområdene er videreutviklet i lys av havpanelets forskning og konklusjoner

Faglig forum leverte i april 2022 et notat til styringsgruppa med anbefalinger om hvordan et naturkapitalregnskap for havet ("havregnskap") kan følges opp i Norge, og hvordan det kan bidra inn i arbeidet med forvaltningsplanen for havområdene. Arbeidet ble utført i samarbeid med SSB.

I notatet pekes det på at det av flere grunner vil ta tid å utvikle et havregnskap for Norge. Det må blant annet avklares hva som er ambisjonsnivået for et norsk havregnskap og hvilke forvaltningsbehov det skal bidra til å dekke. Det trengs også mer kunnskap/data.

Anbefalinger for det videre arbeidet var:

1. Ta i bruk resultatene fra SSBs *satellittregnskap for hav*.
2. Lage en pilot på et økosystemregnskap for marine områder.
3. Utrede ulike konsepter for et norsk havregnskap.
4. Prioritere forskning og utvikling

For punkt to ble det i desember 2022 levert forslag til styringsgruppa til alternativer for gjennomføring av en pilot på et marint økosystemregnskap inkludert fremgangsmåte og valg av caser/geografiske område innenfor forvaltningsplanområdene. Det er foreslått et forprosjekt for 2023 med formål om å konkretisere innholdet i piloten og hvordan arbeidet skal organiseres.

6.4. Tilstanden for ville pollinerende insekter er bedret, i tråd med tiltaksplan 2021-2028

Sektordirektorater og Miljødirektoratet har satt i gang tiltak for økt kunnskap om viktige arealer og tilrettelegging for bedre leveområder overveiende i tråd med framdriftsplanen. Over tilskuddsordningen for ville pollinerende insekter og landbrukets miljøordninger er det utført formidlingstiltak og tiltak i felt for restaurering, skjøtsel og tilrettelegging av leveområder. Søknadene over tilskuddsordningen for ville pollinerende viser et betydelig

engasjement hos organisasjoner, grunneiere og kommuner og andre aktører for å gjøre tiltak for artsgruppa. Søknadsmengden er stor i forhold til tilgjengelig ramme. Nasjonal pollinatorplangruppe (direktoratsgruppe) er etablert og gjennomfører nå første rapportering om aktivitet i regi av sektor – og miljøforvaltning. Igangsatt insektovervåking fra 2021 har gitt de første resultatene, og flere FoU-tiltak i regi av sektor- og miljøforvaltning gir viktig kunnskap om leveområder for ville pollinerende insekter. Det er for tidlig i arbeidet til å kunne måle effekt i form av bedret utvikling for artsgruppa.

6.5. Den negative effekten av fremmede skadelige organismer er redusert, i tråd med tiltaksplan 2020–2025

Arbeidet med tiltaksplanen mot fremmede organismer er godt i gang i samarbeid med andre sektormyndigheter. Planen gir tydelig retning på arbeidet med å bekjempe fremmede organismer på den mest effektive måten. Eksempelvis har vi nå fått på plass et langt bedre rammeverk for prioritering av bekjempelsestiltak hos statsforvalteren.

Den negative effekten av flere etablerte fremmede arter er i 2022 redusert som følge av bekjempelsestiltak. Dette gjelder bl.a. mink, som SNO har fortsatt arbeidet med å fjerne i mer enn 30 verneområder langs hele kysten. Flere av områdene er etter mange års innsats minkfrie. Bekjempelsen har hatt effekt bla. på hekkesuksessen til sjøfugl. Videre ble en viktig milepæl i bekjempelsen av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* nådd da Skibotnvasdraget ble friskmeldt i november. Ved utgangen av 2022 er 39 av totalt 51 smittede vassdrag friskmeldte, mens fire venter på å bli det.

Tiltaksplanen fastslår at tidlig innsats er den mest ressurseffektive måten å forhindre skade på, med potensiale for å spare samfunnet for enorme kostnader. Som et eksempel har den pågående innsatsen for å forhindre at mårhund etablerer seg i Norge vært vellykket, og har derved bidratt til å forhindre at arten blir en stor og kostnadskreven utfordring i framtiden. Ved hendelser som invasjon av pukcellaks og japansk sjøpung (havnespy) har både Artsdatabanken og Vitenskapskomiteen for mat og miljø levert viktig kunnskapsgrunnlag for forebyggende tiltak. Målsetningen knyttet til fremmede arter i den nye naturavtalen under Konvensjonen om biologisk mangfold har også et sterkt fokus på tidlig innsats. Tiltaket knyttet til dørstokkarter, som gjennomføres av Artsdatabanken og publiseres som en del av den nye fremmedartslista i 2023, og øvrige tiltak knyttet til tidlig innsats i tiltaksplanen mot fremmede organismer, blir derfor viktige å følge opp framover. Tiltaksplanen skal evalueres etter at den er gjennomført, noe som vil gi et bedre grunnlag for å vurdere om den har hatt tilsiktet effekt. Det er imidlertid forventet at god oppfølging av tiltakene i planen på sikt vil bidra til å redusere den negative effekten av fremmede skadelige organismer.

6.6. Bedre bestandssituasjonen for villaksbestandene

Det er ingen tegn til at situasjonen for villaksbestandene er bedret. Bruk av våre virkemidler, som for eksempel regulering av fiske, bidrar positivt og reduserer de negative effektene av menneskeskapt påvirkning fra andre sektorer som for eksempel lakseoppdrett, kraftproduksjon og pukcellaks, men det er ikke nok til å snu trendene. Vedvarende store negative påvirkninger er spesielt bekymringsfullt på bakgrunn av klimaendringene som gjør laksebestandene spesielt sårbare.

Å forebygge og redusere negative effekter av ny stor invasjon av pukcellaks er identifisert som direktoratets risikoområde. Etter introduksjon av pukcellaks på Kola og sporadisk forekomst av pukcellaks primært i Finnmark over flere tiår har mengden pukcellaks og reproduksjon i norske vassdrag økt eksplosivt i oddetallsår siden 2017. I 2023 må vi forvente den hittil største invasjonen av arten. Tiltak mot pukcellaks er under planlegging og gjennomføring i tråd med forslag til handlingsplanen. Det er behov for betydelige økonomiske ressurser for å gjennomføre alle tiltak som er nødvendig for å redusere negative effekter av pukcellaks.

Prioritering 7: Sikre flere arealer med natur

7.1. Flere forringede naturområder er restaurert

Flere områder i våtmark og vassdrag er restaurert, med meget positive effekter for naturmangfold og klimatilpasning. 139 restaureringsprosjekter i myr er gjennomført siden oppstarten i 2015, og 31 prosjekter ble gjennomført i 2022. Effektene på klimagassutslipp i forbindelse med restaurering av myr overvåkes. I 2022 ble det gitt tilskudd til 77 vannmiljøtiltak i vassdrag, og det ble på grunn av begrensede midler gitt avslag på 72 gode prosjekter. Gjennom "Plan for restaurering av våtmark" og "Strategi for restaurering av vassdrag" har vi lagt grunnlaget for langsiktig fokus i dette arbeidet. Vi har lagt et godt grunnlag for å starte restaurering i marint miljø og i flere naturtyper på land. Restaurering av de truede naturtypene sanddynemark og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone ble startet opp i tre fylker i 2022.

Det er fortsatt en utfordring å rapportere på globale mål for restaurering og på den nasjonale ambisjonen fra naturmangfoldmeldingen om at vi skal restaurere 15 prosent av forringet norsk natur innen 2025. Det er ikke klargjort hva målet konkret innebærer, verken hva som anses som forringet eller hva som omfattes av begrepet restaurering. Vi arbeider for å konkretisere forståelsen av dette.

Det pågår faglig utvikling som kan bidra til bedre rapportering på effekt av restaureringstiltak. Dagens kunnskap gir et godt grunnlag for fortsatt styrking av innsatsen på restaurering i norske økosystemer, men det er behov for kunnskapsformidling til blant annet kommunene og andre aktører som vil ha en rolle i naturrestaurering. Utenfor verneområdene mangler det økonomiske virkemidler for å stimulere til restaurering, og det er behov for å utvikle virkemidler for å beskytte restaurerte arealer mot omdisponering. Samlet sett er dagens virkemidler ikke tilstrekkelig for en oppskalering av innsatsen i tråd med Naturavtalens ambisiøse mål om hele 30% restaurering av forringet natur. Virkemidler som får flere sektorer til å ta ansvar for restaurering på sine områder må på plass før nødvendig oppskalering av restaureringsinnsatsen i Norge kan bli realitet.

7.2. Nytt verneareal som ivaretar truet natur og gir et mer representativt vern, ivaretar økologiske sammenhenger og gjør verneområdene mer klimarobuste, gjennom grundige og inkluderende verneplanprosesser

Planene for skogvern, marint vern og bevaring av verdifull natur (supplerende vern og nasjonalparker) er vurdert å gi tilstrekkelig måloppnåelse på representativitet dersom de gjennomføres som planlagt. Gjennomførte vernevedtak i 2022 (frivillig vern av 79 skogområder og marint vern av LoppHAVET) har sammen med pågående verneplanprosesser bidratt til at vi kommer nærmere nasjonale mål for vern.

Arbeidet med skogvern ble i 2022 bremsert noe på grunn av budsjettmessige årsaker. Dette har ført til en frustrasjon fra skogeiere, og kan føre til at vi mister aktuelle områder for vern og svekker interessen for frivillig skogvern på sikt. For 2022 pågår arbeid med supplerende vern i alle fylker fra Trøndelag og sørover. Det er startet sonderinger med berørte kommuner og prosesser i tre fylker for et antall foreslåtte områder for nye nasjonalparker. Vern av disse områdene vil gi bedre representativitet, bedre økologiske nettverk og større robusthet mot klima- og andre endringer.

Det er utfordringer knyttet til flere av de pågående verneplanprosessene, spesielt lokal og regional motstand mot nytt vern. Dette gjelder spesielt marint vern, bevaring av verdifull natur og vern av skog på statsgrunn i Nordland. I vernesaker gjennomføres det grundige og inkluderende prosesser. Erfaringer viser at dette i seg selv ikke er tilstrekkelig til å hindre motstand. Langdryge verneprosesser kan forringe verneverdier, og vi kan få manglende måloppnåelse for de mest verdifulle områdene og for representativitet. Statsforvalterne har i 2022 tatt i bruk nye retningslinjer for avveining mellom skogvern og skogbrukets behov for avvirkning. Vi har så langt ikke grunnlag til å si noe om effekten av de nye retningslinjene.

7.3. Forbedret faglig grunnlag for en mer systematisk tilnærming til bevaring av viktige områder for marin natur

Vi har videreutviklet metoder for å kartlegge av marine naturtyper i henhold til natur i Norge (NiN). Forslag til forvaltningsrelevante marine naturtyper etter NiN foreligger, metodeutvikling for kartlegging er i gang, og anerkjent metode skal etter planen foreligge inn 2026. Pilotprosjekt for bevaring av marin natur i samarbeid med Fiskeridirektoratet etter oppdrag fra KLD og NFD er i gang, jf. oppdrag 18. Forslaget om å gi korallrev status som utvalgt naturtype er under oppsummering.

7.4. Tilstanden i eksisterende verneområder er bedret

Til tross for omfattende innsats, er vi bekymret for om de virkemidlene vi har til rådighet reduserer truslene mot verneverdiene i tilstrekkelig grad. Kapasitetsutfordringer hos forvaltningsmyndigheten og i SNO er begrensende faktor for at tilstanden i flere verneområder bedres. Bedre måloppnåelse forutsetter bedret kapasitet. Det er også behov for en styrket og systematisk innhenting av kunnskap om tilstanden i verneområdene. Økt kunnskap vil gi et bedre grunnlag for prioritering av tiltak, slik at de mest prekære truslene håndteres først. Overvåking av effekten av tiltak må også prioriteres, slik at vi sikrer at de rette tiltakene settes inn.

Vi har ikke tilstrekkelig informasjon om tilstanden i norske verneområder. Vi vet imidlertid at det er store utfordringer med å redusere de viktigste negative påvirkningsfaktorene, som er effekter av gjengroing, fremmede arter og økt ferdsel. De negative påvirkningene forsterkes dessuten i mange tilfeller av klimaendringer.

Tiltak som direkte bidrar til å motvirke konkrete trusler mot verneverdiene prioriteres høyt gjennom å tildele tiltaksmidler. Eksempler på slike tiltak er hogst av fremmede treslag og fjerning av en rekke andre fremmede karplanter i verneområder. Tiltakene blir sett i sammenheng med arbeidet mot fremmede arter som skjer utenfor vernegrensene. De senere årene har mange større restaureringstiltak i verneområder blitt gjennomført i regi av miljøforvaltningen. Tiltakene overvåkes, og dette vil på noe sikt gi oss bedre kunnskap om effekten av tiltakene på naturverdiene.

Det er satt i gang et arbeid for bedre å kunne måle effekten på uttak av mink på bakkehekkende sjøfugl i og i nærheten av verneområder. Rapporten fra dette arbeidet leveres i 2023, og vi forventer at resultatet av dette arbeidet kan bidra med å identifisere hvilke områder som egner seg best for effektmåling og hvordan effektmålingen bør gjennomføres.

Kapasitet hos forvaltningsmyndighet er i økende grad en kritisk faktor for planlegging og gjennomføring av nødvendige tiltak. SNOs arbeid med skjøtsel, uttak av fremmede arter, kanalisering av ferdsel og oppsyn i verneområdene er viktig for å redusere presset på verneverdiene. Samlet bidrar arbeidet med tiltak og oppsyn til at forvaltningen blir mer effektiv og målrettet og til at tilstanden blir bedret i mange verneområder.

Arbeidet med besøksstrategier og bruk av merkevaren er i god utvikling og bidrar til tilrettelegging, kanalisering av ferdsel og god informasjon til de besøkende. Dette reduserer negativ påvirkning. Arbeidet må prioriteres høyt i verneområder med mye besøk hvor besøksstrategi ennå ikke er på plass.

Prioritering 8: Bedre ivaretagelse av den mest truede naturen

8.1. Bedre tilstand for sterkt og kritisk truede ansvarsarter og truede naturtyper, i tråd med fastsatt oppfølgingsplan

Se omtale for prioritering 8 i rapporten.

Prioritering 9: Resultatet fra forhandlingene om nytt globalt rammeverk for natur er i tråd med norske prioriteringer

9.1. God faglig støtte til utforming av kunnskapsbaserte norske posisjoner i forhandlingene

Se omtale for prioritering 9 i rapporten.

Prioritering 10: Å nå bestandsmålene for rovvilt og redusere tapene av beitedyr til rovvilt

10.1. Bedre kunnskapsoverføring til fellingslagene for å bidra til effektiv skadefelling av rovvilt

Lokale skadefellingslag har blitt mer effektive. Dette gjelder særlig fellingslag i områder med årlige rovviltskader. Både direktoratets fellingsveileder og NJFFs kurs bidrar til mer effektive arbeidsmåter i skadefellingsoppdrag, og bidrar til å spre disse erfaringene videre.

Fortsatt bør det jobbes med hvordan dette omsettes i praksis i konkrete fellings situasjoner, særlig i områder hvor skadesituasjoner oppstår mer sjeldent og uregelmessig.

Miljødirektoratet finansierer kurs i regi av NJFF for å formidle informasjon, kurs og praktisk erfaring for å effektivisere skadefellingslag og beredskap i kommunene. Denne kursvirksomheten skal evalueres sammen med NJFF og Statsforvalterne. I tillegg jobber SNO kontinuerlig for å videreutvikle dette fagfeltet.

10.2. Bestanden av jerv forvaltes så nærme bestandsmålet som mulig gjennom mer effektiv og målrettet lisensfelling av jerv og eventuelt ved økt bruk av ekstraordinære uttak der lisensfelling ikke gir tilstrekkelig skadereduksjon

Antall årlige ungekull varierer ut fra naturlig demografisk variasjon og er ytterligere påvirket av uttak på lisensfelling, skadefelling og ekstraordinære uttak. Antall ungekull i 2022 er redusert ned mot bestandsmålet sammenliknet med tidligere år, og vi ligger så vidt over målet etter gjennomføring av ekstraordinære uttak av ungekull. Det vil fortsatt være behov for ekstraordinære uttak som gjennomføres av SNO for å redusere skader i utsatte områder. SNO har fått en avklaring fra LMD som innebærer at SNO har mulighet til å foreta immobilisering av jerv i forbindelse med ekstraordinære uttak. Tillatelsen er gitt for en fem-års periode, noe som gir mulighet og trygghet til langsiktig planlegging og investering i logistikk og kursing og opplæring av nødvendig personell.

Også i år er det primært i region fem hvor antall ungekull ligger betydelig over bestandsmålet. Andelen av jerv som felles av lisensjegere har økt de seinere år. Fortsatt er det områder hvor lisensfelling ikke fungerer og årsakene til dette varierer. NJFF og statsforvalteren arrangerer kurs og motivasjonskvelder hvor også SNO er bidragsyter. Det er fortsatt behov for kursing og formidling av kunnskap rettet mot lisensjegere for å motivere og organisere seg for ytterligere økt uttelling på lisensfelling.

10.3. Bedre bestandsutviklingen for bjørn og komme ned på bestandsmålet for ulv

Utvikling av bestanden av bjørn er bekymringsfull i region 6, 7 og 8. De seinere år har det vært skadefellinger av binner og hannbjørner, utenfor og delvis innenfor, forvaltningsområdene for bjørn, betydelig omfang av fellinger på svensk side av grense, og mistenkt ulovlig aktivitet i forvaltningsområder, særlig i grenseområder. Dette har medført at utviklingen i bjørnebestanden har stagnert eller er nedadgående, og samlet sett ligger vi langt under bestandsmålet. For å bedre situasjonen bør virkemidlene og bestandsmålene i de enkelte forvaltningsområdene evalueres for å legge grunnlaget for bedre måloppnåelse. Det er også nødvendig med en klar og tydelig linje fra KLD som understøtter en bedre bestandsutvikling. Med dagens forvaltningspraksis vil vi ikke nå bestandsmålet. Når det gjelder ulovlig aktivitet i grenseområder samarbeider SNO med politi og andre relevante aktører for å styrke tilsyn i risikoutsatte områder.

For ulv rapporterer Rovdata at det i Norge var påvist totalt 8,5 familiegrupper vinteren 2022, av disse er det felt fire familiegrupper, to helnorske og to grenserevir. Dette gir netto bestand på 5,5 familiegrupper, to gjenlevende helnorske familiegrupper og sju grenserevir. SNO har gjennomført ekstraordinære uttak av ulv, jf. vedtak fra KLD, som har bidratt til å redusere ulvebestanden nærmere bestandsmålet i 2022.

Friluftsliv

Prioritering 11: Bedre tilgang til attraktive friluftsområder i og ved byer og tettsteder

11.1. Økning i omfang og kvalitet for grøntområder for friluftsliv og rekreasjon i og ved byer og tettsteder, og økt antall kilometer merkede og tilrettelagte ferdselsårer for friluftsliv i kommunene

Effekten av vårt arbeid med omfang og kvalitet for grøntområder måles først og fremst gjennom SSBs statistikk om befolkningens tilgang til leke- og rekreasjonsareal og nærturterreng. Statistikken viser at tilgangen til de små naturområdene (leke- og rekreasjonsareal) er blitt litt bedre og at tilgangen til de litt større områdene (nærturterreng) er blitt litt dårligere. SSB skriver imidlertid at dette neppe skyldes at områdene har blitt større eller flere. Bedre tilgang skyldes i hovedsak at kommunene har satt ned fartsgrensene i byer og tettsteder slik at færre veier regnes som barrierevei og at områdene dermed blir lettere tilgjengelig. Vi har ingen informasjon om områdenes kvalitet. Skilting og merking av turruter er en viktig faktor for å få flere ut på tur. Kartgrunnlaget for utøvelse av friluftsliv har nå blitt bedre og bidrar til å tilgjengeliggjøre informasjon om turmuligheter.

Det er i de siste årene (sist oppdaterte tall) lagt inn ca. 8 000 km nye fotruter og ca. 2 000 km nye skiløyper i turrutebasen til Kartverket. Det er også lagt inn ca. 1 200 km nye sykkelruter og ca. 1 300 km nye andre ruter som i hovedsak er ro- og padleruter. Det er grunn til å tro at økningen har sammenheng med ferdselsåreprosjektet og generelt økt oppmerksomhet om betydningen av å merke og skilte stier og turveier. For å øke måloppnåelsen er det viktig at kommunene prioriterer arbeidet med ferdselsårer for å forbedre tilgangen fra boliger til nærturterreng og markaområder; samtidig som de har et oppdatert kunnskapsgrunnlag som viser de viktige friluftsområdene i kommunen.

11.2. Barn og unge deltar i større grad i friluftsliv

Miljødirektoratets tilskuddsordninger må antas å øke deltagelsen blant grupper som i utgangspunktet deltar lite i friluftslivsaktiviteter. Den generelle deltagelse hos barn og unge er relativt høy. SSB har i barneundersøkelsen fra 2020 rapportert og sammenlignet med forrige tilsvarende undersøkelse som var i 2013: 9 av 10 barn og unge går på tur minst en gang i året. SSB konkluderer med at: "Deltakelsen i friluftsliv- og idrettsaktiviteter er høy, men hva de driver med, har endret seg på de sju årene". SSB har også rapportert en utvidet undersøkelse for Oslo som bl.a. tydeliggjør at det er sosiale forskjeller i deltagelsen, barn fra vestkanten er mest aktive i Oslo. Imidlertid viser tallene for Oslo at barn av foreldre med lav inntekt og innvandrerbakgrunn deltar i større grad enn andre barn i organiserte friluftslivsaktiviteter. En foreldreundersøkelse utført av NINA (NINA Rapport 2084) viser at barns opphold og lek i nabolaget og naturen har gått ned som en følge av pandemien. For å styrke måloppnåelsen innenfor eksisterende rammer kan tilskuddsordningen (post 78) vurderes i større grad målrettet mot grupper med lav deltagelse.

11.3. Kommunene arbeider mer planmessig for å ivareta markaområder

Miljødirektoratets markaveileder samt veiledning knyttet til kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder, bidrar til økt kunnskap og innsats om ivaretagelse av markaområdene og hvordan det kan gjøres i arealplanlegging. Direktoratets arbeid med kommunedelplaner for naturmangfold mener vi også bidrar til mer planmessig fokus på naturområdene i kommunen. Måloppnåelsen vil kunne styrkes ytterligere gjennom at Grønn infrastrukturprosjektet også vil bidra til at kommunene kan jobbe mer planmessig med ivaretagelse av markaområder. Måloppnåelsen er avhengig av at Miljødirektoratet fortsatt både informerer, veileder og stimulerer kommunene til innsats.

11.4. Bedre kunnskap om allemannsretten og naturvennlig friluftsliv i befolkningen

Miljødirektoratet tilrettelegger veiledning og informasjon rundt allemannsretten på nett, og har løpende aktivitet om tematikken på sosiale medier. Direktoratet gir tilskudd til informasjonsvirksomhet hos frivillige organisasjoner, og tilgjengeliggjør læringsmateriell for skoleverket. Effekten av dette er stor informasjonsspredning blant brukere/folk som bidrar til å øke kunnskapen om allemannsretten hos den enkelte. Mer enn åtte av ti har hørt om allemannsretten. Mange kjenner hovedtrekkene i allemannsretten, men kunnskapen er dårligere om enkelte deler. Miljøstatus' miljøindikator 3.1.4 synliggjør bl.a. at 2/3 av befolkningen har middels til god kunnskap om allemannsretten. Ny rapport som kommer tidlig i 2023 vil gi oss mer oppdatert kunnskap om dette. Vi har ingen data som sier noe om kommunenes kunnskap om allemannsretten, men vi registrerer en økning i mediasaker der ulike problemstillinger rundt allemannsretten og kommunens myndighet

på området er tema. Fortsatt prioritering av veiledning og informasjon er nøkkelen til god og forbedret måloppnåelse.

11.5. Kommunene og organisasjonene tilrettelegger for friluftsliv på en naturvennlig måte

Effekt og måloppnåelsen er avhengig av at vår veiledning er god og at den blir brukt. Miljødirektoratet arbeider for at kommunen skal lage egne planer for friluftslivets ferdselsårer som identifiserer, ivaretar og utvikler friluftslivets ferdselsårer. Ferdselsåreplanene er et viktig kunnskapsgrunnlag for å ivareta friluftsliv i annen arealplanlegging, og er et godt hjelpemiddel for å komme fram til hvordan ferdselsårene kan utvikles på en miljømessig forsvarlig måte. Miljødirektoratet har også laget en veileder, "Stiskulen" om hvordan man tar hensyn til naturverdier, landskap og opplevelseskvaliteter ved opparbeiding, tilrettelegging og vedlikehold av stier og løyper. Miljødirektoratets veileder "Besøksforvaltning i mye besøkte naturområder" er relevant for kommuner og organisasjoner som jobber med utvikling og tilrettelegging av mye brukte utfartsområder, en metodikk som brukes i arbeidet med Nasjonale Turiststier. En økt måloppnåelse vil kreve styrket innsats på informasjon til og kommunikasjon med kommunene.

Forurensning

Prioritering 12: Kjemikalier og miljøgifter globalt, i EU og nasjonalt er bedre regulert

12.1. Fremgang i restriksjonsarbeidet for PFASer, inkludert generelt forbud i EU

Internasjonale reguleringer av noen perfluorerte forbindelser (PFASer) har allerede bidratt i positiv retning for å hindre skade på helse og miljø. Utfordringen har vært at når en PFAS har blitt regulert er de erstattet av andre PFAS som er like skadelige. For kjemikalieprodusenter finnes det nesten utallige måter å "sette sammen" en PFAS. Arbeidet med å regulere alle kjente og ukjente PFASer er derfor svært viktig. Det vil på sikt spare samfunnet for store utgifter. Vi, og de landene vi jobber sammen med, har god framgang i reguleringsarbeidet, som vil omfatte mer enn 10 000 stoff. For å øke måloppnåelsen arbeider vi for at forslaget ikke svekkes ved at det innføres brede unntak fra restriksjonen. Bruk av fluorpolymere og F-gasser er eksempler på områder hvor det forventes krevende diskusjoner om unntak. Noen PFASer er også forbudt globalt gjennom arbeidet i Stockholmkonvensjonen, hvor Norge har vært en av de aktive for å få dette på plass. I 2022

har vi oppnådd at det perfluorerte stoffet PFHxS, dets salter og relaterte forbindelser er "listet" uten unntak under denne globale konvensjonen. Dette innebærer et globalt forbud mot all produksjon og bruk av stoffgruppen, noe som vil medføre reduserte utslipp og etter hvert stans i utslippene globalt. Videre er langkjedede PFAS i prosess under konvensjonen, noe som på sikt vil gi ytterligere global reduksjon i bruk og utslipp av PFAS.

12.2. Flere stoffer regulert i EU og globalt

Arbeidet med å fremme forslag til reguleringer av miljøgifter og andre farlige stoffer i EU og globalt har forhindret betydelige skader på helse- og miljø. Framdrift i arbeidet med å identifisere, regulere og begrense bruk av flere ulike stoffer i Reach og CLP er viktig for videre måloppnåelse, og Norge er aktive i arbeidet. Utfordringen er at det stadig kommer svært mange nye stoffer på markedet. EU har gode systemer for å registrere, vurdere og regulere både stoffer som har vært på markedet og nye stoffer, men kvaliteten på kunnskapen virksomhetene melder inn om sine stoffer varierer. Dårlig kvalitet bidrar til forsinket god regulering. Nok kapasitet hos ECHA og medlemslandene er en utfordring for å få på plass reguleringer. Som følge av EUs kjemikaliestrategi for bærekraft revideres en rekke kjemikalier regelverk, inkludert Reach og CLP. Målene er mer effektive regelverk som responderer raskere på identifiserte utfordringer. Noen nøkkelord for våre prioriteringer er flere gruppereguleringer, kjappere prosesser for regulering og utvidede krav til næringslivet om hvilke data som skal oppgis ved registrering. Globalt er det langt færre stoffer som er regulert, men Norge har det siste året lyktes med å få vedtatt at det kommer reguleringer av flere PFASer også globalt og en god framdrift i globale forbud mot flere flammehemmere. Vi har også bidratt til at enda flere produkter og prosesser som inneholder eller bruker kvikksølv forbys globalt.

12.3. Sentrale problemstillinger for Norge blir prioritert under forhandlingene om det nye globale rammeverket (SAICM etter 2020)

Arbeidet har blitt forsinket som følge av pandemien, men i 2022 har prosessen kommet i gang igjen. Det har vært ett globalt møte i Bucuresti (IP4) og man har kommet videre med å utarbeide teksten som skal vedtas i Bonn i september 2023 (ICCM5). Ett nytt globalt rammeverk for kjemikalier og avfall vil bidra til økt kvalitet på kjemikalieforvaltningen i ulike deler av verden.

12.4. Kjemisk tilstand i vann er forbedret

Kjemisk tilstand defineres ut fra målte konsentrasjoner av 45 stoffer og stoffgrupper, som sammen utgjør de prioriterte stoffer under vannforskriften. Konsentrasjoner under grenseverdiene gir "god kjemisk tilstand" mens verdier over grenseverdiene tilsvarende betyr "ikke god kjemisk tilstand". Norge har i dag i overkant av 32 000 vannforekomster og

vi har data på kjemisk tilstand for i underkant av ti prosent av disse. Miljøovervåking av miljøgifter er hovedsakelig rettet mot kjente kilder og påvirkninger, derfor er majoriteten av disse i en dårlig tilstand. Tiltak for å bedre tilstand blir kontinuerlig vurdert og i vedtatte regionale vannforvaltningsplaner er en rekke tiltak mot miljøgifter foreslått. I tillegg er en rekke tiltak fra forrige plan blitt gjennomført. Utslipp av de prioriterte stoffene går i all hovedsak ned nasjonalt. Samlet sett er det grunn til tro at påvirkning fra majoriteten av prioriterte stoffer er redusert. Men det kan ta tid før dette gir utslag på kjemisk tilstand. Dette skyldes at man har et relativt begrenset datasett på kjemisk tilstand, men også at det tar tid fra ferdigstilling av et tiltak til dette gir utslag i målte konsentrasjoner i miljøet.

Prioritering 13: Forurensningskilder som skaper eutrofiering/overgjødning er godt regulert

13.1. En effektiv og samordnet innsats mot sektorene som bidrar til overgjødning: jordbruk, akvakultur, avløp, industri

Se omtale for Prioritering 13 i rapporten.

Prioritering 14: Styrket innsats for en mer sirkulær økonomi

14.1. Utviklingen av tiltak og virkemidler tar hensyn til ressurseffektivitet og miljøbelastning i hele verdikjeden på sentrale områder, slik som EUs prioriterte verdikjeder

Arbeidet med oppfølging og gjennomføring av EU-regelverk for sirkulær økonomi har gitt oss bedre kunnskap og kompetanse om ressurseffektivitet og miljøbelastning i hele verdikjeden og ikke kun avfallsleddet. Ressurssituasjonen har vært svært krevende i 2022. Nye stillinger vil bidra svært positivt til økt kapasiteten og kompetansen, og dermed bedre måloppnåelse. Det er avgjørende å få på plass nye lovhjemler for virkemidler som er begrunnet i ressurseffektivitet, for at utviklingen av virkemidler og gjennomføring av sentrale EU-regelverk ikke forsinkes ytterligere. Når de nyansatte er på plass er vi langt bedre rustet til å ivareta viktige norske interesser og for at gjennomføring ikke blir forsinket.

14.2. Relevant EU-regelverk på avfalls- og produksiden er implementert i offentlig forvaltning på en god måte i Norge

Arbeidet med gjennomføring av rammedirektivet om avfall og innføring av virkemidler for å nå bindende materialgjenvinningsmål fra EU er forsinket, og fører til at viktige

rammevilkår for norsk næringsliv kommer på plass senere. Ventede positive effekter for klima og miljø vil også utløses senere. Den viktigste årsaken er manglende kapasitet i Miljødirektoratet, men denne situasjonen forbedres i 2023 som følge av nye stillinger. Det er avgjørende å få på plass nye lovhomepler for virkemidler som er begrunnet i ressurseffektivitet, slik at ikke gjennomføring av EU-regelverk med designkrav forsinkes mer enn nødvendig. Det er allerede vedtatt regelverk under økodesigndirektivet som ikke er gjennomført som følge av mangel på hjemmel, og en slik hjemmelslov er en forutsetning for gjennomføring av bl.a. EUs batteriforordning som er ventet vedtatt i starten av 2023 og den nye økodesignforordningen som er forventet ferdigforhandlet i EU i løpet av 2023.

14.3. Norske interesser blir ivaretatt i EU og globalt

Den massive regelverksutviklingen i EU og begrensede ressurser i 2022 innebærer at vi ikke har klart å følge alle prosessene ordentlig, og vi har derfor fokusert på områder hvor det er særlig viktig å gi innspill for å ivareta norske interesser. Det er en fare for at viktige påvirkningsbehov ikke fanges opp, og at det kommer krav i regelverk som kan være særlig krevende for Norge. De nye stillingene vi har fått tilført til dette arbeidet gjør situasjonen langt bedre, når de nyansatte er på plass. Våre innspill har bidratt til å styrke det globale kunnskapsgrunnlaget om sirkulær økonomi, særlig innen plast, og EU-kommisjonen har fått økt kunnskap om mulighetene som ligger i bruk av teknologier, og om norske forhold og interesser. Dette kan også føre til at gode løsninger i Norge kan bli globale eller gjelde i EU, og at EU regelverk ikke vil hindre fremtidig bruk av teknologiske løsninger som ikke er så utbredt i EU i dag.

14.4. Overskuddsmasser blir bedre håndtert og utnyttet

Det er behov for en mer ressurseffektiv og forutsigbar bruk og håndtering av masser, som både ivaretar miljø-, klima-, naturmangfold- og arealhensyn. Avhending av overskuddsmasser fra store utbyggingsprosjekter er en problemstilling som det haster med å finne gode løsninger for. Den omforente rapporten fra det tverrsektorielle samarbeidet mellom ti etater foreslo en rekke tiltak og virkemidler som vi burde se nærmere på for å komme videre i arbeidet. Rapporten ligger til vurdering i departementene.

14.5. Arbeidet med oppfølging av regelverksarbeidet i EU på områdene Footprint og økodesign er styrket

Fordeling av ansvar for oppfølging av økodesigndirektivet mellom NVE og Miljødirektoratet har bidratt til bedre oppfølging av våre områder og økt kompetanse i Miljødirektoratet. Manglende ressurser har gjort det utfordrende å sikre en effektiv og målrettet oppfølging av EUs arbeid med den kommende økodesignforordningen, og vi er forsinket i våre

forberedelser av gjennomføring. Situasjonen forbedres betydelig når vi i 2023 får på plass flere ansatte. Det er imidlertid avgjørende at det kommer på plass nye lovhemler for virkemidler som er begrunnet i ressurseffektivitet, slik at ikke utviklingen av virkemidler og gjennomføring av EU-regelverk knyttet til Footprint og økodesign forsinkes mer enn nødvendig. EU-kommisjonens arbeid med footprint følger vi kun i en overordnet ekspertgruppe. Vi har ikke ressurser eller dybdekunnskap til å delta i undergrupper hvor detaljer for beregning av miljøfotavtrykk for de enkelte produkttypene utarbeides, med en mulig fare for mangelfull påvirkning for norske interesser. Her kan imidlertid norske produsenter og kunnskapsmiljø bidra med sin kunnskap.

Prioritering 15: Plastforurensing er bedre regulert

15.1. Kilder til plastforurensing er bedre regulert

Reguleringen av flere engangsplastprodukter med høy forsøplingsrisiko bidrar positivt til at plast ikke spres og skader miljøet. Det pågående arbeid med innføring av produsentansvar for utstyr i plast fra fiskeri og akvakultur og medansvar for forsøpling fra engangsplastprodukter er andre viktig bidrag til dette. En bedre avfallshåndtering gjennom endringer i skipsavfallsdirektivet, som er oversendt departementet, vil bidra positivt til mindre spredning til miljøet av bl.a. plast. Restriksjonsforslaget mot mikroplast i REACH vil være viktig for å hindre utslipp av mikroplast som er tilsatt i produkter. Vi har etablert et nasjonalt overvåkingsprogram for mikroplast som vil bidra til økt kunnskap for det videre arbeidet.

For ytterligere å redusere kilder til plastforurensing som spres over landegrensene er arbeidet som gjøres i EU, globalt, OSPAR og i AMAP viktig.

15.2. Miljøovervåkingen og kartlegging av plastforurensningen og mikroplast er styrket

I 2020 satte Miljødirektoratet i gang et nasjonalt overvåkingsprogram for mikroplast. Programmet ble utvidet i 2022 med flere lokaliteter. De første resultatene fra mikroplastovervåkingsprogrammet MIKRONOR kom i slutten av 2022. I 2022 fikk vi også en rapport fra NIVA med en oversikt over metoder og kostnader ved overvåking av marin forsøpling og plastforurensning. Fremover kan vi planlegge og igangsette relevant overvåking som både tilfredsstillende internasjonale forpliktelser og nasjonale behov på plastforurensning (utover mikroplast).

På oppdrag fra Miljødirektoratet har COWI AS kartlagt utslipp av mikroplast og helse- og

miljøfarlige stoffer ved tre småbåthavner i Oslofjorden, og Norwaste AS gjennomført en kartlegging av forsøpling og forurensning fra ekspandert plast. Dette har bidratt til å øke innsikten rundt disse utfordringene, og vi er nå i gang med å benytte dette inn i videre arbeid med å redusere utslipp fra denne type aktivitet.

Gjennom et visjonsprosjekt under Nordisk ministerråd har vi satt i gang flere prosjekter for å kartlegge plastforurensning. Bl.a. kartlegging av tapte fiskeredskaper i Norden, plastutslipp fra avløp på Grønland, kartlegging og anbefalinger for biofilmbærere og plastpellets.

15.3. Kunnskapen om farlige stoffer i plast er økt

Gjennom ulike rapporter og arbeidet i EU har vi fått økt kunnskap om farlige stoffer i plast, men kunnskapsbehovene er fortsatt store. Vi har samarbeidet med Forskningsrådet om deres utlysning av en synteserapport som skal gi oss en samlet og god oversikt om farlige stoffer i plast. Den kunnskapen trenger vi blant annet inn i det internasjonale reguleringsarbeidet. God nok kunnskapen hindrer utarbeidelse av effektive reguleringer av de farligste stoffene.

15.4. Statistikken om plast er styrket

Vi har igangsatt et samarbeid med SSB for å utvikle et "nasjonalt plastregnskap". Det vil gi oss bedre tall for årlig plastproduksjon, import/eksport av plastprodukter og eksport/import av plastavfall. Resultatet vil bli et bedre beslutningsgrunnlag for det videre arbeidet med plast.

Vi har initiert en nordisk workshop om plaststatistikk i 2023, der målet er at statistikere og miljømyndigheter møtes for å sammenligne og utveksle erfaringer rundt plaststatistikk gjennom hele materialstrømmen. God og sammenlignbar statistikk i Europa er viktig for å vurdere tiltak og rapportere på effekter av tiltakene.

15.5. Globalt samarbeid og faglig kunnskap på området er styrket

Arbeidet med å forhandle fram en FN avtale for å stanse plastforurensning, der vi bistår departementet, er i positiv utvikling. Arbeidet i de globale Basel, Rotterdam- og Stockholm-konvensjonene er også sentrale. I Basel arbeidet er det kommet på plass systemer som bidrar til bedre kontroll med plastavfall over landegrensene og Stockholmkonvensjonen jobber med problemstillinger knyttet til plast som spredningsvei for persistente organiske miljøgifter. Gjennom god kontakt med mange norske forskningsmiljø, overvåkingsdata og rapporter som er utarbeidet nordisk og i nordområdearbeidet, får vi stadig bedre

kunnskap om plast og mulig skader på helse og miljø. Vi bruker kunnskapen fra arbeidet med plast nasjonalt, nordisk, i EU, i nordområdearbeidet og i OSPAR inn i det globale arbeidet.

Klima

Prioritering 16: Godt kunnskapsgrunnlag som underlag for gode og effektive beslutningsprosesser for å oppfylle klimamålene

16.1 Et oppdatert og forsterket faglig grunnlag for å følge opp klimaplanen, nå mål for 2030 og utarbeide mål for 2035

I tillegg til å levere på konkrete oppdrag, har vi høy aktivitet for å holde også annet kunnskapsgrunnlag oppdatert. De konkrete oppdragene har handlet om div. utredninger av lav- og nullutslippskrav og omsetningskrav for flytende biodrivstoff i ulike transportsegmenter, og utredninger av ulike virkemidler for å redusere utslipp fra skog- og arealbrukssektoren. Vi har holdt kunnskapsgrunnlaget fra Klimakur 2030 oppdatert (publisert februar 2022) og levert Grønn omstilling, der begge inkluderer en analyse av barrierer. Barriereanalysen er sentral med tanke på virkemiddelvurderinger. Vi legger opp til å jevnlig publisere oppdatert kunnskapsgrunnlag (i mai hvert år).

I 2022 fikk vi ikke oppdrag for å utarbeide underlag til mål for 2035.

16.2 God oversikt over innholdet i EUs Green Deal og Fit for 55, og mulige konsekvenser for Norge

De omfattende forslagene fra EU vil ha stor innvirkning på utforming og implementering av norsk klimapolitikk i årene framover. Vi har god oversikt over forslagene i Fit for 55, men har ikke fulgt de pågående trilogforhandlingene nært på grunn av manglende ressurser. Vi vil styrke bemanningen fremover som følge av føringer i budsjettet.

16.3 Kunnskapsgrunnlaget om effekter av det lokale utslippsarbeidet er styrket

Vi har vurdert hvordan lokalt klimaarbeid kan bidra bedre til å nå nasjonale mål gjennom evaluering av og foreslått endringer i utslipp- og energidelen av statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Vi har også bidratt med ny kunnskap

om hvordan kommunenes roller og virkemidler generelt kan bidra til å redusere klimagassutslipp.

Gjennom rapportering deler kommuner og fylkeskommuner kunnskap om effekter og erfaringer av Klimasatsprosjekter. I 2022 har vi støttet over 267 nye kommunale klimaprosjekter med til sammen 273,1 millioner kroner (61-posten). Kommunene har nå fått tildelt 1,34 milliarder kroner siden oppstart av ordningen. Vi har i tillegg bidratt vesentlig til utvikling av kunnskapsgrunnlaget om utslippsfrie hurtigbåter gjennom øremerket Klimasats-midler (62-posten).

Kunnskap om effekter av lokalt klimaarbeid er spredd videre gjennom veiledningen og deling av erfaringer, spesielt gjennom webinarer, podkaster, facebookgruppe og digitale- og fysiske samlinger med kommuner, fylkeskommuner og statsforvaltere. Nytt fra 2022 er en digital møteplass for kommuner som får Klimasats-støtte. Målet er å gi dem ekstra prosjektutviklingsstøtte og bidra til bedre og mer effektiv prosjektgjennomføring underveis.

16.4 Det faglige grunnlaget for vurdering av utslippsutviklingen innen skog- og arealbruk er styrket

De siste årene er det blitt gjort mange forbedringer i det nasjonale klimagassregnskapet for skog og arealbruk, noe som gir bedre kunnskap om utviklingen i historisk opptak og utslipp i sektoren. På grunn av disse metodeforbedringene har det vært behov for oppdaterte framskrivninger og nye beregninger av gapet mellom forventet utvikling og forpliktelser for sektoren. NIBIO har laget nye framskrivninger og beregnet nytt gap med utgangspunkt i dette. Vi har hatt dialog med dem i dette arbeidet, som vil gi et viktig kunnskapsgrunnlag for å prioritere hvor man bør rette innsatsen i lavutslippsarbeidet. Vi har startet opp arbeid med å vurdere hvordan gapet kan tettes (en utredning i samarbeid med berørte etater skal leveres til KLD i februar 2023).

Prioritering 17: God oversikt over virkemidler på tvers av sektorer som bidrar til å redusere klimagassutslipp i tråd med klimamålene, og samspillet mellom disse

17.1 Bedre kunnskap om nasjonale og felleseuropeiske virkemidler og samspillet mellom dem, herunder kunnskap om effekter av virkemidler

Det er behov for mer kunnskap om samspillet mellom virkemidler og effekter av virkemidler. Dette er komplekst og tidkrevende å bygge kompetanse på. Vi har i liten grad hatt kapasitet til å løfte dette arbeidet ut over oppdrag vi får- men jobber med å øke

kunnskapsgrunnlaget gjennom prosjekter og oppdrag.

Per i dag har vi jobbet systematisk med samspeillet mellom nasjonale og felleseuropeiske virkemidler innen skipsfart i forbindelse med konsekvensutredning av omsetningskrav for biodrivstoff. Vi har også levert på effekt av foreslåtte virkemidler i transportsektoren til klimalovrapporteringen. I tillegg har vi levert på oppdrag der vi har vurdert virkemidler for å unngå nedbygging og annen omdisponering av karbonrike arealer, og vi har i samarbeid med andre vurdert muligheter for å utforme et system for å synliggjøre jordbruksoppgjørets klimaeffekt.

Oppdrag om effektberegninger av klimavirkemidler (til internasjonal rapportering), i samarbeid med andre etater, har vært nyttig. Dette har styrket både vår og relevante etaters kompetanse på området. Her har vi gjort en gjennomgang av eksisterende klimavirkemidler (inkludert enkelte felleseuropeiske) og vurdert effekten av dem. Oppdraget krever at vi også vurderer samspeillet mellom ulike virkemidler. Dette er kunnskap som vil kunne benyttes også i utredninger av mulige nye virkemidler i fremtiden. Det er metodiske utfordringer med å kvantifisere effekt av virkemidler, og selv om dette arbeidet har vært en god anledning til å diskutere tematikken på tvers av etater er det fortsatt behov for å bygge oss videre opp på temaet.

17.2 Forsterket samarbeid med relevante etater og støtte til andre sektormyndigheters ivaretagelse av sitt sektoransvar

Vi har i 2022 hatt særlig mye samarbeid med andre etater på transportområdet. Vi har prioritert ressurser inn i arbeidet med kunnskapsgrunnlag og utredninger til diverse lav- og nullutslippsskrav, herunder nullutslipp i offentlige anskaffelser for personbiler, varebiler, bybusser, ferger, hurtigbåter og sjøtransporttjenester. Vi har også vært i dialog med Sjøfartsdirektoratet i forbindelse med nullutslippsskrav til verdensarvfjord. Dette har forsterket samarbeidet vårt og relasjonene til med Statens Vegvesen, Kystverket, Sjøfartsdirektoratet og DFØ betraktelig. I år har vi også hatt særlig god og konstruktiv dialog med Skatteetaten knyttet til oppfølging av omsetningskrav.

I tillegg har arbeidet med underlag til ny Nasjonal Transportplan løftet samarbeidet med andre transportetater. Vi har bidratt inn i oppdrag om å oppdatere og standardisere metodikk som skal brukes for å for å beregne utslipp fra arealbruksendringer i NTP-prosjekter. Utredningsoppdraget inn i Nasjonal Transportplan ble levert til arbeidsgruppen i desember, hvor Miljødirektoratet satt i Klima- og miljøgruppen og var prosjektleder for underlaget som ble levert på klima.

Etatssamarbeidet gir oss en ramme for mer samarbeid med andre etater. Evalueringen av

klimasamlingen vi arrangerte for etatssamarbeidet denne høsten, peker på behovet for fortsatt kunnskapsdeling på tvers mellom etatene.

Prioritering 18: Forvaltningen har et godt kunnskapsgrunnlag for å bidra i arbeidet med og vurdering av klimarisiko

18.1 Gode faglige vurderinger til departementet om innhold i scenarioer for stresstesting av klimarisiko

Det har i liten grad kommet oppdrag/forespørsler fra KLD på dette i 2022, og vi har ikke arbeidet med stresstesting/scenarioer.

18.2 Kunnskapsgrunnlaget er forbedret gjennom dialog og samarbeid med relevante etater

Fysisk klimarisiko blir delvis dekket gjennom arbeidet med klimatilpasning. Gjennom koordineringsrollen har vi løpende dialog med andre direktorater, involverer dem i oppdrag og utredninger (for mer informasjon se prioritering 19).

Miljødirektoratet jobber ikke systematisk med omstillingsrisiko. Hvilke fokus vi har på dette er avhengig av hvilke oppdrag og aktiviteter vi har.

Prioritering 19: En effektiv og samordnet innsats på tvers av sektorer for å sikre at Norge er forberedt på konsekvensene av klimaendringer

19.1 Ha tilrettelagt for at det nasjonale tilpasningsmålet i større grad kan nås som følge av faglig rådgivning og koordinering, og videre oppfølging av kunnskapen om status, sammenhenger og om barrierer

Som grunnlag for videre politikkutvikling og utvikling av det nasjonale klimatilpasningsarbeidet, har vi fremskaffet ny kunnskap, gitt faglige råd og involvert relevante aktører.

Dette omfatter oppsummert status, utviklingsbehov og barrierer på klimatilpasningsområdet, og faglige råd til hvordan klimatilpasningsarbeidet kan videreutvikles. Vi har støttet departementet i det arbeidet med ny stortingsmelding om klimatilpasning. Et arbeid med å få oversikt over hvordan nasjonalt klimatilpasningsarbeid er innrettet i andre land, og hvilke erfaringer man har med klimatilpasningsarbeid internasjonalt er påbegynt. Vi har fremskaffet ny kunnskap om hvordan klimaendringer påvirker verdikjeder på tvers av geografi, tema og aktører, og matsystemet er brukt som

eksempel også. Miljødirektoratet har i samarbeid med en rekke sektormyndigheter og forskningsmiljøer rapportert Norges arbeid med klimaendringer, sårbarhet og klimatilpasning til FNs klimakonvensjon. Dette bidrar også til at aktørene får god oversikt over status på arbeidet i Norge. Vi har også utarbeidet en oversikt over kunnskapsgrunnlag, føringer, veiledninger, virkemidler og roller- og ansvarsfordeling knyttet til havnivå. Dette bidrar til at departementene og andre aktører har fått tilgang til ny kunnskap som kan bidra til bedre beslutninger. Kunnskapsgrunnlaget er spesielt relevant for regjeringens arbeid med ny stortingsmelding.

Vi har hatt utstrakt involvering av direktorater og andre aktører i utvikling av kunnskapsgrunnlaget, i våre oppdrag, i veiledning i klimatilpasningsarbeidet og gjennom nettverksarbeid. Dette har ført til integrering av sektorperspektiver i arbeidet, styrket forankring og økt kunnskap hos disse samarbeidspartnerne. Direktoratsgruppen adresserer mange viktige problemstillinger og jobber godt, men samarbeidet synliggjør også at det er behov for større innsats fremover.

Miljødirektoratet har bidratt til økt kunnskap om klimatilpasning i kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere gjennom aktiv veiledning, deling av erfaringer og gjennom tilskuddsforvaltning. Vår vurdering er at dette har bidratt godt til fremdrift hos mange.

19.2 Departementet har et grunnlag for hvordan FNs klimapanel 6. hovedrapport kan følges opp i det nasjonale og lokale tilpasningsarbeidet

Arbeidet med nye klimaframskrivninger basert på FNs klimapanel 6. hovedrapport er i gang og oppdrag er satt ut til Norsk klimaservicesenter og Kartverket. Faglige avklaringer rundt scenarivalg er utredet og vi har gitt en anbefaling til KLD om hvordan nye scenario fra FNs klimapanel skal brukes i det nasjonale arbeidet med tilpasning.

KLD har fått en oversikt over sentrale funn FNs klimapanel 6. delrapport, om virkninger, sårbarhet og tilpasning til klimaendringer, som er relevant for Norge. Videre har vi synliggjort relevans og vist status for klimatilpasningsarbeidet for ulike sektorer og samfunnsområder i Norge ved å vise til sentrale norske kunnskapskilder og policydokumenter på området.

Polarområdene

Prioritering 20: Godt kunnskapsgrunnlag og effektiv virkemiddelbruk for å redusere samlet belastning på miljøet i polarområdene

20.1 Kunnskapsgrunnlaget for miljøforvaltningen er bedret, og gir økt innsikt om dagens og fremtidige utfordringer for miljøovervåking, -kartlegging og -forvaltning

Miljødirektoratet styrker kunnskapsgrunnlaget for Arktis gjennom våre egne overvåkingsprogrammer, gjennom ulike utredninger og rapporter, i tillegg til at vi er pådriver for styrking av kunnskapsgrunnlaget i nasjonale og internasjonale prosesser. Sammen med Norsk Polarinstitutt har vi kartlagt kunnskapsstatus for ferskvann, kystvann og fjorder på Svalbard. Arbeidet gir et godt grunnlag for å kunne vurdere og prioritere potensiell fremtidig kartlegging/overvåking, samt gi innspill til prosesser som omhandler eller følger opp miljøforvaltningens kunnskapsbehov. Parallelt tester vi ut et system for integrert klimaovervåking i vann på Svalbard. Data som samles inn gjennom dette arbeidet er viktige for modellering av klimaendringenes effekt på vannøkosystemer i Arktis og på fastlandet. Kunnskapsutvikling er et langsiktig arbeid som utvikles gjennom godt samarbeid med ulike kunnskapsleverandører og -aktører. Det er mye godt samarbeid i dag, men det gjenstår også utfordringer, både når det gjelder å peke på viktige kunnskapsbehov framover og det strategiske arbeidet for å sikre en kunnskapsutvikling som er helhetlig og relevant for dagens og fremtidige beslutninger i nord. Det internasjonale kunnskapssamarbeidet knyttet til nordområdene har ligget i bero som følge av Russlands angrepskrig i Ukraina, og arbeidet med rapporter og utredninger er derfor forsinket.

20.2 Forvaltningsverktøyene er tilpasset ny kunnskap, effekter av klimaendringer og en natur- og artsforvaltning i tråd med gjeldende miljømål

Forslaget til regulering av cruiseturismen som var på høring i 2022, innebærer nye regler om ferdsel og sjøbasert turisme. Tiltakene som er foreslått har til hensikt å dempe belastningen fra dagens og forventet framtidig ferdsel. Antallet tilreisende til Svalbard har økt betraktelig; bare fra 2015 til 2019 økte antall kommersielle overnattinger på Svalbard med 30 %. Sesongen for reiselivsaktivitet har også blitt lenger, nye områder tas i bruk, og det er i økende grad en mer aktiv oppsøking av dyrelivet. I løpet av sommeren 2022 var det flere hendelser knyttet til oppsøking av isbjørn og brudd på ferdselsforbud. Her er det gjenstående utfordringer, og behov for å vurdere en kontinuerlig videreutvikling av regelverket slik at det møter nye utfordringer. Sysselmasteren på Svalbard (SMS) og

Miljødirektoratet har gjort en vurdering av artsforvaltningen på Svalbard i lys av høye miljømål, klimaendring og ny kunnskap. Vi peker på flere mulige tiltak som vil bidra til en klimatilpasset artsforvaltning i tråd Svalbards høye miljømål. Tiltakene gjelder både høstbare og ikke høstbare arter, fremmede arter og kunnskapsgrunnlaget for forvaltning. Arbeidet gir oss et felles informasjonsgrunnlag for videre diskusjoner om strategi og prioriteringer innenfor svalbardforvaltningen. Befolknings- og næringsutviklingen på Svalbard, nedleggelsen av Sveagruva, og fraflytting fra rasutsatte boligområder gir nye miljøutfordringer knyttet til avfall og plastforurensning på Svalbard. Miljødirektoratet har, i samarbeid med Sysselmesteren og Longyearbyen lokalstyre, gjort en vurdering av mulighetsrommet når det gjelder sirkulær økonomi på Svalbard. Vi har vurdert hvilke aktiviteter som bør igangsettes for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for videreutvikling av pågående og planlagte aktiviteter knyttet til kildesortering; og tilrettelegging for ombruk og holdningsskapende arbeid. Arbeidet har gitt oss et godt grunnlag for videre samordning og samhandling av arbeidet med avfall og forurensning på Svalbard.

20.3 Utarbeidet veiledningsmaterieil til forskrift om forurensning og avfall på Svalbard

Vi har levert på dette oppdraget og er enig med Sysselmesteren at mindre gjenstående arbeid kan løses som en løpende veiledning fra direktoratet til Sysselmesteren på regelverket.

Årsrapport 2022 – status oppdrag

Status oppdrag.....	2
Tverrgående	2
Oppdrag i tildelingsbrevet	2
Videreførte oppdrag fra tidligere år	4
Nye oppdrag mottatt gjennom året	5
Naturmangfold.....	5
Oppdrag i tildelingsbrevet	5
Videreførte oppdrag fra tidligere år	7
Nye oppdrag mottatt gjennom året	9
Friluftsliv.....	11
Oppdrag i tildelingsbrevet	11
Nye oppdrag mottatt gjennom året	11
Forurensning	12
Oppdrag i tildelingsbrevet	12
Videreførte oppdrag fra tidligere år	13
Nye oppdrag mottatt gjennom året	15
Klima.....	15
Oppdrag i tildelingsbrevet	15
Videreførte oppdrag fra tidligere år	18
Nye oppdrag mottatt gjennom året	19
Polarområdene	21
Oppdrag i tildelingsbrevet	21
Videreførte oppdrag fra tidligere år	21

Status oppdrag

I tildelingsbrevet fikk vi 62 oppdrag og 36 er videreført fra tidligere år. I tillegg har vi mottatt 40 nye oppdrag i løpet av 2022.

Etter dialog med KLD er det bestemt at oppdragene om å utrede problemstillinger knyttet til vannutskifting i indre Oslofjord og elbiler og bærekraft bortfaller og tas derfor ut av årsrapporten. Vi rapporterer dermed på til sammen 136 oppdrag.

For å få en mer reell status for gjennomførte oppdrag har vi innført et nytt statuslys – grått, for de oppdragene som er gitt i 2022, men har frist i 2023. Disse har tidligere fått grønt statuslys, men endringen gir et mer reelt bilde av hva som faktisk er levert.

Samlet status på de 136 oppdragene er som følger:

- 82 oppdrag, 60 %, har grønt statuslys - er levert til opprinnelig eller ny avtalt frist
- 1 oppdrag, 1 %, har gult statuslys - er levert etter frist
- 21 oppdrag, 15 %, har svart statuslys - er ikke levert pga manglende avklaring fra KLD
- 32 oppdrag, 24 %, har grått statuslys, er ikke levert siden frist er i eller skjøvet til 2023

Tverrgående

Oppdrag i tildelingsbrevet

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O001	Levere en vurdering av funnene i evaluering av plan- og bygningsloven (EVAPLAN), inkludert en rangering av hvilke funn som antas å ha størst betydning for ivaretagelsen av klima- og miljøhensyn i planleggingen. Riksantikvaren involveres i arbeidet. Miljødirektoratet sammenstillt forslag til prioriterte tiltak.	11.nov.2022	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O002	<p>Notat om status for utviklingsarbeidet i SSBs Nasjonalt program for offisiell statistikk på områder som er særlig viktig for klima og miljø. Oppdraget spesifiseres nærmere i eget møte.</p> <p>Kommentar: Oppdraget del 2 ble levert 5. oktober. Tilbakemelding fra KLD at leveransen var i tråd med KLDs behov og gir en god oversikt over prioriterte utviklingsområder. Leveransen bl.a. brukt i arbeidet med budsjettmessige behov og prioriteringer og i høringsinnspill til FIN i forbindelse med SSBs forslag til nytt nasjonalt statistikkprogram for 2024-2027.</p>	<p>1.mar.2022</p> <p>Ny frist: 1.okt.2022</p>	
O003	<p>Notat med vurdering av hovedverktøy og prosesser for å ta kunnskap i bruk i politikktutvikling, og hvordan kompetansen om dette kan styrkes. Oppdraget spesifiseres nærmere i eget møte.</p> <p>Kommentar: Videreført til 2023</p>	<p>1.sep.2022</p> <p>Ny frist: 8.feb.2023</p>	
O004	Evaluering av ordningen nasjonale oppgaver til institutter sikrer relevante råd og bistand for å løse komplekse og tverrsektorielle utfordringer. Oppdraget spesifiseres nærmere i eget møte.	30.jun.2022	
O005	Miljødirektoratet skal levere faglige vurderinger av hvordan konkrete varegrupper, enkeltvarer og råvarer påvirker miljøet, for å sikre størst mulig uttelling for klima og miljø i de pågående forhandlingene om en avtale om klima, handel og bærekraft (Agreement on Climate Change, Trade and Sustainability – ACCTS).	15.mar.2022	
O006	Miljødirektoratet skal dokumentere hvordan de sørger for tilstrekkelig kompetanse om sikkerhet i organisasjonen (kompetanse både for personell i sikkerhetsorganisasjonen og for organisasjonen generelt).	30.jun.2022	
O007	Miljødirektoratet skal med bakgrunn i sitt ansvarsområde identifisere hvilke arbeidsområder som har betydning for samfunnssikkerheten. Virksomhetens samfunnssikkerhetsansvar skal dokumenteres i årsrapporten.	31.des.2022	
O008	Miljødirektoratet skal i samarbeid med Kystverket planlegge og gjennomføre en beredskapsøvelse innen akutt forurensning våren 2022, med formål om å øve samspill og kommunikasjon mellom etatene, Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet ved en uønsket hendelse. Departementene skal trekkes inn og involveres i planlegging og gjennomføring av øvelsen.	31.des.2022	

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O009	Redegjøre for om det fremdeles er informasjonssystemer som enda ikke er omfattet av virksomhetenes styringssystem for informasjonssikkerhet (ISO 27001).	30.jun.2022	
O010	Levere en vurdering av betydningen av EUs arbeid med fotavtrykk (Environmental FootPrint) for regelverksutvikling, tiltak og virkemidler i Norge. Avhenger av EUs framleggelse av Footprint-arbeidet og hvilket nivå EU legger seg på. Kommentar: EU-kommisjonens forslag er forsinket, og er varslet framlagt 22.03.2023. Foreslår ny frist 15.06.2023.	31.okt.2022	

Videreførte oppdrag fra tidligere år

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O097	Videreføring fra TB2020: Bistå Sysselmaster i digitalisering av miljø- og geodata for Svalbard. Kommentar: Oppdraget videreføres i TB2023 (O73). I 2022 er det igangsatt etablering av prioriterte geografisk datasett for bruk i myndighetsutøvelse hos SMS som skal forvaltes og distribueres av Miljødirektoratet. Det er også identifisert digitaliseringsprosesser i Miljødirektoratet/Marfo som bør inkludere SMS sine behov framover (utvikling av feltapp, Miljøvedtaksregisteret, marin forsøpling og strandrydding).	31.des.2022	
O098	Levere forslag til felles nasjonal miljødatapolicy, jf. Digitaliseringsstrategi for klima- og miljøsektoren 2020-2024. Kommentar: Oppdraget blir levert 15. februar 2023. Det har vært utfordrende å få tilstrekkelig framdrift i arbeidet, og bli enige om en felles innretning for arbeidet som bidrar til konkretisering av etatenes forvaltning og distribusjon av miljødata. Dette er et komplekst arbeid som krever tydelig retning og ambisjon fra KLD framover for å sikre oppfølging av arbeidet og god samordning mellom aktørene.	1.jun.2022 Ny frist: 1.nov.2022	

Nye oppdrag mottatt gjennom året

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O220	Miljøsamarbeid med Kina	28.aug.2022	●
O222	Utrede og utforme forslag til lovendringer om miljøkriminalitet, jf. Meld. St. 19 (2019-2020)	30.des.2022	●
O229	Felles arkiv for miljøforvaltninga	1.jul.2022	●
O230 - Del 1	Oppdrag om innspill til jordbruksforhandlingene	16.des.2022	●
O230 - Del 2	Oppdrag om innspill til jordbruksforhandlingene Kommentar: Overført til 2023	31.jan.2023	●

Naturmangfold

Oppdrag i tildelingsbrevet

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O011	Basert på blant annet en uavhengig risikovurdering, levere en faglig vurdering av konsekvensene av vårjakt på ender på naturmangfold og dyrevelferd, samt betydningen det vil få for den samiske kulturutøvelsen.	1.okt.2022	●
O012	Levere en vurdering av utfordringer, ressursbehov og forvaltningsnytte knyttet til å ta i bruk hele eller deler av SEEA EA-prinsippene i FNs statistikk kommisjonens rapport kapitler 8 til 12. Kommentar: Oppdraget er overført til 2023 (oppdrag 66 i TB 2023). Vi leverte en delleveranse før jul i form av et notat som gjennomgikk innholdet i kap 8-12 i FN SEEA EA.	1.okt.2022 Ny frist: 15.juni 2023	●
O013	Levere tre tilrådinge om skogvern, samt tilråding om vern av statskogområder i Nordland. Hver tilråding skal ha maksimalt ca. 50 områder.	28.jun.2022	●
O014	Sammenstille høringsinnspill ved høring av forslag om to nye utvalgte naturtyper, og levere en faglig tilråding basert på høringen.	1. jun. 2022 Ny frist: 30.sep.2022	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O015	Utarbeide retningslinjer for eventuell flytting av brunbjørn.	31.des.2022	●
O016	Utarbeide faglig grunnlag med anbefaling for videre strategisk arbeid med besøkssentrene.	1.okt. 2022 Ny frist: 15.nov.2022	●
O017	Som oppfølging av Meld. St. 29 (2020-2021), og basert på gjennomgangen av SVO'ene, identifisere viktige områder for marin natur med sikte på bevaring utenfor 12 nautiske mil. Kommentar: Arbeidet er i gang, men det trengs ytterligere diskusjoner internt og med KLD om hvordan vi innretter det.	30.jun.2022	●
O018	Som oppfølging av Meld. St. 29 (2020-2021), levere en kunnskapsstatus om marine områder som er viktige for karbonlagring med sikte på bevaring, herunder vurderinger av toleranse overfor ulike aktiviteter og inngrep, og utrede behovet for endringer i lovgivningen for å gi klimahensyn status som et selvstendig verneformål.	30.sep.2022 Ny frist: 31.des.2022	●
O019	I samarbeid med Fiskeridirektoratet etablere en styringsgruppe og starte opp gjennomføring av pilotprosjekt for naturmangfold og økt biologisk produksjon i Skagerrak–Oslofjorden, jf. Meld. St. 29 (2020–2021). Skisse om oppstart og planlagt aktivitet i prosjektet i 2022 skal leveres innen 15. februar. Rapport om aktiviteten i 2022, og plan for videre arbeid utover 2022 leveres innen 15. desember. Kommentar: Oppdraget er forsinket. Forventet leveranse 15.feb. 2023.	15.des.2022	●
O020	Som oppfølging av Meld. St. 29 (2020-2021), i samarbeid med Fiskeridirektoratet gjennomgå og vurdere praksis for rapportering av Norges bidrag til å oppfylle de internasjonale målene om bevaring av viktige områder for marin natur. Kommentar: Videreført til 2023	31.mar.2023	●
O021	Levere en oversikt over bruken av midler på 1410.21 (miljødata), med særlig vekt på hvilke kartleggingsprosjekter som øker kunnskapstilfanget til arealplanprosesser. I tillegg oversende forslag til strategisk plan for Miljødirektoratets bidrag til det økologisk grunnkartet.	1.feb.2022	●
O023	Vurdere måloppnåelse for prosessen med økologisk kompensasjon knyttet til Åkersvika naturreservat som grunnlag for oppfyllelse av rapporteringskrav til Ramsarkonvensjonen.	31.des.2022	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O024	I samarbeid med Direktoratsgruppen for vannforvaltning gjennomføre en evaluering av arbeidet med oppdatering av vannforvaltningsplanene, etter tilsvarende tilnærming som i 2016, og levere en rapport med forslag til forbedringer og oppfølging med målsetting om effektive prosesser og styrket måloppnåelse. Kommentar: Dette oppdraget er videreført til 2023 som O093 - med rapporteringsfrist 1. mai.	31.des. 2022 Ny frist: 1.mai.2023	●
O025	Levere en faglig vurdering av hvilke konsekvenser og effekter det vil få å endre start på lisensfellingsperioden for jerv til 20. august for å samordne start av lisensfellingsperioden med start for villreinjakta. Konsekvenser for dyrevelferd, effekten på effektivisering av lisensfellingskvote og andre relevante aspekter skal inngå i vurderingene.	15.feb.2022	●
O026	Levere en faglig vurdering av fordeling av ansvaret for tiltak 9 og 11 i tiltaksplanen for bekjempelse av skadelige fremmede organismer (2020-2025).	1. apr.2022 Ny frist: 8.apr.2022	●

Videreførte oppdrag fra tidligere år

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O063	Oppdaterte kunnskaper om klimaendringer og virkningen på hovedøkosystemet skog" (som ble gitt i supplerende tildelingsbrev 2020: tildeling over kap. 1400.01 – prosjektnummer 2035 001).	29.apr.2022	●
O064	Høring av ny forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål (Oppdrag gitt i flere omganger – jnr. 2021/2806. Siste oppdraget gitt i brev av 4.10.21)	6.apr.2022	●
O065	Forslag til prosess for oppfølging av klassifiseringen av hovedøkosystemene på land. Oppdraget gitt i supplerende tildelingsbrev 27. september 2021.	1.feb.2022	●
O077	Utarbeide en rapport om potensialet i Arealverktøyet for bl.a. arealanalyse og innlegging av nødvendige kartlag, som grunnlag for videreutvikling av forvaltningsplanene. Kommentar: Oppdraget er videreført i TB 2023.	1.apr.2022 Ny frist: 15.sep.2023	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O082	På bakgrunn av rapport om revisjon av reetablering for villrein i Nordfjella sone 1, gi anbefalinger om gjennomføring av reetablering/utsetting i tråd med naturmangfoldloven.	1.jun.2022 Ny frist: Nov. 2022	
O083	Bidra til en utredning av å innføre obligatorisk merking av oppdrettslaks. Oppdraget utdypes i eget brev. Kommentar: Vi har ikke mottatt brev fra KLD med utdyping av oppdraget.		
O084	I samråd med mattilsynet, levere en vurdering av hvordan god dyrevelferd kan ivaretas ved oppdrett og utsetting av fasan og raphøns i naturen for hundetrening, herunder om praksisen bør forbys. Kommentar: Oppdraget er videreført i TB 2023. Krever videre dialog med KLD, mulig at oppdraget utgår.	30.sep.2022	
O085	Levere forslag til reviderte verneforskrifter for nasjonalparker og landskapsvernområder når det gjelder sykling og organisert ferdsel, herunder vurdering av bruk av el-sykkel. Kommentar: Oppdraget ble ikke påbegynt i 2022, satt på vent til vi får nye maler fra KLD.	30.sep.2022	
O088	Levere tilrådning om nye verneområder i henhold til oppdragsbrev av 2.7.20 og 9.9. 21. Kommentar: Arbeidet er forsinket pga. at involvering av kommunene og lokal forankring er tid- og ressurskrevende. Noen statsforvaltere har kapasitetsutfordringer. Vi forventet å kunne tilrå områder i Rogaland i løpet av 2022, som de første i arbeidet med supplerende vern. Statsforvalteren ba sommeren 2022 om utsettelse for å levere tilrådning utfra hensynet til god prosess og involvering, noe vi sa ja til. Når det gjelder nye nasjonalparker m.m., har statsforvalterne i Vestland, Innlandet og Møre og Romsdal arbeidet med avklaringer av om det er lokal aksept for verneforslag, og i 2022 ble det oppnådd aksept for videre prosess for Masfjordfjella.		
O089	Naturstrategi våtmark: Foreslå et faglig grunnlag for hvordan strategien kan evalueres om 6 år og revideres om 12 år for alle naturtyper som er omfattet, jf. oppdragsbrev av 25.6.21.	1.jul.2022	

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O090	Sammen med Riksantikvaren levere svar på oppdrag om tentativ listeverdensarv, jf. oppdragsbrev av 1.10.21.	1.mar.2022 Ny frist: 1.apr.2022	●
O091	Oversende tilråding om endringer i perioden med ferdselsforbud for verneområder i Oslofjorden, jf. Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden T28.		●
O092	Levere oppdaterte beslutningsgrunnlag for 13 naturtyper som bør prioriteres for tiltak frem mot 2035. Vurderes og prioriteres opp mot artene og naturtypene som allerede er foreslått i den opprinnelige oppfølgingsplanen. Kommentar: Utsatt frist for leveranse av oppdraget er avklart med KLD.	31.des. 2022 Ny frist: 17.feb.2023	●
O093	Levere et faglig grunnlag med vurderinger av om det bør avholdes en 10ende Trondheimskonferanse om biologisk mangfold.	1.feb. 2022 Ny frist: 16.mar.2022	●
O095	Levere en vurdering av regelverket for erstatning for tap av tamrein til rovvilt. Kommentar: Utsatt oppstart av prosjektet grunnet revidert mandat. Startet opp januar 2023.	1.jun.2022 Ny frist: 1.okt.2023	●

Nye oppdrag mottatt gjennom året

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O200	Vandringsmønster/utvandring fra føderenvir hos jerv	31.des.2022	●
O201	Høring ang. EU-forbud mot råvarer og produkter forbundet med avskoging og skogforringelse	1.sep.2022	●
O205	Forslag til kriteriesett for oppdatering av forbudsliste under FO forskriften	1.mar.2022	●
O206	Tilstandsbeskrivelse for villrein	8.apr.2022	●
O207	Oppdrag om kunnskapssammenstilling om vågehval	15.mar.2022	●
O208	Nytt marint vern - vurdering av verneforslaget for LoppHAVet	1.apr.2022	●
O212	Mulig nasjonalpark i Østmarka - oversendelse av høringsforslag til KLD	8.apr.2022	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O213	Vurdering og prioritering av arbeidet med trua natur	23.jun.2022	●
O215	Ekstraordinært uttak av ulvene på norsk side av grensevirene Bograngen og Rømskog	1.mar.2022	●
O223	Kartlegging av sjøbunn til marint økologisk grunnkart for Oslofjorden	30.des.2022	●
O224	Iverksette overvåkingsprogram for restaureringen på Hjerkin Kommentar: Overført til 2023	1.jul.2023	●
O226	Faglig innspill på forslag til nytt globalt rammeverk for natur	30.sep.2022	●
O232	Oppdrag om deltakelse i utredning av seterdrift Kommentar: Overført til 2023	1.mar.2023	●
O237	Kystsone i norske havområder Kommentar: Vi rakk ikke å få satt ut oppdrag på dette i 2022 da midlene kom for sent. Vi har hatt dialog med KLD om dette.	31.des. 2022 Ny frist: 30.jun.2023	●
O239	Oppdatering av Vann-Nett på bakgrunn av departementets endelige godkjenning av vannforvaltningsplanene for 2022-2027 og rapportering til ESA Kommentar: Overført til 2023	6.jan.2023	●

Friluftsliv

Oppdrag i tildelingsbrevet

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O027	Utarbeide forslag til regelverk for den nye tilskuddsordningen "Tilskot til kommunar for å betre tilgangen til strandsona langs Oslofjorden".	1.jun.2022	
O028	Kartlegge friluftslivsbruken av områder på og ved Oslofjorden, herunder hva som fremmer og hemmer bruken av områdene blant ulike grupper i befolkningen, og konflikter mellom ulike brukergrupper på og ved fjorden. Kommentar: Overført til 2023	31.des.2022 Ny frist: 31.des.2023	
O029	Etablere konsept, mandat og driftsmodell for et kystsonenettverk for Oslofjorden, og sørge for at et slikt nettverk etableres. I kystsonenettverket skal kommuner, fylkeskommuner og statsforvalter bidra til bedre kompetanse om forvaltning av arealer i strandsonen og i sjøområdene. Det forutsettes at fylkeskommunene får en sentral og tydelig rolle i nettverket.	1.sept.2022 Ny frist: 1.nov.2022	
O030	Levere utkast til revidert rundskriv til friluftsløven.	31.des.2022	

Nye oppdrag mottatt gjennom året

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O204	NOU motorferdsel Kommentar: Overført til 2023	31.des.2023	
O214	Evaluering av forsøksordning catskiing	15.sep.2022	

Forurensning

Oppdrag i tildelingsbrevet

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O031	<p>Vurdering av hvilke konsekvenser oppdaterte WHO guidelines for lokal luftkvalitet bør ha for norske luftkvalitetskriterier, mål og regelverk. Oppdraget gjennomføres i to deler: - Del 1: Miljødirektoratet og Folkehelseinstituttet skal vurdere, og eventuelt oppdatere, luftkvalitetskriteriene basert på endringene WHO har gjort i "Air Quality Guidelines" i løpet av 2022. - Del 2: Miljødirektoratet skal innen 1. april 2023 levere en vurdering av eventuelle konsekvenser oppdaterte luftkvalitetskriterier bør ha for norske mål og regelverk.</p> <p>Kommentar: FHI er i gang med del 1 av oppdraget, som ligger mest hos dem. Vi har avklart med KLD at frist for å levere på begge delene er i løpet av mai 2023.</p>	<p>31.des.2022</p> <p>Ny frist: 31.mai.2023</p>	●
O032	<p>Vurdere behov for endringer i systemet for måling og overvåking av lokal luftkvalitet i Norge, herunder utgiftsfordeling nasjonalt, regionalt og lokalt.</p> <p>Kommentar: Vi ønsket å ta inn i våre vurderinger også implikasjoner fra EUs forslag til revidert luftdirektiv. Derfor har vi avklart med KLD at vi leverer dette oppdraget i jan./feb., etter at vi har levert foreløpig EØS posisjonsnotat for rev. direktiv.</p>	<p>31.des.2022</p> <p>Ny frist: 10.feb.2023</p>	●
O033	<p>Utrede grunnlag for nye nasjonale mål for støy og nye indikatorer for støy.</p>	<p>1.des.2023</p>	●
O034	<p>Lede arbeidet med å foreslå nødvendige endringer og harmonisering av regelverk relatert til massehåndtering, jf. rapport M-2074 fra det tverrsektorielle prosjektet om massehåndtering.</p> <p>Kommentar: Oppdraget er videreført til 2023. Vi er avhengig av et tverrsektorielt samarbeid, og venter på avklaringer fra departementet.</p>		●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O035	<p>Utarbeide forskriftsforslag og utrede virkemidler som oppfølging av tiltaksanalysen for økt materialgjenvinning av husholdningsavfall og lignende avfall fra næringslivet.</p> <p>Kommentar: Avventer oppdrag fra KLD</p>	30.sep.2023	●
O036	<p>Med bakgrunn i EUs grønne giv og handlingsplan for sirkulær økonomi levere et utvalg notater som belyser konsekvenser og utfordringer ved gjennomføring av kommende EØS-regelverk med vurderinger av mulige grep for effektiv gjennomføring og oppfølging, og andre sektorers mulige delansvar.</p> <p>Kommentar: Flere deloppdrag er levert. Oppdraget er videreført til 2023.</p>	31.des. 2022 Ny frist: 30.jun.2023	●
O037	<p>Utarbeide, i samarbeid med berørte etater, forslag til handlingsplan for sirkulærøkonomi med konkrete og målrettede tiltak og virkemidler inkludert avfallsforebygging, økt ombruk og materialgjenvinning, styrkede rammevilkår for norsk gjenvinningsindustri og et styrket markedet for materialgjenvunnet råvare.</p> <p>Kommentar: Miljødirektoratet har ikke mottatt nærmere informasjon om dette oppdraget, og avventer informasjon fra KLD om vår rolle i arbeidet.</p>	31.des.2023	●

Videreførte oppdrag fra tidligere år

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O069	<p>Statens vegvesen, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Miljødirektoratet har utarbeidet felles anbefalinger knyttet til oppdatering av kunnskapsgrunnlaget og verdsetting av helse- og miljøeffekter av luft- og støvforurensning. Klima- og miljødepartementet vil komme tilbake til videre oppfølging i 2022 på bakgrunn av arbeidsgruppens anbefalinger.</p> <p>Kommentar: Vi avventer nærmere avklaring fra KLD.</p>	31.des.2022	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O070	Levere endelig besvarelse med anbefalinger fra gjennomføring av fase 1: kartlegging av eksponering og litteraturstudie av luftforurensningens påvirkning på miljøet, jf. anbefaling i tidligere oppdrag om verdsetting av helse- og miljøeffekter av luftforurensning.	15.mar.2022	
O071	Forslag til revisjon av T-1520 retningslinje for luft, inkludert konsekvensutredning av foreslåtte endringer. Kommentar: Fellesoppdrag med FHI og SVV er hensiktsmessig, men krever også noe mer av prosessen. Vi er derfor noe forsinket og har avklart med KLD ny frist medio februar 2023.	1.jun.2022 Ny frist: 15.feb.2023	
O076	Oppdrag om gjennomføring av EU-direktiv om engangsprodukter av plast – videre arbeid (Gjennomføring av ulike bestemmelser i direktiv om enkelte plastprodukter). Kommentar: Flere deloppdrag er levert. Avventet oppdrag fra KLD for resterende deler.	31.des.2022 Ny frist: 31.des.2023	
O078	Evaluere dagens produsentansvar som virkemiddel, samt foreslå endringer i ordningen og nye ordninger for særskilte plastprodukter.	1.apr.2022 Ny frist: 30.okt.2022	
O079	Forskriftskrav separat innsamling og utsortering annet avfall.	15.feb.2022 Ny frist: 17.jun.2022	
O080	Gjennomgå veileder for avfallsgebyr og vurdere kostnader for forberedelse til ombruk og ombruk av husholdningsavfall. Kommentar: Venter på nærmere avklaring fra KLD	30.jun.2022	
O081	Utrede om forurensningsloven bør endres slik at kommunen forpliktes til å innføre differensiert avfallsgebyr.	31.mai.2022 Ny frist: 30.jun.2022	
O087	Utarbeide forslag til forskriftsbestemmelser om BAT-AEL (utslippsgrenser) for avfallsforbrenning i avfallsforskriften kap.10 Kommentar: Forskriften ble lagt på høring med frist 1. desember 2022. Vi går igjennom høringsinnspillene og vil oversende endelig forslag til KLD i løpet av februar 2023.	31.des.2022	

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O099	Fremskaffe og levere kunnskap om forurensning fra slipper og opplagsplasser som behandler mange fritidsbåter, for å vurdere regulering	1.okt.2022	

Nye oppdrag mottatt gjennom året

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O216	Forskriftskrav for økt materialgjenvinning av gips Kommentar: Arbeidet er forsinket. Regner med å levere før 1. april.	31.okt.2022	
O228	Vitenskapspanel for kjemikalier, avfall og forurensing	15.des.2022	
O236	Utvikle en håndbok for bruk av CNOSSOS	31.des.2022	
O238	Oppdrag om kunnskapsgrunnlag på plastemballasje	13.okt.2022	

Klima

Oppdrag i tildelingsbrevet

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O038	Levere en konkret anbefaling til hvordan det nasjonale klimatilpasningsarbeidet kan videreutvikles på bakgrunn av Riksrevisjonens endelige rapport, barrierestudien og tidligere utredninger gjort av Miljødirektoratet.	1.apr.2022	
O039	Levere en oversikt på norsk over de mest relevante funnene for Norge fra FNs klimapanelets andre og tredje delrapport og fra synteserapporten. Kommentar: Vi har levert for de to delrapportene som ble publisert i 2023, men siden publisering av synteserapporten er utsatt til mars 2023, har vi fått frist for dette oppdraget i mai 2023.	31.mai.2023	

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O041	Vurdere videreutvikling av kommunalt klimagassregnskap. Todelt oppdrag som 1. kartlegger bruk og nytte av dagens klimagassregnskap, og 2. gir oversikt over mulige, relevante måter å videreutvikle regnskapet på, og vurdere nytte og kostnader ved disse.	30.sep.2022	
O042	Kartlegge mulighetsrommet for landene i Arktisk Råd, inkludert Norge, til å påta seg forsterket kollektivt mål for reduksjon av svart karbon og eventuelt innføre kollektivt mål for metan i forbindelse med at Norge skal ha formannskap 2023-25. Kommentar: Oppdraget er videreført til 2023.	20.aug.2022 Ny frist: 31.jan.2023	
O043	Gi innspill til KLDs vurdering av programdokumenter fra følgende land i Verdensbankens biokarbonfond: Colombia, Indonesia, Mexico, Zambia. Det vil være nødvendig å trekke på kompetanse innen både skog og annen arealbruk og jordbruk.	31.des.2022	
O044	Gi innspill til KLDs vurdering av mulig nytt utslippsreduksjonsprogram i Nampula, Mosambik under Verdensbankens biokarbonfond. Kommentar: Har ikke fått oppdrag fra KLD.		
O045	Gi en vurdering av en rapport av Norsk Romsenter om "hvilke jordobservasjonsdata for tropiske landarealer vil være tilgjengelig etter 2024". Kommentar: Oppdraget ble ikke avklart fra KLD og er tatt inn i TB2023 med ny formulering/konkretisering (TB041).	31.mai.2022	
O046	Gi en vurdering av den faglige kvaliteten til referansenivåer for REDD+ til utvalgte land, innsendt under klimakonvensjonen. Aktuelle land er den Demokratiske Republikken Kongo og Indonesia. Kommentar: Har levert utkast på oppdrag knyttet til Indonesia. Avventer oppdrag om Kongo.	30.jun.2022	
O047	Bidrag til oppdaterte utslippseffektberegninger av "Policies and Measures" som grunnlag for klimalovrapportering, og til FN-rapporteringene.	31.mai2022 Ny frist: 15.sep.2022	

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O048	Koordinert underlag til rapportering på hvordan Norge forbereder seg på og tilpasser seg klimaendringene som grunnlag for klimalovrapportering.	31.mai.2022	●
O049	Bidrag til National Communication og Biennial Report 2022 til FN-rapportering i desember.	31.okt.2022	●
O050	Levere faglig underlag til operasjonalisering av klimamål i 2030. Kommentar: Delvis erstattet av oppdrag O233 om styringssystem og karbonbudsjett.		●
O051	Vedlikeholde tiltaks- og virkemiddelvurderinger som en del av oppfølging av klimaplanen 2021-2030, og bidra med vurderinger av effekt av tilleggsvirkemidler.		●
O052	Levere forslag til oppdatert forskrift om omsetningskrav for biodrivstoff til veitrafikk og anleggsgjennomføre høring og oppsummere høringsinnspill og vurdere behovet for endringer i forskriftsutkastet på bakgrunn av høringen.	27.mar.2022	●
O053	Levere forslag til oppdatert utkast til forskrift om omsetningskrav for biodrivstoff til skipsfart, herunder gjennomføre høring, oppsummere høringsinnspill og vurdere behovet for endringer i forskriftsutkastet på bakgrunn av høringen.	4.jul.2022	●
O054	Utrede økning i omsetningskravene for biodrivstoff til veitrafikk, anleggsgjennomføre høring, oppsummere høringsinnspill og vurdere behovet for endringer i forskriftsutkastet på bakgrunn av høringen. Kommentar: Leveransefrist utsatt i dialog med KLD, med ytterligere oppgaver på omsetningskrav for flytende biodrivstoff etter fjerning av grunnavgiften og innføring av omsetningskrav på ikke-veigående.	1.nov.2022 Ny frist: 1.mar.2023	●
O055	Utrede økning i omsetningskrav for avansert biodrivstoff i luftfart for 2023 og 2024.	1.jul.2022	●
O056	Kunnskapsgrunnlag om hvor store mengder norske bioressurser som kan høstes på bærekraftig vis, uten at det svekker naturens opptak og lagring av CO ₂ , samt hvor bruken av knappe bioressurser kan prioriteres for å sikre effektive utslippskutt. Kommentar: Venter på konkretiserende oppdrag fra KLD.		●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O057	Redegjøre for eksisterende klimascenarier i tråd med Parisavtalens mål og deres egnethet for stresstesting mot klimarisiko i privat og offentlig sektor. Kommentar: Har levert uttrekk av relevante databaser. Avventer eget oppdrag fra KLD utover det.		●
O058	Utrede ulike måter å erstatte fossile brensler i kvotepliktig og ikke-kvotepliktig industri mot 2030.	30.jun.2022	●
O059	I samarbeid med Helsedirektoratet, utarbeide forslag til framdriftsplan, med skisse til mulige modeller og kostnadsberegninger, for styrket tverrsektorielt samarbeid for tilrettelegging for et sunt, bærekraftig og klimavennlig kosthold i fylker og kommuner, i tråd med Klimaplan 2030.	1.jun.2022	●

Videreførte oppdrag fra tidligere år

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O066	Evaluerer og helhetlig gjennomgang av statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.	1.jun.2022	●
O067	Utrede forslag til metode for å beregne, og beregne, fotavtrykket til et utvalg importerte varer på arealer i andre land, med fokus på avskoging i tropiske land.	1.mar.2022	●
O068	Utarbeide forslag til metode for å beregne og rapportere klimagassutslipp i andre land som følge av økonomisk aktivitet i Norge. Rapporteringen skal brukes både for å informere om de utslippene som skjer som følge av norsk forbruk, og kunne brukes for å følge utvikling i viktige vare-, produkt- og tjenestestrømmer. Forslaget bør inneholde en vurdering av hvor ofte analysen eller regnskapet ev. bør oppdateres. Kommentar: Utsatt frist fordi andre oppgaver har hatt høyere prioritet, leveres medio februar 2023.	15.sep.2022 Ny frist: 1.nov.2022	●
O073	Utarbeide et kunnskapsgrunnlag om utbygging av ladeinfrastruktur for veitransport.	1.mar.2022	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O074	Miljødirektoratet i samarbeid med Norad skal bidra til å forbedre metoder og rutiner med formål å gi bedre kunnskap om og oversikt over klimaeffekten av klimabistanden. Kommentar: Det kom ingen oppdrag om leveranser som en del av dette oppdraget i 2022.	30.sep.2022	●
O075	Faglig grunnlag for en strategi for å hindre nedbygging av myr.	1.jul.2022	●
O086	Utredning av forbud mot nye torvuttak.	30.sep.2022	●
O094	Oppdrag om rammebetingelser for produksjon og bruk av biogass.	1.mai.2022	●

Nye oppdrag mottatt gjennom året

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O202	Utslippsreducerende tiltak på bygge- og anleggsplasser	1.sep.2022 Ny frist: 1.okt.2022	●
O203	Utrede klimakrav til bygg- og anleggsplasser	8.okt.2022	●
O209	Null – og lavutslippskrav ferge/hurtigbåter/miljøkrav off anskaffelser	2.mai.2022	●
O210	Klimaeffekten av nullutslippssoner	1.mai.2022	●
O211	Fritak/avgiftslette biogass i bomring Kommentar: Leveransefrist utsatt i dialog med KLD, med ytterligere oppgaver på omsetningskrav for flytende biodrivstoff etter fjerning av grunnavgiften og innføring av omsetningskrav på ikke-veigående.	1.des.2022 Ny frist: 27.jan.2023	●
O217	Innhente innspill om hvordan klimatilpasningsarbeidet i Norge kan videreutvikles	15.okt.2022	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O218	Vurderinger knyttet til anmodningsvedtak om rapporteringssystem for biodrivstoff solgt utenfor omsetningskravet for veitrafikk Kommentar: Leveransefrist utsatt i dialog med KLD, med ytterligere oppgaver på omsetningskrav for flytende biodrivstoff etter fjerning av grunnavgiften og innføring av omsetningskrav på ikke-veigående.	1.des.2022 Ny frist: 10.feb.2023	●
O219	Utredningsmidler klimatilpasning Kommentar: Opprinnelig frist satt 1.feb.2023	1.feb.2023	●
O221 - Del 1	Underlag og tekst til klimalovrapportering 2022	1.sep.2022 Ny frist: 12.aug.2022	●
O221 - Del 2	Underlag og tekst til klimalovrapportering 2022	12.aug.2022 Ny frist: 1.sep.2022	●
O225	Rettslige rammer for kvoteplikt for anlegg som forbrenner avfall	30.sep.2022	●
O231	Oppdatering av beregninger av nytt mål under forsterket skog- og arealbruksregelverk Kommentar: I dialog med KLD ble det besluttet å avvente leveranse av dette oppdraget til endelig regelverk fra EU forelå. Fristen ble derfor utsatt til i 2023.	15.okt.2022 Ny frist: 10.feb.2023	●
O233	Oppdrag om styringsmetoder og karbonbudsjett Kommentar: Opprinnelig frist satt 15.jan.2023	15.jan.2023	●
O234	Oppdrag om kartlegging av ernæringsarbeid i kommunene Kommentar: Opprinnelig frist satt 1.mai 2023	1.mai.2023	●
O235	Oppdrag om metoder for beregning av utslipp av klimagasser fra ventilering og lekkasjer på landanlegg, raffinier mv. Kommentar: Opprinnelig frist satt 31.des 2023	31.des.2023	●

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O240	Vurdere endringer i forskrift for ikke-veigående etter fjerning av grunnavgiften	21.des.2022	●

Polarområdene

Oppdrag i tildelingsbrevet

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O060	I forbindelse med endringer i miljøregelverket på Svalbard levere: <ul style="list-style-type: none"> • samlet tilrådning til KLD til endringer i alle verneforskrifter • vurdering av høringsinnspill/vurdering fra SMS om forslag til endringer i motorferdsforskriften til KLD • vurdering av høringsinnspill/vurdering fra SMS til forslag til endringer i leirforskriften og en sammenstilling av høringsinnspill til forslag til endringer i svalbardmiljøloven. 	31.des.2022	●
O061	I samarbeid med Sysselmesteren og Longyearbyen lokalstyre foreslå videre oppfølging etter workshopen i 2021 om sirkulær økonomi på Svalbard.	1.jul.2022 Ny frist: 15.sep.2022	●
O062	I samarbeid med Sysselmesteren utarbeide en plan for oppfølging av arbeidet med vurdering av hvordan gjeldende forvaltningsstrategier og regelverk for artsforvaltning passer inn i et forvaltningsperspektiv med større vekt på sammenhenger i økosystemene, effektene av de raske klimaendringene på Svalbard og de høye miljømålene for Svalbard. Oppdraget vil bli nærmere presisert.	1.sep.2022 Ny frist: 15.sep.2022	●

Videreførte oppdrag fra tidligere år

Nr	Oppdragstekst med kommentar ved avvik	Tidsfrist	Status
O072	I samarbeid med Norsk Polarinstitutt gi KLD en vurdering av nåsituasjon og behovene for videreutvikling av miljøovervåkingen på Svalbard knyttet til ferskvann, fjorder og kyst. Arbeidet skal ledes av Norsk Polarinstitutt. (Omformulert oppdrag nr. 59 fra TB2021)	30.jun.2022	●

Miljø-
direktoratet

Annen rapportering på ulike fagområder i årsrapporten 2022

Vedlegg 3

1. Statistikk på rovviltområdet

Vi viser til statistikk som er tilgjengelig på www.rovbase.no og www.miljovedtak.no.

Etter avtale med KLD rapporterer vi ikke ytterligere på dette.

2. Status for ferdselsåreprosjektet, herunder antall kommuner som har startet eller ferdigstilt arbeidet med en kommunal plan for friluftslivets ferdselsårer

Det er i de siste årene (sist oppdaterte tall) lagt inn ca. 8 000 km nye fotruter og ca. 2 000 km nye skiløyper i turrutebasen til Kartverket. Det er også lagt inn ca. 1200 km nye sykkelruter og ca. 1300 km nye andre ruter som i hovedsak er ro- og padleruter. Det er grunn til å tro at økningen har sammenheng med ferdselsåreprosjektet og generelt økt oppmerksomhet om betydningen av å merke og skilte stier og turveier.

3. Oversikt over hvilke og antall områder hvor det er startet verneplanprosess for å ta vare på verdifull natur

I 2022 pågikk arbeid med supplerende vern i alle fylker fra Trøndelag og sørover, og det ble meldt oppstart av planarbeidet for 10 områder i Oslo og Viken:

Område	Kommune
Elingårdkilen	Fredrikstad
Engelsviksundet	Fredrikstad
Langvik (Torsøhalvøya)	Fredrikstad
Bjølstaddammen	Fredrikstad
Langøymoa	Fredrikstad
Nabbetorpdammene	Fredrikstad
Mosserosflasken	Våler
Holmefjorden	Våler
Grepperødfjorden	Våler
Bjørnerødvannet	Våler

Det ble startet sonderinger med berørte kommuner og prosesser i tre fylker for områder foreslått som nye nasjonalparker: Øystese fjella, Masfjordfjella og Hornelen i Vestland, Sunnmørsalpane i Møre og Romsdal og utvidelse av Jotunheimen nasjonalpark i Innlandet.

4. Ev. avvik for etablering og drifting av felles enhet for arkivene i miljøforvaltningen

Prosjektet ble avsluttet 1. juli 2022. Miljødirektoratet har nå i henhold til oppdraget og samordningsstrategien tatt over arkivdriften i alle etater underlagt KLD. Prosjektet har også gjennomført en konseptutredning for en fremtidig felles sak/arkivløsning for sektoren og utarbeidet et felles målbylde for utviklingen av en moderne og fremtidsrettet dokumentasjonsforvaltning. Prosjektet leverte en sluttrapport som ble godkjent av prosjektstyret september 2022.

5. Status for kommunedelplanarbeidet, herunder antall kommuner som har startet eller ferdigstilt arbeidet med en kommunal plan for naturmangfold

Det ble gitt tilskudd til 22 kommuner i 2021 og 17 kommuner i 2022 for utarbeiding av en tematisk kommunedelplan for naturmangfold. Det forventes at planen skal være sluttbehandlet innen utgangen av året etter tildeling av tilskudd, men erfaringen er at dette er et ressurskrevende arbeid som kan ta noe lengre tid enn forventet. Kun en av kommune som fikk tilskudd i 2021 har levert sluttrapport, de andre har søkt om noen måneder utsatt frist. Ved tildeling av tilskudd til nye kommuner i 2023 vil frist for ferdigstilling av planen bli utvidet med tre måneder. Det vært arrangert 3 samlinger i 2022 for de kommuner som fikk tilskudd i 2021 og de som fikk tilskudd i 2022, det vil si 6 samlinger totalt.

6. Status ordningen med tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovdyrskader

En intern arbeidsgruppe i Miljødirektoratet jobber med revisjon av dagens forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskade og konfliktdempende tiltak (FKT). Vi har arrangert innspillsmøte med statsforvalteren høsten 2022 og med organisasjonene i Kontaktutvalget for rovvilt i januar 2023. Forslag til forskrift skal etter planen sendes på høring ca. 1. mai, etter departementsforeleggelse. Planen er at revidert forskrift skal gjelde fra og med søknadsåret 2024.

7. Status bruk av gårdsnære beitearealer som er viktig for natur innenfor jerveprioritert område

Statsforvalterne i Innlandet og i Møre og Romsdal fikk i supplerende tildelingsbrev for 2021

oppdrag om å etablere prosjekt i samarbeid med interesserte sauebrukere og kommuner om økt beite i gårdsnære områder etter nærmere kriterier. Hovedformålet med prosjektet er å redusere tap av sau og lam til jerv, samt bidra til å ivareta områder som er viktige for trua natur i kulturlandskapet. Oppdraget ble videreført for 2022. I samarbeid med Landbruksdirektoratet og etter dialog med statsforvalterne anbefalte vi i epost av 3. desember 2021 til Klima- og miljødepartementet at oppdraget ble trukket tilbake. Likelydende epost ble sendt fra Landbruksdirektoratet til Landbruks- og matdepartementet. Etter dette ble oppdraget terminert.

8. Omfang av naturrestaurering med finansiering fra direktoratet siste år

Flere områder i våtmark og vassdrag er restaurert, med meget positive effekter for naturmangfold og klimatilpasning. 139 restaureringsprosjekter i myr er gjennomført siden oppstarten i 2015, og 31 prosjekter ble gjennomført i 2022. Effektene på klimagassutslipp i forbindelse med restaurering av myr overvåkes. I 2022 ble det gitt tilskudd til 77 vannmiljøtiltak i vassdrag, og det ble på grunn av begrensede midler gitt avslag på 72 gode prosjekter. Gjennom "Plan for restaurering av våtmark" og "Strategi for restaurering av vassdrag" har vi lagt grunnlaget for langsiktig fokus i dette arbeidet. Vi har lagt et godt grunnlag for å starte restaurering i marint miljø og i flere naturtyper på land. Restaurering av de truede naturtypene sanddynemark og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone ble startet opp i tre fylker i 2022.

9. Høstbare viltressurser

Med henvisning til Landbruks- og matdepartementet sitt tildelingsbrev til Miljødirektoratet, rapporterer vi her overordnet på forvaltningen av høstbare viltressurser.

Miljødirektoratet bidrar til departementenes arbeid med en gjennomgang, systematisering og modernisering av viltloven. I 2022 er tre konkrete utredningsoppdrag levert, i tillegg til deltakelse i prosjektgruppa.

Nye jakttider for perioden 2022-2028 trådte i kraft 1. april 2022. De fleste av dagens jakttider videreføres de neste seks årene. Jakt på rødvingetrost og heilo stanses og reglene for noen arter av sjøfugl justeres.

I 2022 ble et utvalg elg, hjort, rådyr og villrein testet for skrantesjuka som et ledd i den nasjonale kartleggingen. I tillegg blir en del kommuner bedt om å samle inn kjever fra felte dyr og fra fallvilt. Totalt er ca. 160 000 CWD-prøver undersøkt hos hjortevilt, fra 2016-2022.

Smittsom skrantesjuka er påvist på villrein i Nordfjella og på Hardangervidda. Miljødirektoratet og Mattilsynet har høsten 2022 oversendt våre anbefalinger til

departementene om videre forvaltning av villrein på Hardangervidda, og hvordan villrein kan reetableres i Nordfjella sone 1.

Miljødirektoratet og Mattilsynet anbefalte fortsatt bruk av jakt for å bekjempe skrantesjuka blant villrein på Hardangervidda. Vi anbefalte samtidig ekstraordinært uttak av atskilte bukkeflokker i vinter dersom praktisk mulig. Når det gjelder reetablering, anbefalte vi noen overordnede prinsipper som må besluttes, før videre planlegging kan gjennomføres. Tidspunkt for når reetableringen kan starte, er i praksis avhengig av når nabobestander og kildebestander blir friskmeldt.

Kvalitetsnormen for villrein ble fastsatt i 2020. Den er retningsgivende for myndighetene i saker som har betydning for villrein og skal gi et best mulig grunnlag for å forvalte bestandene og leveområdene og faktorene som påvirker disse. Første klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene ble lagt fram i april 2022 og viste at seks av de ti områdene har dårlig kvalitet, mens fire områder har middels kvalitet. Kvalitetsnormens mål er at minimum middels kvalitet for det enkelte villreinområdet skal opprettholdes eller nås snarest mulig. På lengre sikt er det også et mål at de nasjonale villreinområdene skal ha god kvalitet. Regjeringen besluttet høsten 2022 at det i 2023 skal utarbeides tiltaksplaner for sju av de nasjonale villreinområdene, og at det skal legges fram en stortingsmelding om forbedring av forholdene for villrein. Klassifisering av de 14 resterende villreinområdene skal gjennomføres i løpet av 2023.

Over en halv million nordmenn står oppført i Jegerregisteret. Av den totale jegerstanden var det 136 900 som jaktet i jaktåret 2021/2022. Interessen for friluftslivsaktiviteter i befolkningen ser ut til å ha økt under pandemien. Det har vært stor etterspørsel etter jegerprøvekurs i 2022.

Miljødirektoratet jobber for å samle og gjøre all jegerdokumentasjonen tilgjengelig på mobile flater, slik at det blir enklere å oppfylle dokumentasjonsplikten for å utøve jakt, felling og fangst. I 2022 har vi utviklet en løsning der jegere kan inngå avtale elektronisk med en ettersøksekvipasje om tilgang til godkjent ettersøkshund til jakt på elg, hjort og rådyr. Vi har også utviklet en egen app for jegerprøveeksamen. Denne ble tatt i bruk 1. januar 2023.

Handlingsplanen mot villsvin ble evaluert og rapportert til LMD. Evalueringen viser at etablerte grunneiersamarbeidet gir en effektiv jakt, som bidrar til å nå målene, og at legalisering av nattsiktemidler og stort jegerengasjement også kan ha bidratt til dette.

Gjennom tilskudd til vilttiltak og tilskudd til tiltak for å gi barn og unge økt forståelse av utmarksressurser, har vi økt kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av viltressursene, og bidratt til å fremme jaktbasert friluftsliv og vilt som en høstbar ressurs.

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Sluppen,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har i underkant av 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptre selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.

Vedlegg 4

Likestillingsredegjørelse Miljødirektoratet

Vi jobber for likestilling og mot diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk og kombinasjoner av disse grunnlagene.

Del 1: Tilstand for kjønnslikestilling

Del 1 redegjør for

- kjønnsbalansen totalt i virksomheten (antall kvinner og menn)
- midlertidig ansatte
- ansatte i deltidsstillinger
- gjennomsnitt antall uker foreldrepermisjon for kvinner og menn

Tabell 1. Kjønnsbalansen og lønnsforskjeller per stillingsgruppe

	Kjønnsfordeling på stillingsnivåer/ grupper *		Kjønnsfordeling på ulike stillingsnivåer		Gjennomsnittlig årslønn		Lønnsforskjeller *
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinnerns andel av menns lønn oppgis i %
Total	417	321	57 %	43 %	685 775	684 597	100,2 %
Toppleddelse (avdelingsledere, direktører)	5	4	56 %	44 %	1 326 847	1 216 232	109,1 %
Mellomledelse (seksjonsledere)	26	19	58 %	42 %	898 467	916 809	98,0 %
Fagansvarlige (spesialrådgivere og fagdirektører)	15	13	54 %	46 %	777 093	837 741	92,8 %
Høyere lønnede rådgivere (seniorrådgiver, sjefingeniør, prosjektleder og tilsvarende)	291	244	54 %	46 %	681 688	667 932	102,1 %
Saksbehandlere (overingeniør, senioringeniør og rådgiver)	71	38	65 %	35 %	581 194	581 062	100,0 %
Konsulentstillinger (konsulent, seniorkonsulent og førstekonsulent)	9	3	75 %	25 %	520 148	-	-

* Alle våre ansatte har årslønn og det er ikke særskilte tillegg, bonuser eller overtidsgodtgjørelser for enkeltgrupper. Dette med unntak av rovviltkontakter (SNO), der kompensasjon er satt gjennom en egen særavtale og denne er ikke med i analysen.

Tabell 2. Tilstand for kjønnslikestilling

Kjønnsbalanse		Midlertidig ansatte		Foreldrepermisjon		Faktisk deltid	
Oppgis i antall		Oppgis i antall eller % av alle ansatte		Oppgis i gjennomsnitt antall uker		Oppgis i antall eller % av alle ansatte	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
418	326	3,1 %	2,2 %	19	12	3,9 %	0,9 %

Tabell 3. Sykefravær

	Kvinner	Menn
Sykefravær legemeldt, i prosent	3,9 %	1,2 %

Beskrivelse av tall og årsaker

Miljødirektoratet har en større andel kvinner enn menn, med følgende prosentfordeling:

- 56 prosent kvinner
- 44 prosent menn

Kvinner har høyere legemeldt sykefravær enn menn, og det er på linje med det vi vet fra arbeidslivet generelt i Norge.

Midlertidige ansatte utgjør totalt 5,3 prosent, hvorav 3,1 prosent er kvinner og 2,2 prosent er menn. Kvinner har i gjennomsnitt hatt 19 uker foreldrepermisjon mot 12 uker i snitt for menn.

Miljødirektoratet kan tilby deltidsstilling som del av tilrettelegging ved behov eller i biervervs stillinger, men som hovedregel ansetter vi medarbeiderne i 100 prosent stilling. Vi har 36 medarbeidere i deltidsstillinger. Ingen av disse arbeider ufrivillig deltid.

Totalt sett har Miljødirektoratet en balansert lønnsituasjon for kvinner og menn. Kvinners andel av menns lønn er på 100,2 prosent.

Det er avvik fra den generelle lønnsituasjonen på fagansvarlig-nivå, der kvinner tjener 92,8 prosent av menns lønn, og mellomledernivå, der kvinner tjener 98 prosent av menns lønn. I begge tilfeller kan dette forklares ved at det er en betydelig forskjell i gjennomsnittsalder mellom kvinner og menn, særlig på fagansvarlig-nivå: 53 år for kvinner og 59 år for menn.

Når det gjelder mellomledere, er forskjellen noe mindre: 49,5 år for kvinner og 52,6 år for menn.

Det er generelt flere kvinner enn menn i direktoratet, spesielt i saksbehandler- og konsulentstillinger. Toppledelsen har en jevn fordeling mellom menn og kvinner, og det samme gjelder for fagansvarlige, høyere lønnede rådgivere og saksbehandlere.

Statens naturoppsyn (SNO) har flere menn med lavere lønnsnivå enn resten av Miljødirektoratet. Dette gir utslag særlig for gruppen "Høyere lønnede rådgivere", der SNO drar lønnsbalansen over til kvinnenens favør.

Status og tiltak

Miljødirektoratet har en klar og tydelig omforent lokal lønnspolitikk med kriterier for lønnsfastsettelse og stillingsbeskrivelse som er styrende for innplassering av medarbeiderne. I forbindelse med lønnsforhandlinger inngår lønn, alder, stillingskoder og kjønn i analysene, og vi jobber aktivt for å forebygge og fange opp usaklige skjevheter tidlig.

Vi viderefører analysearbeidet for å holde oversikt over kjønnsbalansen i direktoratet. Arbeidet pågår løpende og gjennomføres i samarbeid med arbeidsgiver og arbeidstakerrepresentantene.

Del 2: Vårt arbeid for likestilling og mot diskriminering

Likestilling og ikke-diskriminering gjenspeiles i våre policyer, prosedyrer og instruksjoner. Vårt hovedprinsipp er at vi først kartlegger risiko og deretter iverksetter tiltak der det er nødvendig. Representanter for de ansatte deltar i arbeidet.

Likestillingsarbeidet omfatter alle diskrimineringsgrunnlagene og de ulike personalområdene: rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter, tilrettelegging og mulighet for å kombinere arbeid og familieliv, samt arbeid mot trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold.

Prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og mot diskriminering

- Vårt likestillingsarbeid skal være forankret i vår personalpolitikk.
- Vi har retningslinjer for å hindre mobbing og trakassering og rutiner for varsling av kritikkverdige forhold. Vår interne varslingsgruppe ivaretar varslingsinstituttet. Det er utarbeidet nanolæring i varsling av kritikkverdige forhold.
- Hensynet til likestilling og ikke-diskriminering er inkludert i øvrige instruksjoner og prosedyrer der det er relevant.
- Vi har en omforent lokal lønnspolitikk med saklige kriterier for lønnsfastsettelse.
- Leder- og medarbeiderkriteriene våre tydeliggjør forventningene til ansatte.
- Vi har en egen tilgjengelighetserklæring.
- Vi har en språkprofil med vekt på klart språk.

Slik jobber vi for å sikre likestilling og ikke-diskriminering i praksis

I 2021 gjennomførte vi risikovurdering av diskriminering og hinder for likestilling og pekt ut flere risikoreduserende tiltak som vi har fulgt opp og evaluert.

Vi har gjennomført en ny risikovurdering i 2022 og identifisert nye risikoreduserende tiltak. Hovedverneombudet, representanter fra HR, ansattrepresentanter utpekt av tjenestemannsorganisasjonene, samt en representant for feltarbeid SNO deltok i dette arbeidet. Vi benyttet Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) sin mal som en sjekkliste for undersøkelsene, som danner grunnlaget for tiltakslisten nedenfor.

Risikoer for diskriminering og hindre for likestilling

Rapportering om inkluderende tiltak

Miljødirektoratet har nådd målet om at minimum fem prosent av ansettelse i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne og/eller hull i CV-en og/eller innvandrerbakgrunn. Andelen ansatte er 7,3 prosent i 2022.

Tabell 4. Ansettelser i 2022

Ansettelser	2022
Ansettelser totalt	124
Herav antall ansatte i målgruppene*	9
Andel av ansatte i målgruppene*	7,3 %

*Målgruppene - ansettelser med nedsatt funksjonsevne og/eller hull i CV og/eller innvandrerbakgrunn

Hvis vi skal lykkes med å ansette flere med nedsatt funksjonsevne og/eller hull i CV-en og/eller innvandrerbakgrunn gjennom ordinære stillingsutlysninger, må vi få flere søkere som tilfredsstillere kravene til disse kategoriene.

Følgende tiltak er etablert:

- Ved stillingsannonsering informerer vi om at minst én kvalifisert søker som oppgir nedsatt funksjonsevne, hull i CV-en, eller innvandrerbakgrunn vil bli innkalt intervju. 11 prosent av søkermassen oppga dette i 2022. Flere av disse oppfylte ikke kravene for positiv særbehandling.
- HR-rådgiveren og den rekrutterende lederen tar aktivt initiativ til å finne søkere som kan komme inn under kategoriene, selv om de ikke selv har oppgitt dette.
- Vi har en samarbeidsavtale med NAV St. Hanshaugen i Oslo, NAV Lerkendal og NAV Falkenberg i Trondheim og har jevnlig informasjonsutveksling og diskusjon av aktuelle tiltak.
- Vi vurderer kontinuerlig trainee-programmet, og ansatte en person i dette programmet i 2022.

- Vi skal ha minst én person i velfungerende praksisplass. I 2022 har vi hatt en person i midlertidig praksisstilling med delvis NAV-tilskudd. Vedkommende fikk forlenget sin fjerde avtaleperiode.

Andre gjennomførte tiltak i 2022

I 2022 har vi gjort forbedringer som følge av kartleggingen og kompetansebyggingen gjennomført i 2021. Vi har iverksatt følgende tiltak i 2022:

- Vi har vedtatt egen policy for hjemmekontor som gjør det lettere å balansere arbeidsliv og fritid og inngått avtaler med de ansatte som ønsket å ha hjemmekontor.
- SNOs kvinnenettverk hadde en fysisk samling for å styrke forebyggende arbeid for feltoperative stillinger hvor kvinner er i mindretall med deltagelse av hovedtillitsvalgte, bedriftshelsetjenesten (BHT) og ansatte fra andre avdelinger i direktoratet.
- SNO har kommet i gang med prosjekt om psykososialt arbeidsmiljø i felt.
- Vi har gjennomgått og justert innhold i stillingsannonsene for å bedre nå målgruppene som kan positivt særbehandles.
- Vi har evaluert og justert risiko for diskriminering, kartlagt på alle personalpolitiske områder i 2021.
- Vi har vedtatt en personalpolitikk for virksomheten etter medvirkning og drøfting med de tillitsvalgte og hovedverneombudet for å:
  - ivareta og tilrettelegge for mangfold og inkludering
  - ha et inkluderende arbeidsmiljø som fremmer nærvær og tilrettelegging gjennom hele yrkeskarrieren og alle livsfaser
- Vi har utviklet ny språkprofil for Miljødirektoratet, gjennomført opplæring i klart språk og laget enkeltvedtaksmaler.
- I juni markerte vi LHBT-dagene med Pride-flagget i resepsjonene i begge byer for å synliggjøre vår holdning.

I SNOs feltapparat er det totalt sett lav andel kvinner i feltoperative stillinger, men i 2022 har vi økt kvinneandelen fra 17% til 19%. I forbindelse med rekruttering til feltstillinger har vi i 2022 ansatt 7 nye medarbeidere, hvorav 3 kvinner og 4 menn.

Våre kontorlokaler skal ivareta universell utforming og slik legge til rette for personer med nedsatt funksjonsevne. Vi har i den senere tid hatt flere ombygginger. Verifikasjon fra huseiere i begge byer sikrer at universell utforming ivaretas og iverksettes.

Mulige årsaker til risikoer og hindre, og sette i gang følgende tiltak

Tillitsvalgte og arbeidsgiver har kartlagt følgende årsaker til risikoer:

- Det er få søkere med innvandrerbakgrunn, hull i CV eller nedsatt funksjonsevne til våre stillinger. Dette kan skyldes blant annet at målgruppene selv velger å ikke vise til kategoriene, til tross for vår oppfordring i utlysningstekstene.

- I feltoperative stillinger i SNO har andelen kvinner over år vært lav. Dette er historisk betinget fordi mange menn i sin tid ble ansatt og turnover har vært veldig lav. Andelen kvinner som er ansatt er økende.

Tiltak vi planlegger i året som kommer:

- Vi vil bruke bilder og film som viser frem det mangfoldet vi har i rekruttering for å tiltrekke oss en større søkermasse som gir mer mangfold av kjønn, etnisitet og andre mangfoldsfaktorer. Særlig ved utlysning av feltstilling i SNO skal vi synliggjøre kvinner og mangfold i tekst, bilder og film.
- Vi skal fortsette arbeidet med bevisst ordvalg i stillingsannonser for bedre å nå søkere fra ulike målgrupper.
- SNOs kvinnenettverk videreføres og er aktivt i bruk for kvinner til feltstillinger.
- Prosjekt psykososialt arbeidsmiljø i SNO videreføres.
- Vi vil følge opp vår personalpolitikk i det videre arbeid med å være en attraktiv arbeidsgiver.
- Attraktiv arbeidsgiver er et prioritert satsningsområde. Vi skal evaluere praksisen ved bruk av hjemmekontor og følge opp resultatene.
- Vi viderefører analysearbeidet vi allerede har på plass, i samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstakerrepresentantene.
- Vi videreføre markering av LHBT-dagene i juni.
- Vi tilrettelegger for kompetanseheving innenfor mangfoldsfeltet f.eks. strategisk mangfoldsdesign, nasjonale minoriteter osv.
- Vi skal reforhandle lokal lønnspolitikk
- Vi utarbeider analyser på lønnsområdet og ser på lønnsnivå knyttet til alder, stillingskoder og kjønn, og vi jobber aktivt for å forebygge og fange opp eventuelle usaklige skjevheter tidlig.
- Vi verifiserer status på universell utforming i våre kontorlokaler og utbedrer dersom det trengs. Ved individuelle behov vil vi gjennomføre tilpasninger for de med nedsatt funksjonsevne av både midlertid og varig art.
- Vi følger opp ny språkprofil.

Tiltaksoversikt og handlingsplan

Tabell 5. Oversikt over tiltak og handlingsplan

Personal-område	Bakgrunn for tiltak	Beskrivelse av tiltak	Mål for tiltakene	Ansvarlig	Frist	Resultat
Listen er ikke uttømmende. Legg til andre områder ved behov	Hvilke risikoer og hinder for likestilling? Er tiltaket knyttet til diskrimineringsgrunnlag?	Hvilke tiltak har blitt iverksatt?	Hvordan vil tiltakene bidra til likestilling? Hvordan måle suksess?	Hvem har ansvar for å følge opp og gjøre ulike tiltak?		Hvordan fungerte tiltaket og prosessen?
Rekruttering	Behov for økt mangfold SNO lokalt (feltarbeid), øke andel kvinner	Bruk av bilder, språk og video i annonsering som viser mangfoldet vi har, og mangfoldet vi ønsker å styrke. Bruke sluttundersøkelse til å undersøke om noen har opplevd diskriminering. Bruk av en ordinær stilling til trainee-programmet i Staten-kandidater Bruke kvinnenettverket SNO aktivt	Finne målretta rekrutteringstiltak	OHR OHR OHR i samarbeid med avdelingene SNO	2023 2023 2023 2023	Tiltrekke og beholde medarbeidere, og sikre oss kompetanse i årene fremover Identifiserer mulige stillinger i virksomheten som er egnet til trainee programmet i Staten Tatt i bruk og avholdt samling. Videreføres og vurderer å etablere digitale samlinger. Etablert fadderordning.
Forfremmelse og utviklingsmuligheter		Attraktiv arbeidsgiver	Beholde medarbeidere	OHR	2023	Beholde og utvikle medarbeidere
Lønns- og arbeidsvilkår		Revisjon av lokal lønnspolitikk		OHR	2023	
Tilrettelegging	Universell utforming, verifisere etter ombygginger i kontor-lokalene Tilgjengelighets-erklæring for publikum Klart språk	Befaring med huseier for å verifisere status på UU Plan for å rette alle feil og lage ny tilgjengelighets-erklæring Ny språkprofil og nynorskrobot	Sikre universell utforming i våre kontorlokaler. Rapport fra befaring.	OSB KOM KOM	2023 2023 2023	Flyttet til januar 2023 og gjennomføres ved behov fremover. Våre IT, samhandlingsverktøy og arbeidsplattformer sikrer universell utforming
Mulighet for å kombinere arbeid og fritid	Erfaringer med bruk av hjemmekontor Tiltak personalpolitikk	Evaluerer hjemmekontor policyen Attraktiv arbeidsgiver	Tiltrekke og beholde medarbeidere	OHR OAL	2023 2023	Hjemmekontor policy - ivaretar virksomhetens behov og balansen mellom arbeid og fritid Iverksette tiltak i personalpolitikken

Personal-område	Bakgrunn for tiltak	Beskrivelse av tiltak	Mål for tiltakene	Ansvarlig	Frist	Resultat
Listen er ikke uttømmende. Legg til andre områder ved behov	Hvilke risikoer og hinder for likestilling? Er tiltaket knyttet til diskrimineringsgrunnlag?	Hvilke tiltak har blitt iverksatt?	Hvordan vil tiltakene bidra til likestilling? Hvordan måle suksess?	Hvem har ansvar for å følge opp og gj.føre ulike tiltak?		Hvordan fungerte tiltaket og prosessen?
Trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold	Bevisstgjøringstiltak og kompetansetiltak	Varlingssider på intranett E-læring tilgjengelig for alle ansatte og innleide konsulenter Nettvett, sjargong og omgangstone	Forebygge at brudd skjer, bevisstgjøre medarbeiderne og sikre fullt ut forsvarlig arbeidsmiljø	OHR	2023	Leder og medarbeider finner den informasjonen de trenger, og vi legger til rette for god saksbehandling og gjennomføring.
Andre relevante områder (f.eks arbeidsmiljø)		SNO feltarbeid sitt kvinnenettverk er aktivt i bruk Markere LBHT dagene i juni	Tiltrekke og beholde kvinner i feltstillinger Tilrettelegge for åpenhet og inkludering	SNO OAL	2023 2023	Økt andel kvinner i feltstillinger Sikre mangfold

Diskrimineringsgrunnlagene vi jobber med er kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk og kombinasjoner av disse grunnlagene